

**POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY
V PRAZE**

FAKULTA BEZPEČNOSTNÍHO MANAGEMENTU

KATEDRA KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

**Problematika vzdělávání dětí a mládeže
v oblasti ochrany obyvatelstva**

Diplomová práce

**Problems Related to the Education of Children and Youth in the
Field of Protection of the Population**

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. Ing. Jozef SABOL, DrSc.

AUTOR PRÁCE

Bc. Anežka Urbánková

**PRAHA
2022**

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 11. března 2022

.....
Bc. Anežka Urbánková

Poděkování

Děkuji především vedoucímu diplomové práce doc. Ing. Sabolovi, DrSc., za odborné vedení a za cenné rady, které mi poskytl při zpracování této práce. Taktéž děkuji za aktivní přístup a za užitečné informace panu JUDr. Součkovi, který mi byl ochotný věnovat mnoho času při konzultacích. Poděkování patří i všem respondentům, kteří byli zapojeni do dotazníkového šetření a do rozhovorů.

ANOTACE

Diplomová práce má za cíl zhodnotit vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva na základních a středních školách v České republice. Tato práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část je tvořena vymezením základních pojmů, organizačním a právním zabezpečením dané problematiky, dále je zmíněn historický exkurz vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a popis současného stavu. Praktická část představuje výzkum, kde je využita metoda dotazníkového šetření, které bude provedeno na vybraných školách. Za účelem ověření znalostí byl proveden rozhovor s vybranými pedagogy a zástupci kompetentních orgánů. Posledním krokem této práce je zhodnocení současného stavu a konkrétní návrhy zlepšení ve vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva.

KLÍČOVÁ SLOVA

vzdělávání * děti a mládež * výuka na školách * ochrana obyvatelstva * učitelé * dotazníkové šetření * historický vývoj

ANNOTATION

The diploma thesis aims to evaluate the education of children and youth in the field of population protection in primary and secondary schools in the Czech Republic. This work is divided into two parts. The theoretical part is represented by the definition of basic concepts, organizational and legal security of the issue, there is also a historical excursion of education in the field of population protection and a description of the current state. The practical part presents research where the method of questionnaire survey is used, which will be conducted at selected schools. In order to verify the knowledge, an interview was conducted with selected teachers and representatives of the competent authorities. The last step of this work is the evaluation of the current state and concrete proposals for improvement in the education of children and youth in the field of protection of the population.

KEYWORDS

Education * Children and Adolescents * Teaching in Schools * Population Protection * Teachers * Questionnaire Survey * Historical Development

OBSAH

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. OCHRANA OBYVATELSTVA	10
1.1 ZÁKLADNÍ POJMY.....	10
1.1.1. Definice ochrany obyvatelstva.....	10
1.1.2. Civilní ochrana.....	11
1.1.3. Varování obyvatelstva	11
1.1.4. Evakuace obyvatelstva.....	12
1.1.5. Ukrytí obyvatelstva	12
1.1.6. Nouzové přežití	13
1.1.7. Mimořádná událost.....	13
1.2. PRÁVNÍ ÚPRAVA	14
1.2.1. Koncepce OO do roku 2025 v výhledem do roku 2030.....	16
2. VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA	18
2.1. HISTORICKÝ VÝVOJ VZDĚLÁVÁNÍ OCHRANY OBYVATELSTVA.....	18
2.1.1. Branná výchova.....	19
2.1.2. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva od roku 1991.....	22
2.2. PRÁVNÍ A DOKUMENTAČNÍ RÁMEC EDUKACE DĚTÍ A MLÁDEŽE	23
2.2.1. Školský zákon	23
2.2.2. Rámcové vzdělávací programy	24
2.2.3. Koncepce OO do roku 2025 s výhledem do roku 2030.....	26
2.2.4. Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti.....	27
2.3. VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM	28
2.3.1. Vzdělávání na úrovni základní školy	29
2.3.2. Vzdělání na úrovni střední školy	31
2.4. PŘÍPRAVA PEDAGOGŮ V RÁMCI OČMU	32

3. ČINNOST KOMPETENTNÍCH SUBJEKTŮ	36
3.1. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY	36
3.2. HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY	37
3.2.1. Hasík CZ	39
3.3. OSTATNÍ AKTÉŘI	42
3.3.1. Asociace Záchranný kruh	43
PRAKTICKÁ ČÁST	45
4. CÍLE A HYPOTÉZY PRÁCE	46
5. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	47
5.1. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	48
5.2. CELKOVÉ ZHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	61
5.2.1. Diskuse po dotazníkovém šetření	63
6. ROZHOVORY	65
6.1. ROZHOVOR SE ZÁSTUPCI MŠMT A HZS ČR	65
6.2. ROZHOVOR S PEDAGOGY	68
7. ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU	72
7.1. NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ SITUACE	73
ZÁVĚR	78
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	80
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	83
SEZNAM GRAFŮ	84
SEZNAM OBRÁZKŮ	85
SEZNAM TABULEK	85
PŘÍLOHY	86

ÚVOD

Již od počátku věků obklopovala člověka nejrůznější nebezpečí. Původně se jednalo převážně o negativní vlivy přírodního typu, s kterými se museli lidé nějakým způsobem vypořádat. Jednalo se například o sucho, povodně, silný vítr, zemětřesení, epidemie a tak podobně. S pokrokem doby došlo k vývoji průmyslu a škála možných nebezpečí se rozšiřovala. Postupně se vyrábělo velké množství dopravních prostředků, docházelo k posunu technologických zařízení, byla hrozba války a taktéž rozmáhání teroristických činů. Dalo by se říct, že s každým pokrokem doby a s moderními trendy přibývá i nové možné nebezpečí, proto v dnešní době hovoříme o ochraně obyvatelstva jako o prioritní doméně krizového řízení.

Každý den využíváme mnoho nástrojů, předmětů a vymožeností, které nám sice usnadňují život, ale při jejich používání se dostáváme do hypotetického rizika, nebezpečné situace. V podstatě se každý den ocitáme v prostředí, které na první pohled působí bezpečně, ale přitom nás může ohrozit na životě, a to rovnou během několika vteřin. Velká část domácností je vybavena elektronickými spotřebiči a různými typy topidel, které mohou zapříčinit požár přehřátím nebo například zkratem. Mnoho lidí bydlí v panelovém domě, kde se spoléhají na přemístování z vyšších pater výtahem a v případě vzniku požáru se dostávají do nelehké situace. Každý den je využíváno nespočet typů dopravních prostředků, kde hrozí dopravní nehoda. Je opravdu velké spektrum možností, kdy se člověk může ocitnout tváří v tvář ohrožení na majetku, zdraví nebo dokonce na životě. Proto je více než nutné, aby byl každý jedinec schopný správně reagovat na všechny druhy nebezpečí a mohl tak ochránit sám sebe i druhé.

Téma diplomové práce je zaměřeno na vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva. Osoby v tomto věku mohou v momentě vzniku nebezpečí podlehnout strachu a obavě, a tudíž nejsou schopny reagovat, jak je potřebné. Je proto velmi důležité, aby děti a mládež byly informovány a zapojovány například do projektových dnů, zkusily reagovat na určité situace, podstoupily výklad ohledně podávání první pomoci a tak dále.

Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické části. Teoretickou část tvoří tři kapitoly. První kapitola pojednává o stručném souhrnu informací o

ochraně obyvatelstva. Jsou zde vymezeny základní pojmy a současná právní úprava. Druhá kapitola již pojednává o vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva, kde autor zmiňuje historický vývoj vzdělávání ochrany obyvatelstva, především zde popíše brannou výchovu a způsoby tehdejších metod. Také autor nastiňuje právní rámec pro vzdělávání dětí a mládeže v této problematice, následně shrnuje současný školský systém a taktéž uvádí přípravu na výuku učitelů základních a středních škol. Poslední kapitolu tvoří informace ohledně kompetentních subjektů jako jsou Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT), Ministerstvo vnitra-Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (dále zkráceně MV-GŘ HZS ČR), složky integrovaného záchranného systému a nestátní aktéři. Praktická část zahrnuje dotazníkové šetření na vybraných školách (druhý stupeň základních škol a střední školy), rozhovor s učitelkami, zástupcem školy a s ředitelem jedné ze škol. Autor také kontaktoval s otázkami zástupce institucí MŠMT a MV-GŘ HZS ČR.

Autor si vybral toto téma, jelikož ho daná problematika zajímá a myslí si, že je více než důležité, aby děti a mládež dokázaly včasné a správně reagovat v nelehkých životních situacích. Cílem této práce je zhodnocení vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva na základních a středních školách v České republice. Na základě nově nabytých poznatků a informací autor v závěru uvede několik návrhů, které by mohly pomoci ke zkvalitnění úrovně vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany obyvatelstva.

Během zpracování diplomové práce autor využil vědomostí, které získal studiem odborné literatury, která se zabývá danou problematikou, právních předpisů a internetových publikací. Pro zjištění aktualit v dané oblasti autor práce využil časopiseckých článků a poznatků získaných diskusí s odborníky, kteří se tématem zabývají v praxi.

Diplomová práce je zpracována tak, aby posloužila všem zájemcům o danou problematiku k rozšíření svých znalostí, a taktéž i pedagogickým pracovníkům a učitelům, kteří by na základě této práce mohli rozšířit své povědomí o dané problematice a použít jí jako podklad pro obohacení svých výkladů při vyučování daného témat

TEORETICKÁ ČÁST

1. OCHRANA OBYVATELSTVA

Pojem, který tvoří název první kapitoly, je klíčové slovní spojení pro tuto práci a je často spojován se souborem opatření, které jsou nutné provést pro bezpečí občanů. Ochrana obyvatelstva představuje systém vztahů, vazeb a konkrétních opatření, jenž se provádí v případech při působení negativních jevů přerůstajících v mimořádné události, nejružnější katastrofy a nouzové situace, ale také i válečné konflikty. Pro správné uchopení celé této práce je nutné zmínit nejzákladnější pojmy důležité pro ucelení a udělat stručný historický exkurz do dané problematiky.¹

1.1 Základní pojmy

Jelikož se jedná o specifickou problematiku, je potřebné vymezit základní pojmy. Do základních pojmů jsou zařazeny termíny, které definují ochranu obyvatelstva (zkráceně OO). Nejprve je definice uvedena a poté podrobněji rozebrána.

1.1.1. Definice ochrany obyvatelstva

Definice je uvedena v zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v platném znění (zákon o IZS). Tento zákon uvádí definice v § 2 písm. e) následovně: „*plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku*“.²

V červnu roku 2021 byl schválen návrh strategického dokumentu v oblasti ochrany obyvatelstva. Jedná se o Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, kterou zpracovalo Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky v souladu s ustanovením § 7, odst. 2 písm. e) zákona č. 239/2000 Sb. o integrovaném

¹ PLUCKOVÁ, Irena et al. *Jak se zachovat když*. Brno: NOVÁ ŠKOLA, s. r. o., 2017. ISBN: 978-80-7289-887-9.

² Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů v posledním znění

záchranném systému a o změně některých zákonů.³ V této koncepci není definice přesně stanovena, ale jsou zde vymezeny důležité informace, které ochrana obyvatelstva obsahuje. Tato koncepce je níže rozebrána.

1.1.2. Civilní ochrana

Toto slovní spojení představuje plnění humanitárních úkolů, přičemž hlavním cílem je ochrana civilního obyvatelstva před nebezpečím různého typu, ale také před pohromami, nepřátelskými akcemi a jejich bezprostředními účinky. Pokud je to žádoucí, je také nezbytné v rámci civilní ochrany vytvořit podmínky pro nouzové přežití. Úkoly, které sem spadají jsou např. hlásné služby, organizování a poskytování ukrytí, zatemňování, záchranné práce, bezodkladné pohřební služby, boj s požáry, evakuace a další.⁴

1.1.3. Varování obyvatelstva

Varování je včasné a jasné předání informací o již vzniklé nebo reálně hrozící možné mimořádné události (zkráceně MU), a to za pomoci organizačních, technických a provozních opatření. Zkráceně řečeno je potřeba dostat včas informaci o možném nebezpečí k veřejnosti. Včasné informování je základ pro úspěšné naplnění dalších úkolů, které jsou stanoveny v rámci ochrany obyvatelstva.⁵

Přenos informací je zajišťován:

- koncovými prvky varování jednotného systému varování a vyrozumění (elektromechanické sirény, elektronické sirény, místní informační systémy s vlastnostmi elektronických sirén),
- obecními a objektovými rozhlasy,
- informačními kanály kabelových televizí a obdobných zařízení,
- mobilními rozhlasovými prostředky (např. vozidlo s rozhlasovým zařízením),

³ HZS ČR: *Ochrana obyvatelstva v České republice* [online]. [cit. 20. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

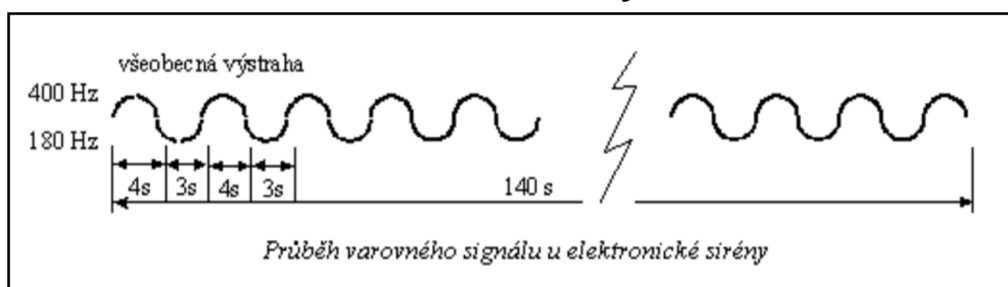
⁴ KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Ochrana obyvatelstva*. Praha: ARMEX PUBLISHING s. r. o., 2006. ISBN 80-86795-33-0.

⁵ *Co dělat aneb Kapesní průvodce krizovými situacemi doma i v zahraničí*. Praha: Centrum pro bezpečný stát, 2008. ISBN 978-80-904066-1-2.

- osobním vyhlášením (např. hlídkou policie),
- rozhlasem nebo televizí a dalšími technologiemi.⁶

Všeobecná výstraha – jedná se o jediný varovný signál, který je zakotven ve vyhlášce č. 380/2002 Sb., což je Vyhláška Ministerstva vnitra ČR k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. V této vyhlášce v příloze 2 je vyhlásování varovného signálu popisováno takto „varovný signál je vyhlášován kolísavým tónem sirény po dobu 140 vteřin. Vyhlášován může být třikrát za sebou v cca tříminutových intervalech“.⁷ Na obrázku č. 1 je znázorněn průběh všeobecného signálu u elektronické sirény.

Obr. 1 – Všeobecná výstraha

(Zdroj: HZS ČR: *Varování obyvatelstva* [online]. [cit. 20. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/varovani-obyvatelstva-323301.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>)

1.1.4. Evakuace obyvatelstva

Evakuování je neméně důležitá činnost stejně jako ostatní úkoly ochrany obyvatelstva. Jedná se dokonce o klíčové činnosti, díky kterým jsou přemístěny osoby a zvířata do bezpečí, tedy na místo, kam nedosáhnou negativní jevy hrozící nebo vzniklé MU. Také se jedná o přemístění předmětů kulturních hodnot, technického zařízení, případně strojů a materiálů k zachování nutné výroby z ohroženého území.⁸

1.1.5. Ukrytí obyvatelstva

Pokud nastane situace, kdy je nutné se ukrýt před nějakým nebezpečím, je zapotřebí vyhledat prostory k tomu vhodné. Ukrytím obyvatelstva se rozumí využití

⁶ KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. *Ochrana obyvatelstva*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005. ISBN 80-86634-70-1.

⁷ Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva v posledním znění

⁸ ZEMAN, Miloš a Otakar J. MIKA. *Ochrana obyvatelstva*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2007. ISBN 978-80-214-3449-3.

úkrytů – buďto úkrytů civilní ochrany (jsou k tomu předurčeny a s tímto záměrem byly vytvořeny) nebo využít jiných vhodných prostorů, jenž mají stavební a jiné doplňkové úpravy, aby mohly sloužit a přizpůsobit se obyvatelstvu jako úkryt před nebezpečím. Toto opatření se využívá zpravidla po vyhlášení varovného signálu, a to zejména před toxickými účinky nebezpečných látek, radioaktivním prachem a před účinky pronikavé radiace.⁹ Ukrytí se musí provést ihned po zaznění varovného signálu bez jakékoliv časové prodlevy.

1.1.6. Nouzové přežití

Po předcházejících opatřeních je na řadě velmi důležitý bod, a to právě nouzové přežití. V tomto případě musí být o obyvatelstvo postaráno alternativním způsobem. Zpravidla nouzovému přežití předchází evakuace, a to většinou z míst, které byly postiženy mimořádnou událostí nebo krizovou situací a musí se na tomto území provést záchranné a likvidační práce. Opatření, které spadají do plánu nouzového přežití jsou: nouzové ubytování, nouzové zásobování základními potravinami, nouzové zdroje pitné vody, nouzové zásobování pitnou vodou, nouzové základní služby obyvatelstvu, nouzové dodávky energie, organizování humanitární pomoci a rozdělení odpovědnosti za provedení opatření pro nouzové přežití obyvatelstva.¹⁰

1.1.7. Mimořádná událost

Dle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů je v § 2 písm. b) vymezena mimořádná událost takto: „pro účely tohoto zákona se rozumí mimořádnou událostí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací“.¹¹

⁹ ZEMAN, Miloš a Otakar J. MIKA. *Ochrana obyvatelstva*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2007. ISBN 978-80-214-3449-3.

¹⁰ HZS ČR: *Opatření pro nouzové přežití* [online]. [cit. 20. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/opatreni-pro-nouzove-preziti-558778.aspx>

¹¹ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů v posledním znění

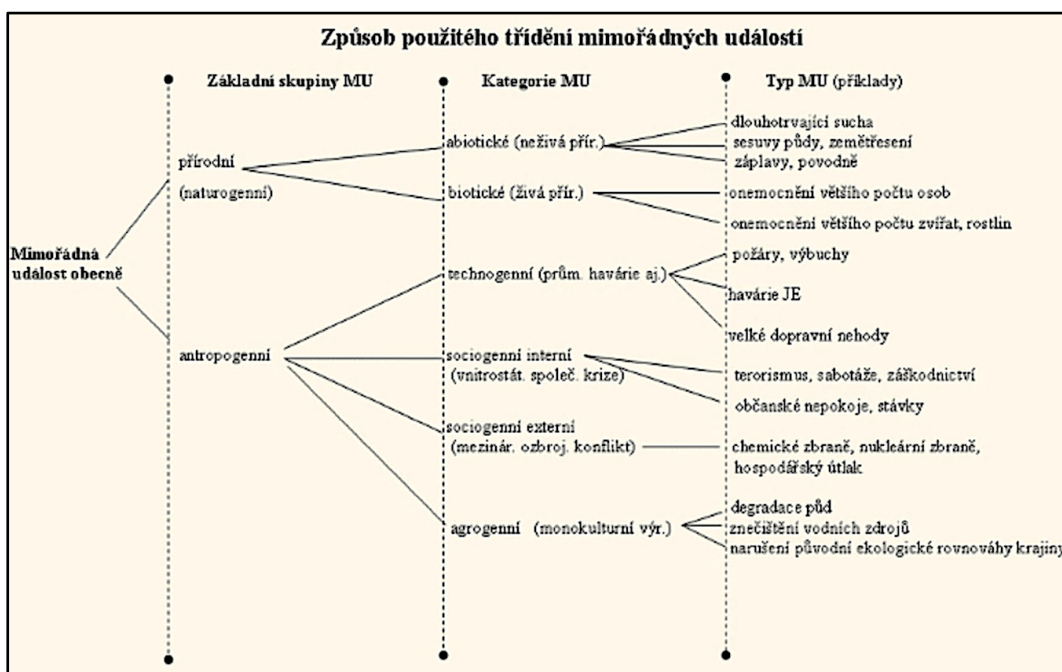
Mimořádné události mohou ohrozit nejen samotné obyvatelstvo, ale také fungování určitého systému nebo celou jeho existenci. Je nepřehledné množství negativních jevů, které mohou mít nejrůznější následky na určité odvětví nebo určitý obor. Záleží, o jaký druh mimořádné události se jedná. Mimořádné události je možno klasifikovat podle mnoho kritérií.

Nezákladnějším dělením je:

- a) antropogenní (způsobené člověkem),
- b) naturogenní (vyvolané přírodními vlivy).

Podrobnější rozdělení je znázorněno na obrázku č. 2, kde jsou popsány základní skupiny MU, kategorie MU a konkrétní typy (příklady) MU.

Obr. 2 – Základní rozdělení MU

(Zdroj: HRADEC KRÁLOVÉ: *Rozdělení mimořádných událostí* [online]. [cit. 20. 11. 2021].
Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/rozdeleni-mimoradnych-udalosti/gs-1622>)

1.2. Právní úprava

Není žádný zákon, který by pojednával o samotném tématu ochrany obyvatelstva. Tato problematika se proto opírá o právní rámec, který je následně v této podkapitole rozebrán. V současné době je ochrana obyvatelstva upravena především následujícími právními předpisy:

- **Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (zákon o IZS),**

- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon),
- Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o HOPKS),
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky,
- Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně,
- Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií),
- Zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon,
- Zákon č. 245/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).¹²
- Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníky osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva,
- **Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva,**
- Vyhláška MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.

Kromě výše uvedených zákonů ochranu obyvatelstva upravují ještě dvě normy:

- ČSN 73 9050 Údržba stálých úkrytů civilní ochrany,
- ČSN 73 9010 Navrhování a výstavba staveb civilní ochrany.¹³

Nejzásadnějším zákonem, který upravuje problematiku ochrany obyvatelstva, je zákon č. 239/2000 Sb., o IZS, jelikož je zde uvedena samotná definice ochrany obyvatelstva, vymezuje se zde integrovaný záchranný systém a stanovuje složky IZS a jejich působnost, dále tento zákon upravuje působnost a

¹² *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030* [online]. MV-GŘ HZS ČR, 2021. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>

¹³ HZS ČR: *Ochrana obyvatelstva v České republice* [online]. [cit. 22. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

pravomoc jednotlivých státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu. Tento zákon vymezuje působnost řadě subjektů a to zejména: Ministerstvu vnitra, Generálnímu ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Hasičským záchranným sborům krajů, Krajským a obecním úřadům.¹⁴

Neméně důležitá je vedle zákona o IZS i Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, kde jsou popsány způsoby a postupy provádění úkolů. Pro přehlednější formu znázornění obsahu vyhlášky byla vytvořena tabulka č. 1, kde jsou části vyhlášky rozepsány.

Tab. č. 1 – Obsah vyhlášky č. 380/2002 Sb.

ČÁST PRVNÍ	Postup při zřizování zařízení civilní ochrany a při odborné přípravě jejich personálu.
ČÁST DRUHÁ	Způsob informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních a způsobu jejich provedení.
ČÁST TŘETÍ	Technické, provozní a organizační zabezpečení jednotného systému varování a vyrozumění a způsob poskytování tísňových informací.
ČÁST ČTVRTÁ	Způsob provádění evakuace a jejího všestranného zabezpečení.
ČÁST PÁTÁ	Zásady postupu při poskytování úkrytů a způsob a rozsah kolektivní a individuální ochrany.
ČÁST ŠESTÁ	Požadavky ochrany obyvatelstva v územním plánování a stavebně technické požadavky na stavby civilní ochrany nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany.
ČÁST SEDMÁ	Účinnost.

(Zdroj: Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., *k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva* v posledním znění)

1.2.1. Koncepce OO do roku 2025 v výhledem do roku 2030

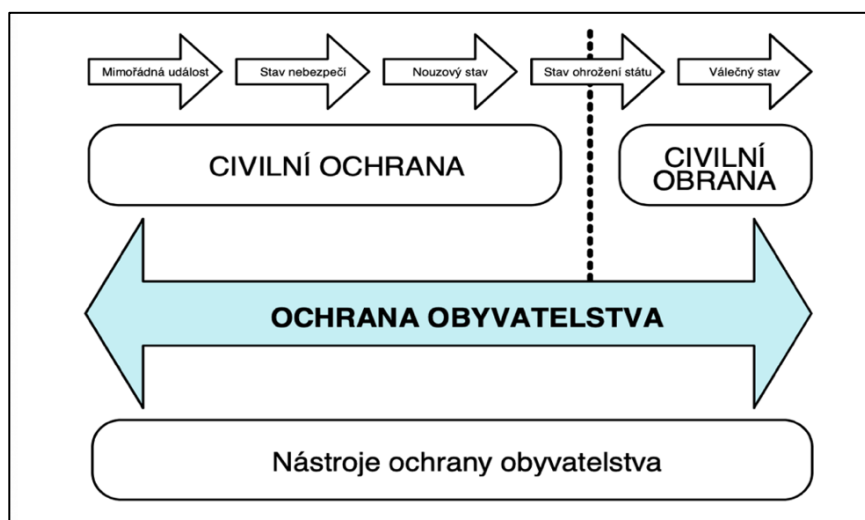
Tato koncepce navazuje na Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 a jak již z názvu vyplývá, jedná se o důležitý dokument

¹⁴ Zákon č. 239/2000 Sb., *o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů* v posledním znění

upravující problematiku ochrany obyvatelstva. V červnu 2021 byl schválen návrh tohoto strategického dokumentu a byl tak určen směr a vývoj ochrany obyvatelstva do roku 2030. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 byla vypracována v souladu se zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, kdy zpracovatelem Koncepce je MV-GŘ HZS ČR.

Obsah Koncepce je rozdělen na dvě hlavní části. První část je zaměřena na strategii ochrany obyvatelstva, která je rozdělena na dvě sekce – vize a strategické cíle (vize je rozdělena do 3 strategických cílů, které jsou znázorněny v Příloze č. 1) a strategické prostředí. Další kapitola pojednává o strategických cílech ochrany obyvatelstva (je zde uveden rozvoj podmínek ochrany obyvatelstva, podpora úkolů a opatření ochrany obyvatelstva a zvyšování účinnosti organizace ochrany obyvatelstva). Pro naplnění strategických cílů bylo definováno 12 základních úkolů ochrany obyvatelstva. Smyslem vypracování Koncepce bylo zajištění bezpečného života všech občanů. V nové Koncepci se reflektují probíhající a předpokládané vývojové trendy a pojem „ochrana obyvatelstva“ je chápán více zeširoka jako systém prevence, připravenosti a odezvy na mimořádné události a krizové situace, a nikoliv pouze jako definice, jenž vymezuje zákon č. 239/2000 Sb. o IZS.¹⁵

Obr. 3 – Systém ochrany obyvatelstva

(Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 [online]. MV-GŘ HZS ČR, 2013. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030-pdf.aspx>)

¹⁵ Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 [online]. MV-GŘ HZS ČR, 2021. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>

2. VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA

2.1. Historický vývoj vzdělávání ochrany obyvatelstva

Je velmi komplikované přesně datovat začátek vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva. Lidstvo si už od pravěku muselo umět poradit s nejrůznějšími problémy a katastrofami přírodního, ale i jiného typu. Následně si pak jednotlivci předávali zkušenosti, na základě kterých jim bylo umožněno chránit se před nebezpečím. Jelikož docházelo k výměně znalostí a dovedností, je možné říct, že se nějakým náznakem jednalo o výchovu ochrany člověka, která se zaměřovala na zápasení s přírodou a na boj o přežití.

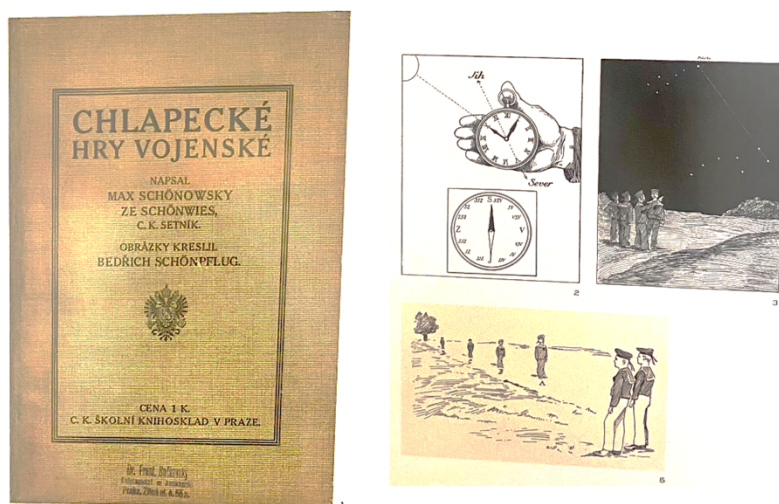
Za prvotní počátky vzdělávání je možné označit myšlenky vedoucí k vzniku tělocvičného spolu Sokol. Spoluzakladatelem byl pražský prof. PhDr. Miroslav Tyrš, podle kterého návštěvníci Sokola měli tvořit základ národního vojska. On sám pravil: „*Jen národ zdravý též branný je!*“ (NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ MUZEUM A KNIHOVNA J. A. KOMENSKÉHO: Výstava. *Škola a válka. Branná výchova v české škole.*) a vypracoval plán národní branné výchovy, kde proběhla snaha zapojit předvojenskou výchovu do škol. Kromě Sokola byla tělesná příprava a brannost součástí skautského hnutí, které v České republice začalo fungovat od roku 1911.

Důležitým krokem pro vzdělávání bylo vypuknutí války roku 1914. Byla nutná rychlá reakce. Na druhém stupni základních škol byla možnost cvičení šermu a střelby, ale jinak se nic podobného nevyučovalo. Bylo žádoucí, aby se nějakým způsobem dostávaly informace k veřejnosti, ale také k dětem a mládeži. Ve velkém množství začaly vycházet publikace, které se zabývaly posílením vlastenectví a vztahu k armádě. Některé z nich se zaměřovaly na důležitost služby v armádě a taktéž i na její sílu. Obsahem publikací byly také záležitosti, které měly danou látku procvičit a implementovat do jiných předmětů. Např. v rámci matematiky (výpočet byl zaměřen na to, kolik vagónů je nutné zajistit na přepravu eskadrony apod.), ale také třeba v zeměpisu (dohledávání míst, kde procházela frontová linie).¹⁶

¹⁶ NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ MUZEUM A KNIHOVNA J. A. KOMENSKÉHO: Výstava. *Škola a válka. Branná výchova v české škole.*

Další publikace byly zase zaměřeny více na praktickou část, kde byly například pohybové hry, při kterých docházelo k procvičování všech možných dovedností branného typu (nepozorovaný pohyb v terénu, odhad vzdáleností apod.). Na obrázku č. 4 je ukázka jedné z publikací, kde je možné vidět ilustrace k hrám: Orientace s hodinkami, Orientace podle hvězd, Jak daleko je nepřítel.

Obr. 4 – Učebnice branných her: Chlapecké hry vojenské 1914

(Zdroj: archiv autora)

Roku 1933 se začaly vyskytovat požadavky na vojenskou výchovu a přípravu žáků, a tak roku 1934 byla na středních školách a na učitelských ústavech zavedena výuka budoucích učitelů v oblasti branné výchovy.¹⁷

2.1.1. Branná výchova

Jedná se o vzdělávání a výchovu zaměřenou na výcvik neboli fyzickou a teoretickou přípravu všech příslušníků státu a to tak, aby byli schopni bránit stát. V momentě, kdy byl přijat nový zákon č. 184/1937 Sb., o branné výchově (s účinností do roku 1951), byla historicky prvně uzákoněna povinná příprava žactva všech stupňů a druhů studijních veřejných škol. Povinnost branné výchovy byla stanovena zákonem všem československým občanům. Dle zákona byla povinnost uložena všem bez rozdílu pohlaví či věku, a to od začátku povinné školní docházky

¹⁷ NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ MUZEUM A KNIHOVNA J. A. KOMENSKÉHO: Výstava. *Škola a válka. Branná výchova v české škole.*

až do 30. roku života. V této podkapitole je zmíněna branná výchova pouze v rámci školství.

Branná výchova v průběhu let byla upozadována, vychvalována a také měněna podle různých období, kterými si Česká republika v rámci historického vývoje prošla. Poznamenalo ji období první republiky, válečné období a další jiné zásadní etapy. Roku 1973 byl přijat zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově, který byl platný až do roku 1991.

V rámci osvojení a procvičení branných dovedností se ve školách pořádala takzvaná branná cvičení. Tato cvičení měla za cíl ověřit, zda jsou žáci schopni čelit účinkům nepřátelského napadení, a to především v podobě zbraní hromadného ničení. Na základních školách byla branná cvičení prováděna vždy dvakrát ročně, tedy pokaždé jednou v daném pololetí. Branná cvičení byla rozdělena zvláště pro první stupeň (rozsah cca 4 hodin) a pro druhý stupeň (rozsah cca 6 hodin). Jednalo se o přesun žáků do blízkých venkovních prostorů v okolí školy, kde byla prováděna praktická cvičení (cvičení v pozorování, postřeh, orientace, nácvik nasazení ochranné masky a prostředků ochrany před účinky zbraní hromadného ničení a překonání zamořeného prostoru, používání lékárničky a poskytování první pomoci apod.) Na obrázku č. 5 je možné vidět některé aktivity – nasazování ochranných masek, hod granátem, střelba vzduchovkou a cvičení tělesné zdatnosti.¹⁸

Obr. 5 – Branné cvičení

(Zdroj: archiv autora)

¹⁸ NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ MUZEUM A KNIHOVNA J. A. KOMENSKÉHO: Výstava. *Škola a válka. Branná výchova v české škole.*

Na středních školách vypadala branná cvičení obdobně, ale značně se lišila v náročnosti provedení. Docházelo i k rozdělení výuce, tedy cvičení měli chlapci a dívky odděleně. Chlapci se realizovali v rámci předvojenské přípravy a dívky se orientovaly spíše na „ženskou“ roli v branné povinnosti, především na zdravotnickou přípravu. Oproti základní škole byla přidána i střelecká příprava a provádění branných cvičení bylo častější. Studenti se také mohli hlásit na nepovinné předměty jako např. dopravní výchova, sportovní hry aj. Vysoké školy měly povinnou brannou výchovu pro všechny studenty s názvem „obrana socialistického státu“ (45 hodin přednášek na všech vysokých školách, na lékařských fakultách 65 hodin přednášek a na pedagogických 30 hodin přednášek a 56 hodin kurzů).

Jedním ze základů branné výchovy byla topografie neboli vědní disciplína, která se zabývá nejen zemským povrchem, ale také orientací v okolí a jinými záležitostmi. Například po ukončení základní školy museli mít žáci jisté znalosti. Nejprve se jednalo o orientaci v blízkém okolí a následně o schopnost práce s mapou. Znalosti, které museli žáci obhájit pro ukončení základní školy představovaly:

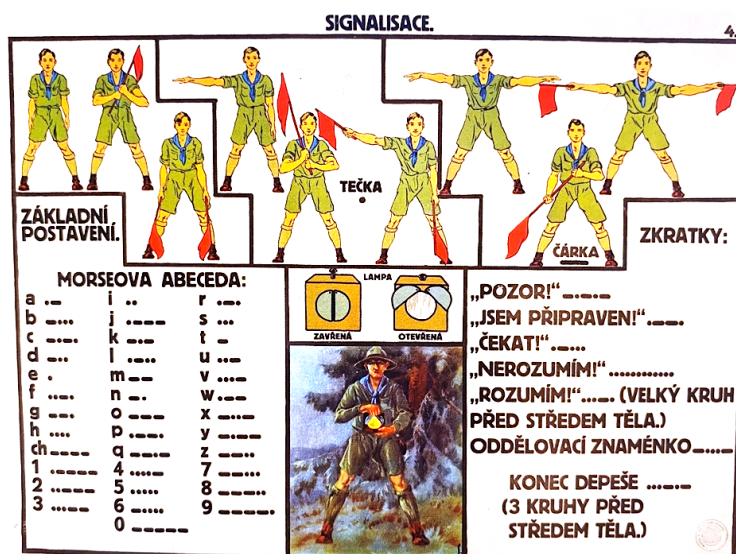
- umět se orientovat v neznámém terénu podle přírodních úkazů, buzoly a mapy;
- znát jednoduché způsoby zjišťování vzdálenosti do 600 m odhadem a měřením (přípustná chyba 15 %);
- umět číst základní informace z topografické mapy (1:50 000);
- umět zhotovit jednoduchý náčrt pochodové cesty a situační náčrt;
- umět pochodovat podle azimutu, mapy nebo náčrtu v neznámém terénu do určeného cíle, vzdálenost alespoň 1 kilometr.

Výše uvedené požadavky platily i pro vyšší stupně škol, jen se zpříšňovaly podmínky a znalosti musely být rozsáhlejší.

V rámci branné výuky byly kromě topografie i další důležité disciplíny. Jednalo se o signalizaci a přežití v přírodě. Signalizace byla důležitá pro komunikaci na větší vzdálenost za dne i v noci. Na obrázku číslo 6 je možné vidět provedení signalizace pomocí Morseovy abecedy, které se žáci učili.¹⁹

¹⁹ NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ MUZEUM A KNIHOVNA J. A. KOMENSKÉHO: Výstava. *Škola a válka. Branná výchova v české škole.*

Obr. 6 – Signalizace – Morseova abeceda

(Zdroj: archiv autora)

Branná výchova po roce 1973 prošla velkou změnou (přijetí nového zákona), přestalo se jednat o samostatný vyučovací předmět, ale branná výchova se začlenila mezi ostatní předměty, kterými měla postupovat. Prostředky a formy branné výchovy ve škole byly následující: branné kurzy, branná cvičení, třídnické hodiny s brannou tematikou, orientace žáků k vojenskému povolání, oslavy výročí dle branného kalendáře, výlety a procházky s brannou náplní apod. Další změna byla v podobě zavedení branné výchovy už v předškolních letech, kdy pro mateřské školy byly natočeny speciální výukové filmy a vytvořeny hračky v podobě vojáků, maňásků, omalovánek aj. zaměřené na brannost. Byly také zařazeny branné procházky a hry, kde se děti měly seznámit s ochrannými maskami (např. hra na sluně). V rámci nového zákona se jednalo i o prohloubení zdravotnické přípravy a první pomoci, a to od mateřských škol až po vysoké školy.²⁰

2.1.2. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva od roku 1991

Podstatně radikální změny v branné výchově přinesl rok 1991, kdy Rada obrany státu schválila Koncepti Civilní obrany České a Slovenské Federativní Republiky. Jednalo se o reakci na zahraniční trendy ve vývoji civilní obrany s cílem

²⁰ NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ MUZEUM A KNIHOVNA J. A. KOMENSKÉHO: Výstava. *Škola a válka. Branná výchova v české škole.*

zaměřit se na nebezpečí nevojenského charakteru. Došlo k celoplošnému zrušení branné výchovy, a tím i k ukončení výuky branné výchovy na všech typech škol.

Od této doby docházelo k úpadku předávání informací dětem a mládeži v této problematice. V roce 1994 se ke dni 31. 12. zrušila vojenská služba a tím pádem se jednalo o další přerušení vzdělávání a trénování občanů v těchto směrech. Netrvalo tomu dlouho a roku 1999 se Ministerstvo školství rozhodlo nařídit implementaci problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí (dále zkráceně OČMU) do výuky. Dodnes ale není v rámci edukace dětí a mládeže nic, co by se vyrovnalo branné výchově, tudíž dochází k jisté neinformovanosti a k ohrožování veřejnosti na životě a zdraví.

2.2. Právní a dokumentační rámec edukace dětí a mládeže

Není žádný zákon nebo dokument, který by se zabýval pouze vzděláváním dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva. V této podkapitole jsou uvedeny vybrané právní předpisy a dokumenty, které částečně tuto oblast vymezují.

2.2.1. Školský zákon

Jelikož tato práce pojednává o problematice vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva, je více než důležité zmínit školský zákon neboli zákon č. 561/ 2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání. Tento zákon přímo nespécifikuje problematiku vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva, ale v § 2 Zásady a cíle vzdělávání v odst. 2 písmeno g) je psáno o tom, jak je důležité získávat a uplatňovat znalosti o životním prostředí a taktéž o jeho ochraně, jenž vychází ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o **bezpečnosti a ochraně zdraví**.

Tento zákon dále vymezuje vzdělávací programy (§3 - §5), kde se pojednává o systému vzdělávacích programů, jehož součástí je rámcový vzdělávací program (zkráceně RVP) a školní vzdělávací program. Tyto vzdělávací programy se upravují pro každý stupeň vzdělávání.²¹

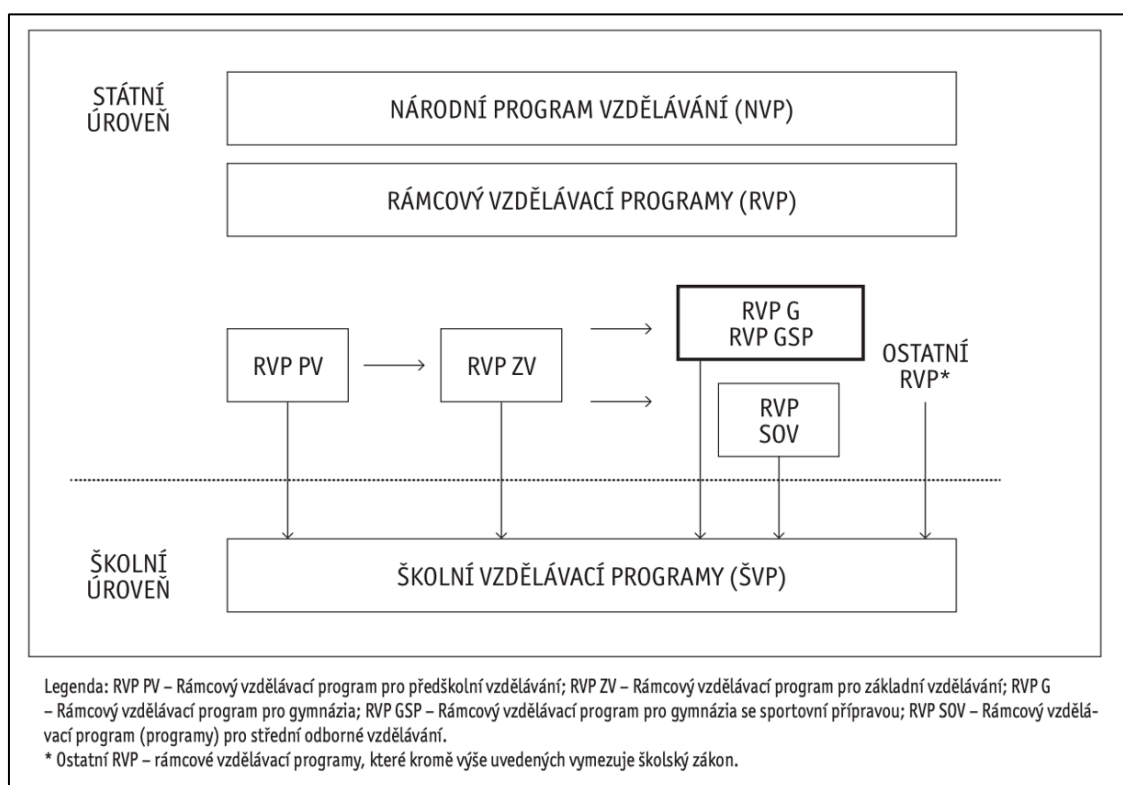
²¹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání v posledním znění

2.2.2. Rámcové vzdělávací programy

Rámcové vzdělávací programy (dále zkráceně RVP) jsou nařízeny od roku 2004, kdy byl přijat školský zákon a od této doby vznikla povinnost zpracovávat školní vzdělávací program.

RVP zpracovávají odborníci vědy, pedagogiky a psychologie z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále zkráceně MŠMT), Národního ústavu pro vzdělávání a z dalších ministerstev. Tento program určuje s ohledem na daný obor nebo stupeň vzdělávání konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělání. Školní vzdělávací program poté vydává ředitel školy nebo školního zařízení a musí být zpracován tak, aby byl v souladu s vydaným RVP. Pokud to vyžaduje politická, nebo jiná změna, mohou být RVP aktualizovány/změněny s účinností od nového školního roku.²² Na obrázku č. 7 je pro upřesnění vyobrazen systém kurikulárních dokumentů neboli pedagogických dokumentů upravujících především legislativní a obsahový rámec pro tvorbu vzdělávacích programů.

Obr. 7 – Systém kurikulárních dokumentů

(Zdroj: VÚP: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* [online]. [cit. 27. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/08/RVPG-2007-07_final.pdf)

²² Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání v posledním znění

Tato práce je orientována na vzdělávání dětí a mládeže, tudíž především na věkové kategorie, které navštěvují základní školy. Z tohoto důvodu je níže zmíněn rámcový vzdělávací program základního vzdělání. Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné školy a pro gymnázia jsou rozděleny podle zaměření, a tudíž by bylo náročné veškeré informace k těmto rámcovým vzdělávacím programům zmínit a obsáhnout.

Rámcový vzdělávací program základního vzdělání

V roce 2011 došlo k meziresortnímu jednání s cílem aktualizovat tehdejší RVP. Jednání se účastnilo MŠMT, Ministerstvo financí, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany, Ministerstvo dopravy a Ministerstvo zdravotnictví, aby prodiskutovaly začlenění nových témat do RVP a celkovou změnu.

Dne 29. ledna 2013 bylo vydáno Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se RVP ZV změnil a vznikl RVP ZV č. j. MSMT-2647/2013-210, který nabyl účinnosti 1. 9. 2013. Nový a upravený RVP ZV rozšířil rozpracování témat dopravní výchovy, OČMU a obrany vlasti.²³ Dle přehledu úprav RVP ZV od roku 2004 do současnosti neproběhly žádné radikální změny v oblasti OČMU.

Poslední změna v rámci RVP ZV proběhla vydáním Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, a to s účinností od 1. 9. 2021. Podstatná změna se týká především informatiky, jelikož došlo k novému pojetí tohoto předmětu. Platné RVP ZV zmiňuje část problematiky ochrany obyvatelstva ve více vzdělávacích oblastech jako např. v rámci Člověk a společnost (dějepis, výchova k občanství), Člověk a příroda (fyzika, chemie, přírodopis a zeměpis). Vždy je tato problematika začleněna jednou až dvěma větami v cílovém zaměření vzdělávací oblasti, tudíž je otázkou, na kolik se pak tyto věty realizují ve finální výuce jako takové. Nejvíce se toto téma vyskytuje v rámci vzdělávací oblasti Člověk a zdraví (kapitola 5.8. RVP VZ 2021), kde je přímo v charakteristice vzdělávací oblasti popsáno, jak je velmi důležité žáky seznamovat s různými riziky, která mohou vyústit v mimořádné situace.

²³ ŠTĚŘÍKOVÁ, Nela. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách: Aktuální situace a trendy. *Ochrana & bezpečnost* [online]. 2016, roč. V, č. 3. [cit. 27. 12. 2021]. ISSN 1805-5656. Dostupné z: http://ochab.ezin.cz/O-a-B_2016_C/2016_OaB_C_08_sterikova.pdf

2.2.3. Koncepce OO do roku 2025 s výhledem do roku 2030

Tato koncepce byla již zmíněna v podkapitole 1.3.1., kde jsou popsány základní informace (schválení, obsah apod.) a taktéž je tam rozebírán význam tohoto dokumentu v rámci ochrany obyvatelstva. V této podkapitole je koncepce uvedena již pouze v rámci vzdělávání dětí a mládeže v oblasti OO.

V příloze č. 1 je možné vidět v modrém rámečku strategický cíl s názvem *Podpora úkolů a opatření*. V rámci tohoto strategického cíle jsou rozvedeny čtyři podoblasti:

- **vzdělávání a příprava žáků a studentů,**
- příprava obyvatelstva,
- revize opatření ochrany obyvatelstva,
- koncepční a technologický rozvoj varování a informování.

Pro diplomovou práci je v této kapitole nejpodstatnější část *Vzdělávání a příprava žáků*. Koncepce OO do roku 2025 s výhledem do roku 2030 popisuje vždy současný stav v dané oblasti a následně uvádí navržená opatření pro zkvalitnění výuky dané problematiky do budoucna. V současném stavu je příprava obyvatelstva na působení MU prováděna dvěma způsoby. Jedním ze způsobů je pravidelné vzdělávání žáků a studentů v rámci standartního vzdělávacího procesu, což je podpořeno dalšími projekty, programy a akcemi pořádanými na související téma. Otázkou je, zda je současné vzdělávání dostačující a efektivní. Tato otázka je v tomto dokumentu zodpovězena, jelikož je v koncepci přímo uvedeno: „Bezpečnostní témata obsažená v rámcových vzdělávacích programech jsou však včleněna do dílčích vzdělávacích programů, což při vytváření školního vzdělávacího programu a následně individuálních plánů přináší značné nároky na zpracovatele. Takováto roztržitost se jeví jako krajně neefektivní, jak dokládá např. i výběrové šetření České školní inspekce.“ (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, str. 18-19). Tento problém je řešen na straně 21. této koncepce.²⁴

V rámci strategického cíle *Podpora úkolů a opatření* je Úkol č. 1 zaměřen na vytvoření samostatné oblasti „Výchova k bezpečnosti“ a její následné realizování

²⁴ *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030* [online]. MV-GŘ HZS ČR, 2021. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>

v rámci vzdělávacích programů pro základní a středoškolské vzdělání. Gestorem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Lze očekávat, že v rámci zkvalitnění informovanosti dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva a v rámci jejich schopností reagovat na možné negativní účinky vzniklých mimořádných událostí a krizových situací bude v budoucnu zaveden samostatný předmět v oblasti „Výchova k bezpečnosti“. V tomto předmětu budou zařazena témata jako např.:

- ochrana člověka za běžných rizik, mimořádných událostí a krizových situací,
- dopravní výchova,
- příprava občanů k obraně státu,
- zdravotní příprava (včetně podpory veřejného zdraví a prevence proti infekčním onemocněním),
- prevence kriminality,
- boj proti terorismu a extremismu a další témata týkající se bezpečnosti.

Samozřejmostí je sjednání a zpracování přesného obsah předmětu, taktéž bude projednána hodinová dotace a určen návrh způsobu pravidelného testování znalostí žáků a studentů.²⁵

2.2.4. Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti

Jedná se o souhrn materiálů, který je vydáván Hasičským záchranným sborem České republiky a který slouží jako pomocný soubor k usnadnění práce pro všechny, kteří nějakým způsobem realizují preventivně výchovnou činnost. Pomocný materiál je rozdělen dle věkových kategorií, aby zmíněné informace byly pro dotyčné srozumitelné a pochopitelné. Věkové kategorie jsou rozděleny na předškolní věk, první stupeň základního vzdělání, druhý stupeň základního vzdělání, střední vzdělání, dospělou populaci a seniory.²⁶

²⁵ *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030* [online]. MV-GŘ HZS ČR, 2021. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>

²⁶ HZS ČR: *Výchova a vzdělání obyvatelstva. Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti* [online]. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/metodicka-pomucka-pro-rozvoj-a-realizaci-preventivne-vychovne-cinnosti.aspx>

2.3. Vzdělávací systém

Vzdělávání je pro každého jedince velmi důležitá záležitost. Jsou úrovně vzdělávání, které jsou povinné a úrovně, které povinné nejsou, avšak se využívají zcela běžně. V České republice je vzdělávací systém ošetřen dvěma různými zákony. Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon) se vztahuje na: mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy a jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky. Podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, jsou upravovány vysoké školy.

Lze uvést, že školský systém České republiky disponuje pěti stupni vzdělávání. Jedná se o předškolní, základní, střední, vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání. Tyto stupně školského systému zpravidla spadají do resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.²⁷ V Příloze č. 2 je vidět schéma vzdělávacího systému České republiky.

Existuje i tzv. péče o děti v raném věku, která je v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí. Jedním z takových typů zařízení, kde se takové péče dětem dostává, je tzv. dětská skupina (řídí se zákonem č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů). Toto zařízení je určeno pro děti od 6 měsíců do věku zahájení povinné školní docházky. Služba je poskytována většinou soukromými subjekty, ale mohou je poskytovat i subjekty veřejné. Dalším zařízením je zařízení pro péči o děti do 3 let. Zde je možné péči dětem poskytovat již od narození (individuálně nebo v zařízení).²⁸

Předškolní vzdělávání se uskutečňuje především v mateřských školách pro děti ve věku od 2 do 6 let. Vytváří se zde základní předpoklady a znalosti pro pokračování v dalším vzdělávání a rovněž tak i snaha o vyrovnání nerovnoměrností ve vývoji dětí pro bezproblémovou adaptaci na základních

²⁷ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání v posledním znění

²⁸ European Commission: *České republika organizace a struktura vzdělávacího systému* [online]. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-21_cs

školách. Děti v předškolním věku od 5 let navštěvují i přípravné třídy na základních školách.

2.3.1. Vzdělávání na úrovni základní školy

Délka povinné školní docházky je 9 let. Základní škola se dělí na první a druhý stupeň. První stupeň obvykle navštěvují žáci od 6 do 11 let a žáci ve věku 11 až 15 let se vzdělávají na druhém stupni. První stupeň trvá 5 let a druhý stupeň 4 roky. Na druhý stupeň vstupují žáci po úspěšném absolvování prvního stupně (tedy po ukončení 5. ročníku). Žák může po 5. třídě a po splnění určitých požadavcích být přijat i na víceleté gymnázium (osmileté). Po ukončení 7. třídy je možné začít studovat šestileté gymnázium. Po ukončení základního vzdělání žák dosáhne stupně „základního vzdělání“ (nejnižší stupeň vzdělání). Pokud žák nevyužije možnosti přechodu na víceleté gymnázium, po ukončení základní školy může vstoupit na střední školu (pouze cca 3,3 % ve vzdělání po základní škole nepokračuje).²⁹

2.3.1.1. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva

Děti navštěvující základní školu jsou ve věku, kdy jsou velmi vnímavé a snadno se učí různým věcem. Kromě veškerých běžných informací, které v rámci vzdělávání na základní škole získají, jsou neméně důležité i informace v oblasti ochrany obyvatelstva. Pro tento věk jsou takové znalosti velmi podstatné i z toho důvodu, že se děti začínají osamostatňovat a trávit čas bez dozoru dospělých. Je tedy více než nutné, aby v rámci výuky byly upozorněny na to, jaké nebezpečí je může potkat a jak na něj mají případně reagovat. RVP stanovují požadavky ve všech vzdělávacích oblastech a jak je již uváděno v kapitole 2.2.2., kde jsou RVP podrobněji zmiňovány, neopomínají ani tematiku ochrany obyvatelstva.

Dle RVP ZV 2021 se žáci vzdělávají konkrétně ohledně:

- **mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojené** – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén), požáry

²⁹ European Commission: *České republiky organizace a struktura vzdělávacího systému* [online]. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-21_cs

(příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru), integrovaný záchranný systém;

- **mimořádné události způsobené přírodními vlivy** – příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi;
- **ochrana člověka při ohrožení zdraví a života** – živelné pohromy, opatření proti nim, chování a jednání při nebezpečí živelných pohrom v modelových situacích;
- **ochrana člověka za mimořádných událostí** – klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí;
- **přivolání první pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví** – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku;
- **ochrana před chronickými nepřenositelnými chorobami a před úrazy** – prevence kardiovaskulárních a metabolických onemocnění, preventivní a léčebná péče, odpovědné chování v situacích při úrazu a život ohrožujících stavů (úrazy v domácnosti, při sportu, na pracovišti, v dopravě), základy první pomoci;
- **a mnoho dalších.**³⁰

V praxi se tematika ochrany obyvatelstva stává jedním z mnoha témat v ostatních předmětech jako např. v rámci fyziky (úraz elektrickým proudem), v chemii (vlastnosti nebezpečných látek a první pomoc v případě potřísnění), v tělesné výchově (první pomoc aj.), v předmětu Já a společnost (omamné látky, informace o integrovaném záchranném systému) apod. RVP jsou nějakým způsobem sestaveny a jsou závazné, ředitel školy poté musí sestavit školní vzdělávací program, který RVP odpovídá.

Je velmi náročné určit, v jakém množství a v jakých hodinových dotacích obdobné informace předat. Z tohoto důvodu MŠMT vydalo Podklady pro výuku

³⁰ MŠMT: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/4982_1_1/*

témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí (zkráceně OČBRMU). Obsahem těchto podkladů je:

- vymezení problematiky OČBRMU – charakteristika, cíle;
- návrh na rozložení výstupů a učiva na 1. stupni ZŠ;
- návrh na rozložení výstupů a učiva na 2. stupni ZŠ;
- metody a formy práce;
- přílohy – základní pojmy, doporučená literatura, legislativa, začlenění problematiky v RVP ZV atd.

Dle těchto podkladů by se žáci první třídy měli seznámit blíže se sebeobranou, s pomocí a prevencí rizik (důležitá telefonní čísla tísňového volání, kdy a jak přivolat pomoc, jakým stylem vypadá bezpečný odchod z domova, jak se správně a bezpečně chovat venku apod.) a poté s požáry (prevence proti vzniku požáru, příčiny vzniku, největší rizika apod.). Žáci ve druhé třídě by se měli blíže dotknout témat jako je první pomoc, péče o zdraví a prevence rizik, požáry a jejich rizika, osobní bezpečí a podpora a ochrana duševního a fyzického zdraví. V dalších ročnících prvního stupně se znalosti stále více a více prohlubují a opakují. Na druhém stupni se také jedná o opakování již předešlých znalostí, ale je zde zmiňována už i klasifikace MU, varovný signál „Všeobecná výstraha“, evakuace, ukrytí a nouzové přežití, povodně a zátopové oblasti, ochrana před elektrickým proudem, havárie s únikem nebezpečných látek, péče o zdraví a poskytování první pomoci, terorismus a extremismus apod.³¹

2.3.2. Vzdělání na úrovni střední školy

Na této úrovni jsou tři možnosti vzdělávacího programu. Jedná se buď o střední vzdělání (1 až 2 roky vzdělání v oboru), střední vzdělání s výučním listem (2 až 3 roky vzdělávání v oboru) a střední vzdělání s maturitní zkouškou (4 roky studia). Střední školu je možné studovat i večerní, dálkovou, distanční nebo kombinovanou formou, tudíž studenti se nemusí vzdělávat pouze prezenčně.

³¹ MŠMT: *Podklady pro výuku témat dopravní výchovy a ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí* [online]. [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/16451/PODKLADY-K-VYUCE-TEMAT-OCHRANY-CLOVEKA-ZA-BEZNYCH-RIZIK-A-MIMORADNYCH-UDALOSTI-V-ZAKLADNICH-SKOLACH.html/>

2.3.2.1. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva

Oproti základním školám je u středních škol mnoho možností. Školy se tudíž mohou velice lišit v množství předaných informací v rámci jednotlivých předmětů nebo oborů. Střední škola, která se specializuje na obor automechanika bude mít zcela jiný průběh výuky než např. výuka na gymnáziích. Z těchto důvodů se liší i RVP pro jednotlivé střední školy, kvůli tomu není možné určit konkrétní požadavky na výuku a na obsáhlost informovanosti v oblasti ochrany obyvatelstva. Pro představu je níže uvedena ukázka z RVP pro gymnázia (zkráceně RVP G). Na obrázku č. 8 je znázorněn příklad informací z oblastí ochrany obyvatelstva, které se v RVP G uvádí. Jedná se o učivo ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví (kapitola 5. 7 platného RVP G).

Obr. 8 – ukázka z RVP G

OCHRANA ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ

Očekávané výstupy

žák

- ▶ rozhodne, jak se odpovědně chovat při konkrétní mimořádné události
- ▶ prokáže osvojené praktické znalosti a dovednosti související s přípravou na mimořádné události a aktivně se zapojuje do likvidace následků hromadného zasažení obyvatel

Učivo

- vyhlášení hrozby a vzniku mimořádné události
- živelní pohromy
- únik nebezpečných látek do životního prostředí
- jiné mimořádné události
- první pomoc – klasifikace poranění při hromadném zasažení obyvatel
- sociální dovednosti potřebné při řešení mimořádných událostí – rozhodnost, pohotovost, obětavost, efektivní komunikace

(Zdroj: VÚP: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* [online]. [cit. 6 1. 2022]. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/08/RVPG-2007-07_final.pdf)

2.4. Příprava pedagogů v rámci OČMU

Na základních i středních školách zastávají klíčovou pozici pedagogové, kteří jsou patřičně vzdělaní. Každý pedagog by se měl snažit dětem a mladistvým předat znalosti o daném předmětu tak, aby je to zaujalo, zkrátka aby si znalosti zapamatovaly a uměly je využít. Kromě poutavého výkladu by měl každý pedagog maximálně znát probíranou látku v předmětu jeho působení, a to takovým stylem, aby informace kvalitně předal a byl schopen odpovídat na případné dotazy. Pro splnění veškerých požadavků na pedagogy a pro zkvalitňování jejich znalostí a

formy učení existují tzv. DVPP neboli **další vzdělávání pedagogických pracovníků**. V rámci DVPP dochází k průběžnému vzdělávání a proškolení stávajících pedagogů, a to např. formou akreditovaných kurzů, školení a seminářů. Tyto DVPP zajišťuje Národní institut pro další vzdělávání (zkráceně NIDV), a to na svých krajských pracovištích nebo ve školících centrech ve spolupráci s vysokými školami.³²

Vzdělávání pedagogů je také uvedeno v Koncepti vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení. Tato Konceptce obsahuje podmínky pro vzdělávání věcně příslušných odborníků, kteří se zabývají oblastí krizového řízení, ochrany obyvatelstva, IZS, požární ochrany, hospodářskými opatřeními pro krizové stavy (HOPKS), kritické infrastruktury, obrany státu, ochrany ekonomiky a vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku. Mezi tyto odborníky spadají i pedagogičtí pracovníci mateřských škol, základních, středních a vyšších odborných škol vyučující bezpečnostní témata.³³

V oblasti problematiky OČMU zajišťuje odbornou přípravu učitelů HZS ČR, který spolupracuje s NIDV, s odbory školství krajských úřadů a s dalšími vzdělávacími zařízeními. Učitelům se dostane kvalitního seznámení s výukou OČMU, s náležitou literaturou, s filmy, s videi a s postupy, jak toto téma začlenit do vyučovacích programů. MŠMT udělilo HZS ČR akreditace vzdělávacích programů pro přípravu učitelů základních a středních škol v oblasti OČBRMU. HZS ČR mohou na tomto základě pořádat semináře a jiné vzdělávací akce, které mají za cíl proškolit stávající učitele a následně jim udělit osvědčení o absolvování kurzu.³⁴

Dalším důležitým aktérem v tomto směru je nezisková organizace v podobě Občanského sdružení Asociace „Záchraný kruh“, která taktéž disponuje osvědčením akreditovaným MŠMT. Tato nezisková organizace pořádá pro pedagogy základních a středních škol semináře s názvem „Ochrana a pomoc –

³² ŠTĚŘÍKOVÁ, Nela. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách: Aktuální situace a trendy. *Ochrana & bezpečnost* [online]. 2016, roč. V, č. 3. [cit. 11. 1. 2022]. ISSN 1805-5656. Dostupné z: http://ochab.ezin.cz/O-a-B_2016_C/2016_OaB_C_08_sterikova.pdf

³³ *Konceptce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení* [online]. MV-GŘ HZS ČR, 2017. [cit. 11. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/konceptce-vzdelavani-oobakr-pdf.aspx>

³⁴ HZS ČR: *Podíl HZS ČR na realizaci Pokynu MŠMT k výuce Ochrana člověka za mimořádných událostí* [online]. [cit. 12. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pomoc-skolam-podil-hzs-cr-na-realizaci-pokynu-msmt-k-vyuce-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti.aspx>

od běžných rizik po mimořádné události“ a kurzy „Základní norma zdravotnických znalostí pro pedagogické pracovníky“, které mají opět zkvalitnit jejich schopnosti a vědomosti. Pomůckou pro učitele jsou i již zmiňované Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách. Tyto podklady předurčují, v jakém množství a v jakém období předávat dětem a mládeži informace, které se zabývají tématem OČMU.³⁵

Ministerstvo vnitra Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (zkráceně jen MV GŘ HZS ČR) vydalo příručku pro učitelé základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“. Tuto příručku by měla vlastnit každá základní škola, střední škola, speciální škola a vyšší odborná škola minimálně v jednom výtisku. Obsah příručky je následující:

- Úvodní poznámky,
- Téma I: Ochrana obyvatelstva,
- Téma II: Živelné pohromy,
- Téma III: Havárie s únikem nebezpečných látek,
- Téma IV: Radiační havárie jaderných energetických zařízení,
- Náměty pro praktické cvičení a doporučená literatura.

Na konci každého tématu jsou vypsány ještě doplňující informace a přiložen test pro ověření znalostí, které by žáci po výkladu na toto téma měli mít. Příručka je jakýmsi návodem, který by měl žáky připravit, jak správně reagovat při vzniku mimořádné události. Výše vypsaná témata by měla být zařazena do předmětů, které jsou obsahově nejbližší, měla by být zdůrazněna v takovém množství, v kterém daná škola usoudí. V Příloze č. 3 jsou náměty pro praktická cvičení pro ukázkou přiloženy.³⁶

Pro učitelé základních škol je vydán MV GŘ HZS ČR metodický materiál OČMU, který na základě platného RVP ZV stanovuje konkrétně, jak by měly vypadat vyučovací hodiny. Tento metodický materiál je rozdělen do deseti

³⁵ ŠTĚŘÍKOVÁ, Nela. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách: Aktuální situace a trendy. *Ochrana & bezpečnost* [online]. 2016, roč. V, č. 3. [cit. 12. 1. 2022]. ISSN 1805-5656. Dostupné z: http://ochab.ezin.cz/O-a-B_2016_C/2016_OaB_C_08_sterikova.pdf

³⁶ MARTÍNEK, Bohumír et al. *OCHRANA ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ příručka pro učitelé základních a středních škol*. 2. uprav. Vyd. Praha: MV GŘ HZS ČR, 2003. ISBN: 80-86640-08-6

vyučovacích hodin, kdy je v každé rozbíráno nějaké příslušné téma. Obsah a přehled jednotlivých vyučovacích hodin je znázorněn v tabulce 2.

Tab. č. 2 – Obsah OČMU Metodického materiálu pro učitelé ZŠ

VYUČOVACÍ HODINY	OBSAH VYUČOVACÍCH HODIN
1. vyučovací hodina	Klasifikace mimořádných událostí, varovný signál „Všeobecná výstraha“
2. vyučovací hodina	Evakuace, ukrytí, nouzové přežití
3. vyučovací hodina	Integrovaný záchranný systém, mimořádná událost a krizové řízení, krizová situace, krizový stav
4. vyučovací hodina	Základní charakteristika mimořádných událostí způsobených přírodními vlivy
5. vyučovací hodina	Povodně a zátopové oblasti
6. vyučovací hodina	Požáry a jejich rizika
7. vyučovací hodina	Ochrana před úrazem elektrickým proudem
8. vyučovací hodina	Individuální ochrana, improvizovaná ochrana, terorismus, extremismus
9. vyučovací hodina	Havárie, antropogenní události, havárie s únikem nebezpečné látky, Radiační havárie jaderných energetických zařízení
10. vyučovací hodina	Přežití v přírodě

(Zdroj: MERTO VÁ, Markéta a Jitka SLANÁ-REISSMANNOVÁ. *Ochrana člověka za mimořádných událostí Metodický materiál pro učitelé ZŠ*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2021. ISBN 978-80-7616-091-0.)

Pro každou vyučovací hodinu je poté podrobně popsána teoretická příprava pro učitelé, je zde uveden návrh dané vyučovací hodiny (ukázka v příloze č. 4), přiložen pracovní list na dané téma a také jsou uvedeny aktivity pro žáky. Tímto stylem je rozebráno všech deset vyučovacích hodin.³⁷

³⁷ MERTO VÁ, Markéta a Jitka SLANÁ-REISSMANNOVÁ. *Ochrana člověka za mimořádných událostí Metodický materiál pro učitelé ZŠ*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2021. ISBN 978-80-7616-091-0.

3. ČINNOST KOMPETENTNÍCH SUBJEKTŮ

Problematika vzdělávání ochrany obyvatelstva je nelehká záležitost, je tedy nutné, aby se do předávání informací, vzdělávání a určování správných postupů začlenění problematiky zapojovaly různé subjekty. Každý subjekt přidává svůj úhel pohledu a své rady pro zkvalitnění celého systému výuky OČMU. Subjekty jako MŠMT a HZS ČR již zmíněny z nějaké části byly, ale v následujících podkapitolách jsou veškeré jejich činnosti shrnuty a podrobněji upřesněny. Kromě MŠMT a HZS ČR je uveden i integrovaný záchranný systém a někteří nestátní aktéři. Tyto výše uvedené subjekty se zapojují do vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva především tím, že vydávají nejrůznější publikace, pořádají semináře, projekty a akce, které cílí na oblast ochrany člověka.

3.1. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Jedním z nejdůležitějších subjektů, které se zabývají vzděláváním a výchovou dětí a mládeže je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy označováno velmi často zkratkou MŠMT. Tato instituce je přednostní orgán státní správy zabývající se školstvím a vzděláváním, což takto vymezuje i zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky neboli tzv. kompetenční zákon. Obsahem tohoto zákona je i zmínka o tom, že Česká školní inspekce je podřízena MŠMT.³⁸

Téma ochrany obyvatelstva je řešeno několika subjekty. Na úrovni školství je to právě MŠMT, které se zabývá implementací témat OČMU do výuky a výchovy žáků a studentů. Implementace je realizována vydáváním pokynů, které pojednávají o začlenění OČMU do vzdělávacích programů.

MŠMT dále stanovuje a vydává RVP pro různé stupně vzdělávání, které obsahují závazné výstupy, jenž se musí začlenit do ŠVP. RVP se také musí aktualizovat dle potřeb, které plynou z vyvíjejících se situací, tyto aktualizace zajišťuje rovněž MŠMT (dle nutnosti konzultuje změny s příslušnými dalšími subjekty). MŠMT má dále za úkol analyzovat současný systém výchovy a

³⁸ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky v posledním znění

vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a následně utvořit návrhy na zlepšení v podobě konkrétních opatření, které by měly minimalizovat zjištěné nedostatky.³⁹

Kromě úkolů spojených s RVP, MŠMT podporuje výchovu a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva metodickým materiálem. Ve výše uvedeném textu (str. 31) je podrobněji zmiňován pomocný metodický materiál „Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách“. Tyto podklady představují jakýsi návod pro pedagogy, aby došlo ke správnému rozložení učiva týkající se ochrany člověka mezi jednotlivé ročníky základních škol.⁴⁰

3.2. Hasičský záchranný sbor České republiky

Ministerstvo vnitra, jakožto ústřední orgán státní správy pro ochranu obyvatelstva, požární ochranu, integrovaný záchranný systém, krizové řízení a civilní nouzové plánování, decentralizuje úkoly, které souvisí s výše uvedenými činnostmi, na Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. GŘ HZS ČR je organizační součástí MV. MV-GŘ HZS ČR v rámci vzdělávání zaměřeného na ochranu obyvatelstva především vydává učebnicové a jiné pomůcky, které mají sloužit pro potřebu učitelů při výuce a při předávání znalostí dětem a mládeži. MV GŘ-HZS ČR je jedním z hlavních vydavatelů potřebného materiálu pro vzdělávání ochrany obyvatelstva a také poskytovatelem dotací pro různé akce a projekty v této tématice (např. výukového programu Hasík.cz, který bude následně blíže představen).

HZS ČR je jedním z neaktivnějších subjektů v rámci výchovy a vzdělávání obyvatelstva v oblasti ochrany obyvatelstva. Tato preventivně výchovná činnost je směřována na všechny věkové kategorie, a to včetně dětí a mládeže. Cílem HZS ČR je připravit populaci v mladistvém věku tak, aby uměla reagovat na vznik možných mimořádných událostí a jiných nepříjemných situací, které mohou být ohrožující na životě a zdraví. Děti a mládež budou připraveni čelit nebezpečí,

³⁹ MŠMT: *Ochrana obyvatelstva* [online]. [cit. 20. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/ochrana-obyvatelstva>

⁴⁰ MŠMT: *Podklady pro výuku témat dopravní výchovy a ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí* [online]. [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/16451/PODKLADY-K-VYUCE-TEMAT-OCHRANY-CLOVEKA-ZA-BEZNYCH-RIZIK-A-MIMORADNYCH-UDALOSTI-V-ZAKLADNICH-SKOLACH.html/>

budou znát správný teoretický postup, často o možném nebezpečí hovořit a zkusí si např. fungování v uměle vytvořeném cvičném prostředí, tak budou mít větší možnost zareagovat v reálném nebezpečí jistěji a přesněji. HZS ČR podporuje edukaci žáků a studentů následujícími aktivitami:

- zajišťují odbornou garanci internetového portálu www.ocmu.cz,
- pomáhají s přípravou praktických cvičení a projektových dnů ve školách,
- pořádají besedy pro žáky a studenty, ale i pro pedagogické pracovníky,
- uskutečňují soutěže (vědomostní, výtvarné aj.),
- pořádají pro školy exkurze na stanicích HZS krajů,
- realizují dlouhodobé výukové programy (Hasiči pro školy, Hasík CZ, Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí apod.),
- vytváří učebnice a materiály, které jsou určeny pro výuku v tištěné i elektronické podobě (např. Metodický materiál pro učitele ZŠ „Ochrana za mimořádných událostí“, Příručka pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ na obrázku č. 9 jsou znázorněny tyto dva pomocné materiály).⁴¹

Obr. 9 – Pomůcky pro základní a střední školy

(Zdroj: HZS ČR: *Podklady a učebnice* [online]. [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/podklady-a-ucebnice.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>)

⁴¹ HZS ČR: *Činnost hasičského záchranného sboru v rámci přípravy obyvatelstva* [online]. [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/cinnost-hasickeho-zachranneho-sboru-v-ramci-pripravy-obyvatelstva.aspx>

Není pochyby, že hlavní roli ve vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva zastávají učitelé, ale akce, projekty a další činnosti pořádané HZS ČR jsou velmi dobré pro zpestření a posílení významu učiva v této oblasti. Jak již bylo uvedeno, hasiči se zabývají dlouhodobými vzdělávacími programy, pro lepší představu bude jeden z nejznámějších níže popsán.

3.2.1. Hasík CZ

Jedná se o projekt, který vytvořil HZS Moravskoslezského kraje a je akreditovaný MŠMT. V dnešní době se do projektu celkem zapojuje 10 HZS krajů.

Obr. 10 – realizace projektu Hasík CZ

(Zdroj: HASÍK.CZ: *Preventivně výchovná činnosti v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva* [online]. [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.hasik.cz/mapa.html>)

Do tohoto projektu jsou zapojeni profesionální a dobrovolní hasiči, kteří zastávají roli proškolených lektorů a předávají znalosti dětem svou odbornou formou výkladu. Jedná se o informace z oblasti sebeobrany jakožto prevence před rizikovým chováním, jakým způsobem včasné a správně zavolat pomoc záchranářů a osob, které nám mohou v dané situaci pomoci a také se jedná o předání znalostí, které napomohou správnému reagování při vzniku mimořádných událostí. V rámci tohoto projektu jsou také poskytovány výukové materiály (metodické publikace a podpůrné obrázkové materiály), omalovánky, vystřihovánky a jiné zábavné kreativní materiály apod.

Výuka, která je součástí projektu Hasík CZ je rozdělena na dva cykly. První cyklus je pro první stupeň základního školství a druhý cyklus je určen pro druhý

stupeň základního školství. V rámci prvního cyklu se žáci mohou dozvědět následující informace:

- kdo jsou to hasiči, jak je můžeme poznat;
- co to je bezplatná telefonní linka tísňového volání a v čem spočívá nebezpečí, když se linka tísňového volání zneužívá;
- co dělat v případě požáru a jak se zachovat, když se s požárem někdy člověk střetne;
- co je to varovný signál a jak se zachovat v případě, když zazní apod.

V rámci druhého stupně ZŠ se žáci mohou naučit:

- základní informace o IZS;
- co dělat v případě požáru a jak se zachovat, když se s požárem někdy člověk střetne;
- první pomoc a první pomoc při popáleninách;
- co dělat, když bude nařízena evakuace z místa bydliště;
- kudy vedou únikové cesty veřejných budov;
- jak funguje požární poplach ve školách apod.⁴²

Obr. 11 – Hasík CZ

(Zdroj: HASÍK.CZ: *Preventivně výchovná činnosti v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva* [online]. [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.hasik.cz/child/modely.html>)

U mnoho činností, které jsou vytvářeny a pořádány v oblasti vzdělávání ochrany obyvatelstva, je více subjektů, které si napomáhají. Prolíná se práce především MV-GŘ HZS ČR, MŠMT, HZS krajů apod. Kolikrát se ale nejedná pouze o přední zástupce této problematiky, ale také např. o Národní pedagogické muzeum a knihovnu J. A. Komenského, která ve spolupráci s HZS ČR a Státním oblastním archivem v Praze uspořádala Výstavu s názvem *Škola a válka. Branná*

⁴² HASÍK.CZ: *Preventivně výchovná činnosti v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva* [online]. [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: http://www.hasik.cz/projekt_zs.html

výchova v české škole. Na této výstavě je shromážděno velké množství zajímavých informací, které popisují vývoj vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva (od branné výchovy až po současnost). Výstava je upořádána především pro školy, které výuku mohou zpestřit exkurzí. Žákům je umožněno nahlédnout do místností, které jsou uzpůsobeny tak, aby vypadaly jako učebny z předešlých dob. Je zde vystaveno také mnoho učebnicových ukázek ze současnosti i z období branné výchovy, samozřejmě je i doprovodný film a možnost vyplnění dotazníků, které jsou zároveň i zpětnou vazbou pro učitele. Na obrázku č. 12 je možné vidět pár fotek, které jsou pořízeny přímo z výstavy.

Obr. 12 – Výstava Škola a válka. Branná výchova v české škole.

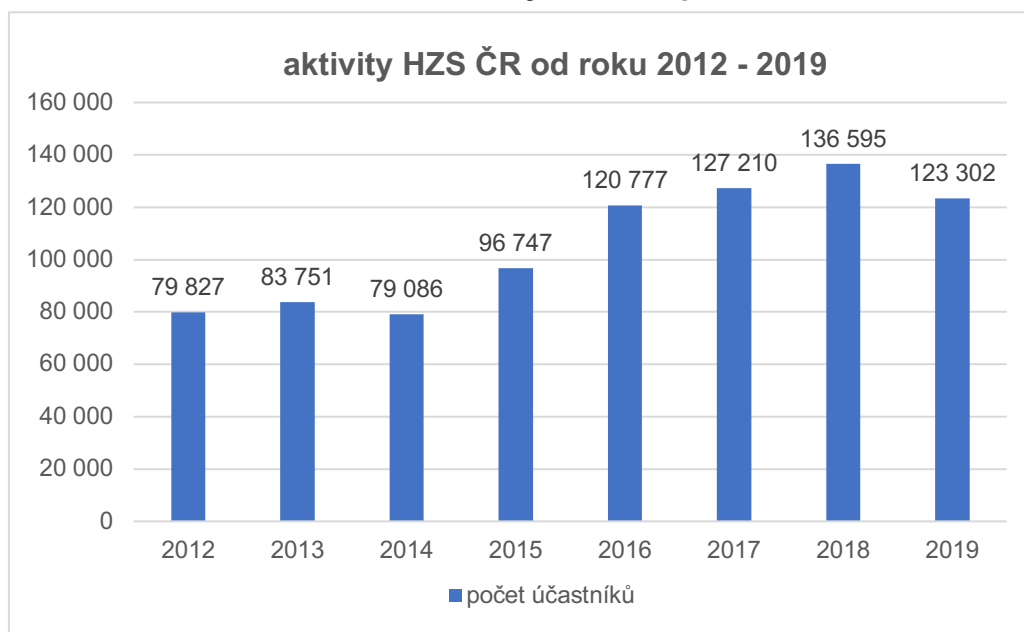
(Zdroj: archiv autora)

Aktivit pořádaných HZS ČR pro základní a střední školy je nepřehledné množství. Těmito aktivitami jsou nejčastěji besedy, přednášky a další programy, které žáky a studenty seznamují s problematikou ochrany obyvatelstva. Např. HZS Plzeňského kraje uspořádalo besedu pro žáky základních škol. Tato škola je v blízkosti skladu firmy Čepro, a. s., sklad Třemošná, přičemž je pro tento objekt zpracován vnější havarijní plán. Žáci této školy byli obeznámeni o možných rizicích, a také o základních informacích, které souvisejí s ochranou obyvatelstva.⁴³

⁴³ BENEŠ, Ladislav a Lenka BASÁKOVÁ. Preventivně výchovná činnosti v zóně havarijního plánování. 112. 2020. roč. 19. č. 9. str. 19. ISSN: 1213-7057

Na grafu č. 1 je znázorněno, kolik dětí a mládeže se takových akcí účastnilo. Graf vyobrazuje data od roku 2012 do roku 2019 (rok 2020 a 2021 není uveden, jelikož kvůli covidové pandemii byla vydána přísná opatření a akce takového typu se nesměla nějakou dobu pořádat).

Graf č. 1 – Aktivity HZS ČR pro ZŠ a SŠ

(Zdroj: www.hzscr.cz, vlastní zpracování)

3.3. Ostatní aktéři

Je mnoho organizací, které se angažují v předávání znalostí o ochraně obyvatelstva dětem a mládeži, zapojují se např. i jiné složky integrovaného záchranného systému než jenom HZS ČR, kteří jsou v této oblasti nejvíce aktivní. Do vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva se zapojují velmi činně i poskytovatelé Zdravotnické záchranné služby (zkráceně ZZS) a Policie České republiky (zkráceně PČR). Nejvíce se jedná o besedy a exkurze, které konají pro školy. ZZS se angažuje především formou výkladu o první pomoci. Je časté, že se školy domluví se záchranáři, kteří např. v rámci tělesné výchovy ukazují žákům a studentům, jak se správně provádí první pomoc a následně je nechají si první pomoc vyzkoušet na figuríně. Příslušníci PČR (ale také strážníci městské nebo obecní policie) jsou zase součástí projektových dnů ve školách, ať už se jedná o ukázkou výcviku služebních psů, o přednášky a besedy o bezpečnosti nebo o dopravní výchovu.

V dnešní době existuje i mnoho zájmových kroužků, které jsou v takovém duchu vedeny. Jedná se např. o zdravotnické kroužky (v Praze je zájmový kroužek Mladý záchranář, v Hradci Králové děti mohou navštívit kroužek Malý zdravotník, v Praze je také Zdravověda apod.) a další aktivity, které se v rámci různých zájmových kroužků vykonávají a jsou přínosné pro informovanost dětí a mládeže. Děti a mládež také jezdí poměrně často na letní tábory, kdy některé mohou být více zaměřené na oblast ochrany obyvatelstva a některé méně, ale tak jako tak se většinou na táborech účastníkům dostává zajímavých poznatků ohledně přežití v přírodě a informací o první pomoci. Jelikož je mnoho táborů provozováno v přírodě, je dětem a mladistvým vysvětlováno základní chování v přírodě a jsou upozorněni na možné nebezpečí, které se např. v lese může stát.

Kromě výše uvedených subjektů, které se zapojují v preventivně vzdělávací činnosti, jsou zde organizace jako např. Centrum pro bezpečný stát, Branné oddíly ČR nebo také Asociace Záchraný kruh, což je jedna z nevlivnějších a nejvíce činných organizací v tomto směru.

3.3.1. Asociace Záchraný kruh

Jedná se o neziskovou organizaci, která podniká mnoho projektů za účelem zlepšení informovanosti, vzdělávání a prevence v oblasti běžných rizik a mimořádných událostí. V rámci této asociace jsou rozebírány oblasti, které jsou zaměřeny na téma bezpečné dopravy, první pomoci, požárů, osobního bezpečí a mimořádných událostí.

Záchraný kruh sdružuje různé instituce společně se záchranářskými a vzdělávacími subjekty, které se angažují v problematice vzdělávání, prevence a přípravy v oblastech ochrany obyvatelstva. Tato asociace se rozvíjí od roku 2005 a především:

- vytváří zajímavé vzdělávací materiály (pracovní listy, databáze obrázků apod.) které slouží pro pedagogy a jejich žáky;
- vymýšlí a následně realizuje vzdělávací akce pro všechny cílové skupiny;
- organizuje různé preventivně vzdělávací akce pro veřejnost;
- kompletuje a zajišťuje materiály pro záchranáře a pro preventivně výchovnou činnost, kterou poté vykonává apod.

- spravuje mobilní aplikaci Záchranný kruh, která obsahuje zábavné a vzdělávací prvky s názvem: Animovaná první pomoc, Dopravní výchova pro děti, Malý záchranář a Tísňomat.⁴⁴

Asociace Záchranný kruh provozuje také tzv. Svět záchranářů, což je pokrokový projekt, který byl zrealizován v Karlových Varech. Jedná se o vytvořené „městečko“ neboli areál, který je tvořen několika specifickými budovami, jenž napodobují policejní služebny, nemocnice, hasičské stanice aj. Tyto budovy jsou vybaveny věrohodnou odpovídající technikou, která je potřebná k zvládnutí simulovaných rizikových situací. Součástí areálu jsou také interaktivní simulátory a trenažery, aby celkový dojem a zážitek byl co nejvíce podobný skutečnosti. Nechybí zde ani dopravní hřiště, na kterém je vytvořen i železniční přejezd.⁴⁵

Toto místo je určeno jak pro školy, které zde mohou pořádat projektové dny a celodenní výlety, tak i pro veřejnost. Pořádají zde různé programy jako např. Svět zdraví (program zaměřený na první pomoc pro žáky druhého stupně ZŠ), Svět rizik (program určen pro děti v předškolním věku MŠ a žáky prvního stupně ZŠ), Svět ohně (program vhodný pro žáky ZŠ), ale také tábory, akce a jiné. Na obrázku č. 13 je areál znázorněn.

Obr. 13 – areál Svět záchranářů

(Zdroj: SVETZACHRANARU.CZ: *Programy světa záchranářů* [online]. [cit. 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.svetzachranaru.cz/programy-sveta-zachranaru-2.html>

⁴⁴ ZÁCHRANNÝ KRUH.CZ: *O nás* [online]. [cit. 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/>

⁴⁵ SVETZACHRANARU.CZ: *O světě záchranářů* [online]. [cit. 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.svetzachranaru.cz/#pro-skoly>

PRAKTICKÁ ČÁST

4. CÍLE A HYPOTÉZY PRÁCE

Hlavním cílem je zhodnocení vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva na základních a středních školách v České republice. Aby autor práce tento cíl mohl naplnit, vytyčil si dílčí cíle. Tyto dílčí cíle si autor vybral následovně:

- a) ověřit znalosti dětí a mládeže na základních a středních školách,
- b) kontaktovat MŠMT a HZS ČR za účelem ověření a zjištění informací týkajících se vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva,
- c) ověřit znalosti jednotlivých pedagogů na základních a středních školách,
- d) zjistit názory pedagogů na současný stav vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva,
- e) navrhnout zlepšení současného stavu v případě zjištěných nedostatků.

Po získání dostatečných informací, které tvoří teoretickou část, byl autor schopen se v problematice orientovat natolik, aby zahájil kroky v praktické části. Před zahájením praktické části si autor stanovil hypotézy, které jsou následující:

1. **HYPOTÉZA:** Žáci a studenti na vybraných základních a středních školách nemají dostatečné znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva odpovídající jejich věku.
2. **HYPOTÉZA:** Oslovení pedagogové mají dostatek informací v oblasti ochrany obyvatelstva a jsou znalí v této problematice.
3. **HYPOTÉZA:** Zástupci MŠMT a HZS ČR mají odlišné názory na vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva.
4. **HYPOTÉZA:** Oslovené školy nemají dostatek pomůcek pro vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva.

Na základě výzkumu provedeného autorem v rámci praktické části mohl autor hypotézy buďto verifikovat, nebo falzifikovat. Výsledek hypotéz je vypsán v samotném závěru diplomové práce, kde autor práce utvořil výslednou tabulku.

V praktické části autor pro dosažení stanovených cílů využije metod v podobě srovnávání, prvky kvantitativní a kvalitativní analýzy, dedukce apod.

5. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Autor práce oslovil některé základní a střední školy za účelem vyplnění dotazníku, který byl vytvořen pro ověření znalostí dětí a mládeže. Tento dotazník obsahuje 21 otázek, pomocí kterých byly jednak ověřeny znalosti, ale také současný stav vzdělávání ochrany obyvatelstva na základních a středních školách. Respondenti byly ve věku 11-19 let, jedná se tedy o žáky druhého stupně a studenty středních škol. Této cílové skupině byly položeny otázky, které obsahují tematiku ochrany obyvatelstva, samozřejmě byl brán ohled na věk tázaných a na možnosti jejich znalostí.

Dotazník obsahuje uzavřené i otevřené typy otázek, kdy 20 otázek sloužilo pro ověření znalostí a poslední otázka byla položena tak, aby žáci a studenti uvedli svůj vlastní názor na problematiku. Jelikož v průběhu vypracování práce byla vyhlášena ochranná opatření kvůli covidové pandemii, nebylo možné získat odpovědi od všech škol, jak původně autor zamýšlel. Kvůli zavedeným restrikcím bylo také obtížné získat plnohodnotný počet odpovědí, jelikož některé ze tříd, kde dotazníkové šetření probíhalo, byly v polovičním počtu z důvodu nařízené karantény apod. Z těchto důvodů bylo nakonec dotazníkové šetření provedeno na třech školách s účastí 216 respondentů. Přehledněji je vše znázorněno v tabulce č. 3, kde jsou vypsány oslovené školy a počty respondentů na jednotlivých školách.

Tab. č. 3 – Oslovené školy

NÁZEV ŠKOLY	MĚSTO	ÚČAST	POČET RESPONDENTŮ
ZŠ BUREŠOVA	Praha	ANO	34
3. ZŠ JIRKOV	Jirkov	ANO	71
SŠ ESOZ CHOMUTOV	Chomutov	ANO	111
KARLÍNSKÉ GMNÁZIUM	Praha	NE	0

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Jak vyplývá z tabulky č. 3, byly osloveny školy v Praze, v Chomutově a v Jirkově. Jedná se o Základní školu Burešova a Karlínské gymnázium (pražské školy) a poté 3. Základní škola v Jirkově (v Jirkově je více základních škol, tudíž jejich název obsahuje číslice), SŠ ESOZ Chomutov neboli Střední odborná škola

energetická a stavební, Obchodní akademie a Střední zdravotnická škola v Chomutově. Karlínské gymnázium neumožnilo provést dotazníkové šetření, jelikož kvůli nařízeným karanténám a restrikcím nebyl prostor ve výuce na vyplňování dotazníků. Autor práce měl na začátku roku 2021 domluveno, že zde dotazníkové šetření proběhne, ale nakonec tomu kvůli pandemii bylo jinak. Další problém byl na ZŠ Burešova, kde v domluvený termín bylo mnoho dětí v karanténě, tudíž počet dětí je oproti ostatním školám značně nižší. V následující podkapitole bude výsledek dotazníkového šetření vyhodnocen za pomoci grafů a slovních komentářů od autora. Celý dotazník je v příloze č. 5 znázorněn.

5.1. Výsledky dotazníkového šetření

Na začátek dotazníku žáci a studenti uvedli pro orientaci a přehled své pohlaví a také svůj věk, aby bylo zaznamenáno, kolik respondentů spadá do jednotlivé věkové kategorie.

Tab. č. 4 – Věk a počet respondentů

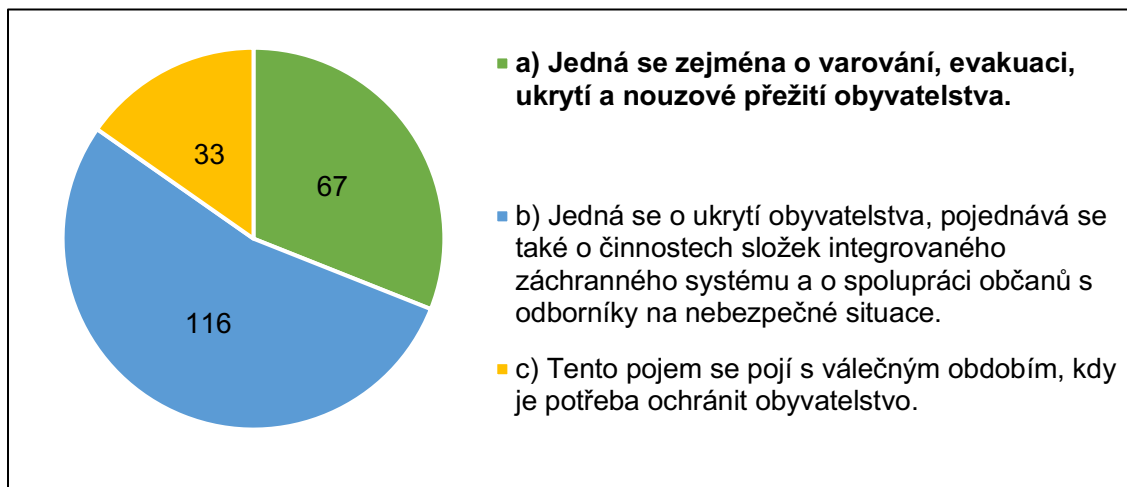
VĚK UCHAZEČŮ	ČETNOST	
	Absolutní	Relevantní
11 let	9	4 %
12 let	17	8 %
13 let	19	9 %
14 let	37	17 %
15 let	30	14 %
16 let	24	11 %
17 let	29	13 %
18 let	32	15 %
19 let	19	9 %
celkem	216	100 %

(zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Celkem se zapojilo 216 žáků a studentů, z čehož nejvíce uchazečů bylo ve věku 14 let. Autor práce se snažil vybírat uchazeče tak, aby všechny věkové kategorie v rozmezí 11-19 let byly alespoň nějakým způsobem rovnoměrně zastoupeny. Z celkového počtu 216 respondentů se vyplňování dotazníku zúčastnilo 111 žen a 105 mužů. Správné odpovědi jsou vždy zvýrazněny tučně v každém grafu.

Otázka č. 1: Co to je ochrana obyvatelstva?

Graf 2 – otázka č. 1

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Nejčastěji byla označena odpověď b), což není správně (označilo ji 116 žáků a studentů). Autor práce si myslí, že je tomu tak, protože respondentům přišla odpověď nejvíce ideální a zněla jim nejodborněji. Správnou odpověď zvolilo pouze 67 osob.

Otázka č. 2: Napište, co znamenají jednotlivé zkratky a jaké mají správné číslo tísňového volání? (ZZS, PČR, HZS)

Tato otázka byla otevřeného charakteru. Žáci a studenti mohli tedy odpovídat, jak uznali za vhodné. Tato otázka sloužila k tomu, aby si autor práce ověřil, zda dnešní děti a mládež tuší, co jednotlivé zkratky přesně znamenají. Výsledky byly následující:

- správnou odpověď vědělo 105 osob,
- chybně odpovědělo/vůbec neodpovědělo 28 osob,
- necelé odpovědi napsalo 83 osob.

U necelých odpovědí se jednalo především o to, že respondenti neuvedli celé názvy zkratk, ale využili pojmenování „hasiči, police a záchranka“ nebo si spletli čísla tísňového volání, které jednotlivé složky IZS mají. Tato otázka byla poměrně jednoduchá, proto autor očekával lepší výsledky. Překvapením byly zejména některé odpovědi starších respondentů, které byly neúplně a nesprávně uvedeny.

Otázka č. 3 - Co znamená zkratka MU a IZS?

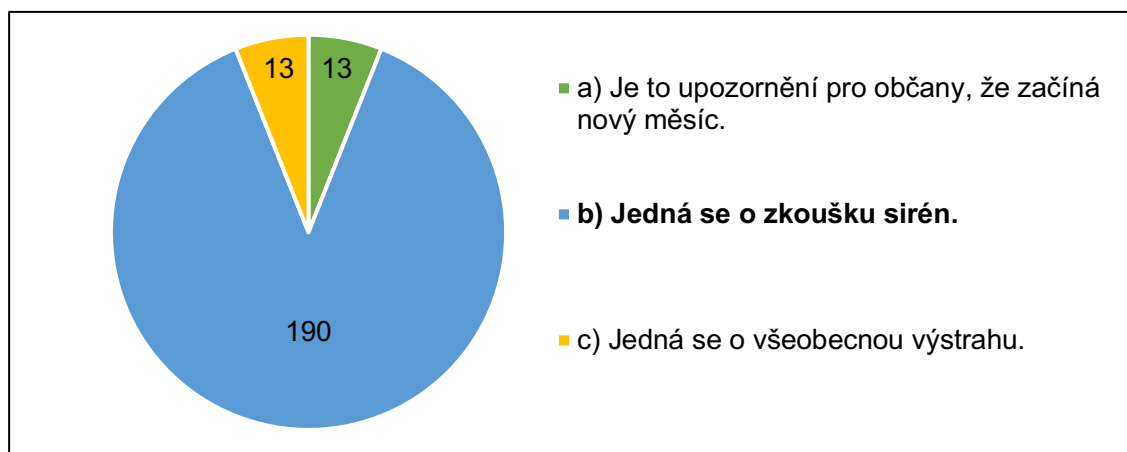
Opět se jedná o otevřenou otázku, tudíž odpovědi byly různé. Autor práce by výsledek vyhodnotil následovně:

- správně odpovědělo 41 osob,
- 73 osob uvedlo správně pouze zkratku IZS,
- zbylých 102 osob nevědělo ani jednu z uvedených zkratek nebo je uvedly špatně.

Autor práce si je vědom, že zkratku MU není příliš známá mezi dětmi a mládeží, ale přesto ho zajímalo, zda někteří např. ze starších ročníků zkratku znají. Ukázalo se, že ano, ale nebylo jich mnoho. Nejvíce se stávalo, že žáci a studenti na odpověď neodpověděli nebo odpověděli chybně. Mladší žáci uváděli nejčastěji zkratku MU např. jako „Masarykova univerzita, městský úřad“ a zkratku IZS jako „izolovaná záchranná služba, infekční záchranná služba, informovaná záchranná služba“ apod. Autora práce potěšilo alespoň zamyšlení se nad otázkou. Starší ročníky většinou věděly, co zkratky znamenají, ale i mezi nimi byli tací, co zkratky uvedli chybně nebo vůbec.

Otázka č. 4 - Proč každou první středu v měsíci houká siréna?

Graf č. 3 – Otázka č. 4

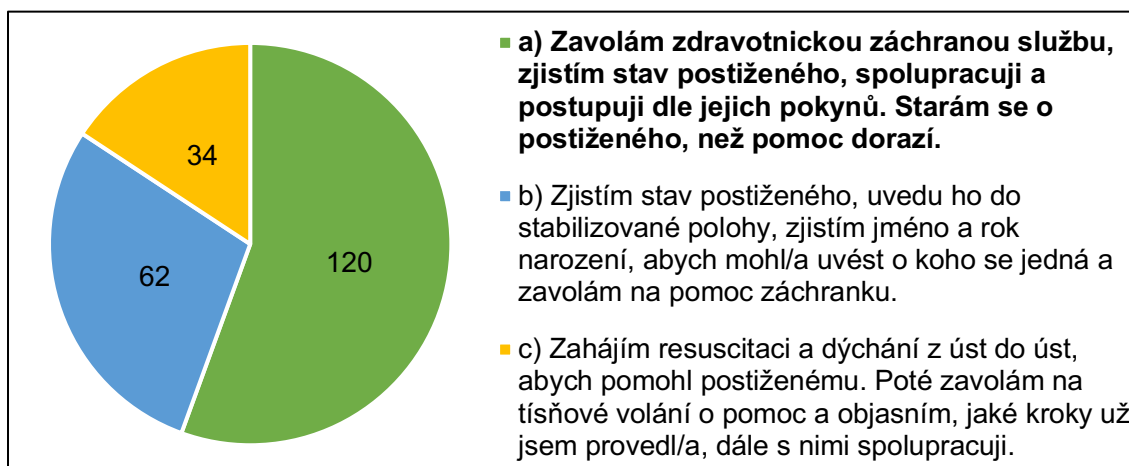

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Tato otázka byla na 88 % zodpovězena správně, tedy 190 žáků a studentů uvedlo, že se jedná o zkoušku sirén. Zbylých 12 % si spletlo zkoušku sirén s všeobecnou výstrahou, anebo dokonce uvedlo, že se jedná o ohlášení nového měsíce.

Otázka č. 5 - Jak se provádí první pomoc?

Graf č. 4 – Otázka č. 5

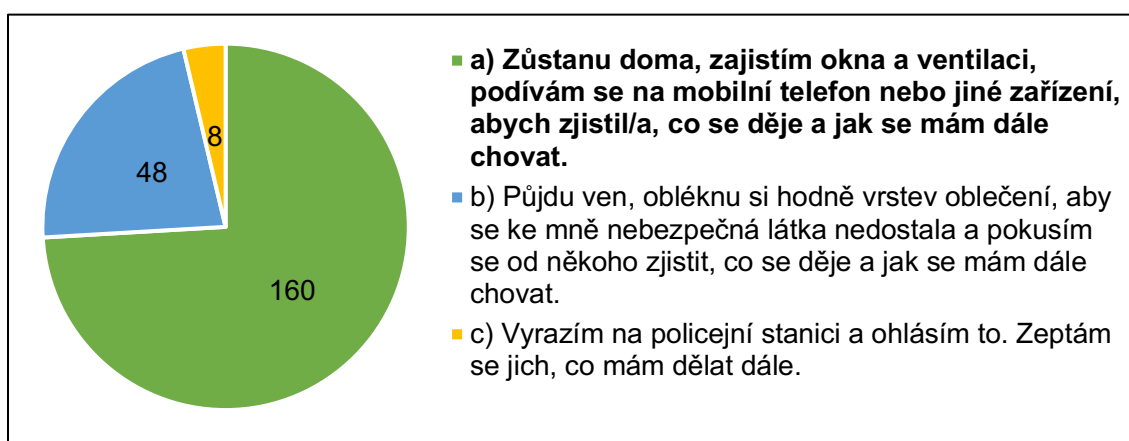

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Jak graf znázorňuje, tato otázka byla zodpovězena z více jak poloviny úspěšně. Většinou se jednalo opět o nižší ročníky, které zvolily jako odpověď dvě další možnosti. Někteří žáci se velmi divili, když se dozvěděli, že dýchání z úst do úst už se obvykle neprovádí.

Otázka č. 6 - Jak budete správně reagovat v případě úniku nebezpečné látky ve venkovním okolí?

Graf č. 5 – Otázka č. 6

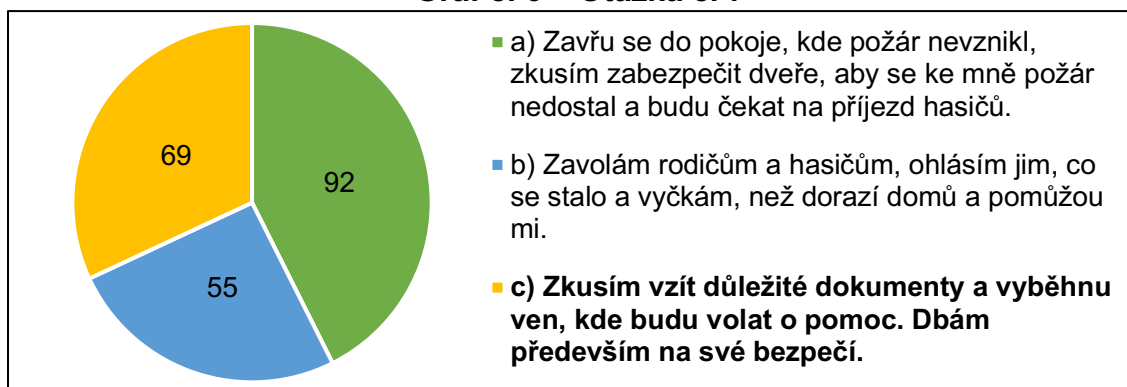

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Prostřednictvím otázky č. 6 se autor práce pokoušel zjistit, jak by se zachovali žáci a studenti v případě, kdy ve venkovním okolí unikne nebezpečná látka. Na tuto otázku odpovědělo dobře 160 respondentů (jedná se o 74 % úspěšnost).

Otázka č. 7 - Jak se správně zachováte, pokud vznikne požár v domě/bytě?

Graf č. 6 – Otázka č. 7

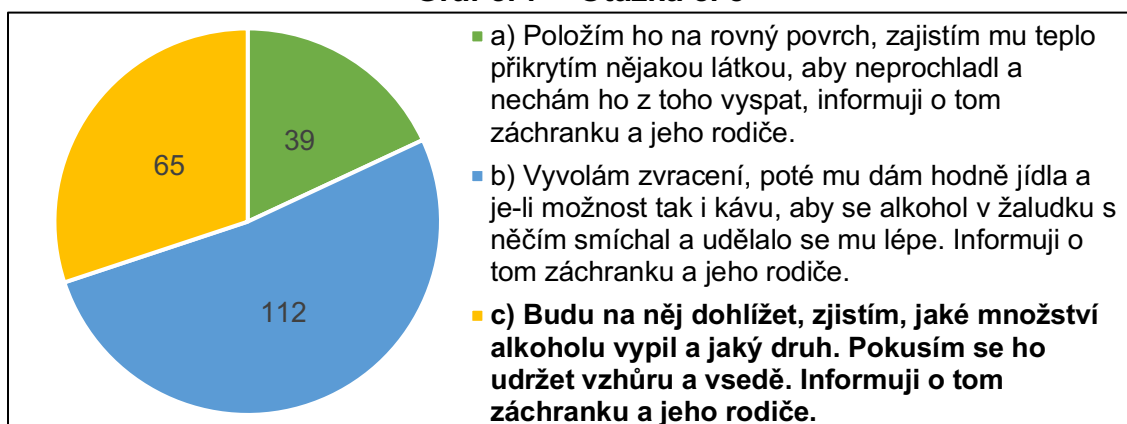

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

V tomto případě se jednalo o logické uvažování, jak se správně zachovat v momentě, kdy v domě/bytě vypukne požár. Autora udivil výsledek této otázky, jelikož si myslí, že je správná reakce na požár vzniklý v domě/bytě často vysvětlována a uváděna. Přesto by mnoho dětí a mládeže zvolilo varianty v podobě vyčkávání na pomoc ve vedlejší místnosti a vystavilo by tak své zdraví a svůj život nebezpečí, než aby zvolilo variantu útěku.

Otázka č. 8 - Jak se postarám o kamaráda, který se otrávil alkoholem a je při vědomí?

Graf č. 7 – Otázka č. 8

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

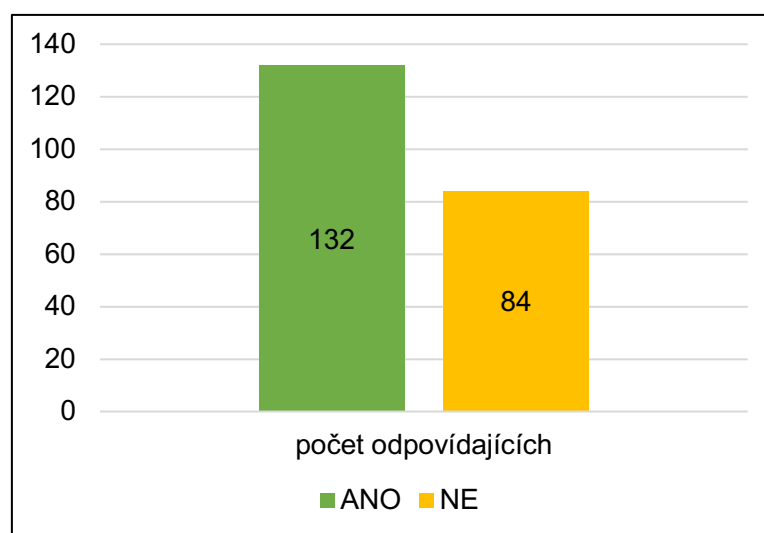
Tato otázka byla úmyslně začleněna do dotazníkového šetření, že ačkoliv je alkohol do 18 let zakázán, autor práce se domnívá, že mnoho osob se s ním setkalo ještě před plnoletostí. Je více než nutné, aby v případě otravy alkoholem všichni, kdo budou v tu dobu dotyčným na blízku, věděli, jak se o něj postarat. Otrava alkoholem je závažná věc a jak vyplývá z grafu, který se váže k této otázce,

je potřebné, aby se žáci a studenti dozvěděli správný postup. Celkem 112 osob uvedlo, že je prioritní vyvolat zvracení a poté dotyčného nasytit a poskytnout mu kávu. Tento fakt je více než alarmující, jelikož vyvolání zvracení a poskytnutí kávy jsou velmi špatné postupy. Dotyčný by se mohl udusit zvratkou a při poskytnutí kávy dochází ještě k většímu dehydratování, než je schopen způsobit samotný alkohol. Další chybnou odpověď, tedy možnost, že by dotyčného nechali vyspat se, uvedlo 65 osob.

Otázka č. 9 - Co vše si zabalit do evakuačního zavazadla a k čemu takové zavazadlo slouží?

Jednalo se o otevřenou otázku, tedy bylo na dotazovaných, aby uvedli své názory a prokázali, zda mají v tomto směru nějaké znalosti.

Graf č. 8 – Otázka č. 9

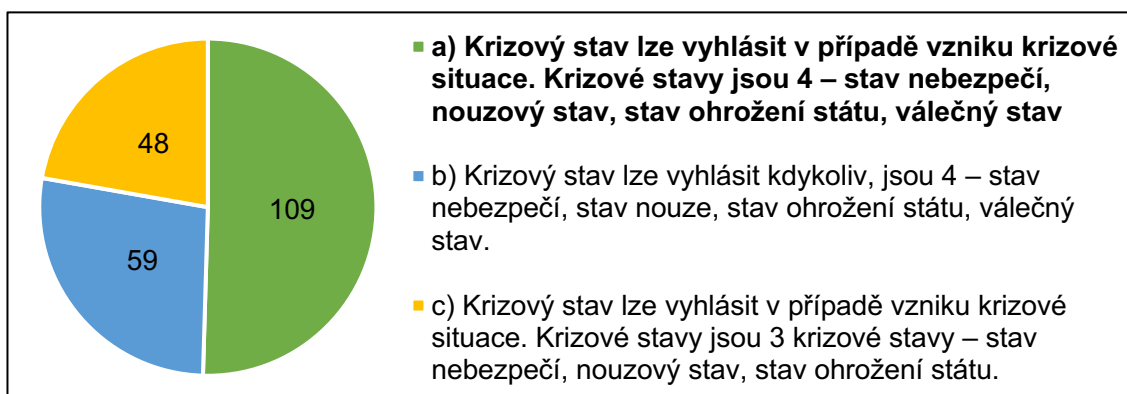
(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Na grafu 8 je vidět, kolik osob uvedlo správnou odpověď. Ti, co odpověděli správně, uvedli dostatek návrhů věcí, které do evakuačního zavazadla patří (často zmiňovali: léky, peníze, doklady, potraviny, oblečení, mobilní telefon, deku nebo přikrývku apod.) a také napsali, k čemu takové zavazadlo slouží. Zbýlých 84 osob nenapsalo nic nebo odpovědělo chybně. Do chybných odpovědí se často dostávala i myšlenka, která evakuační zavazadlo spojovala s požárem, tedy že evakuační zavazadlo představuje souhrn věcí pro první pomoc při požáru a věci hasebního charakteru.

Otázka č. 10 - Co to je krizový stav a jaké krizové stavy jsou?

Je více než možné, že úspěšnost této otázky souvisí s covidovou pandemií, která již několik měsíců trápí i ČR a z toho důvodu byl opakovaně vyhlášen nouzový stav. Autor práce si myslí, že na základě častého zmiňování v médiích se tato záležitost dostala více do povědomí nejen dětí a mládeže, ale celé veřejnosti. Výsledek otázky č. 10 je dle grafu č. 9 následující.

Graf č. 9 – Otázka č. 10

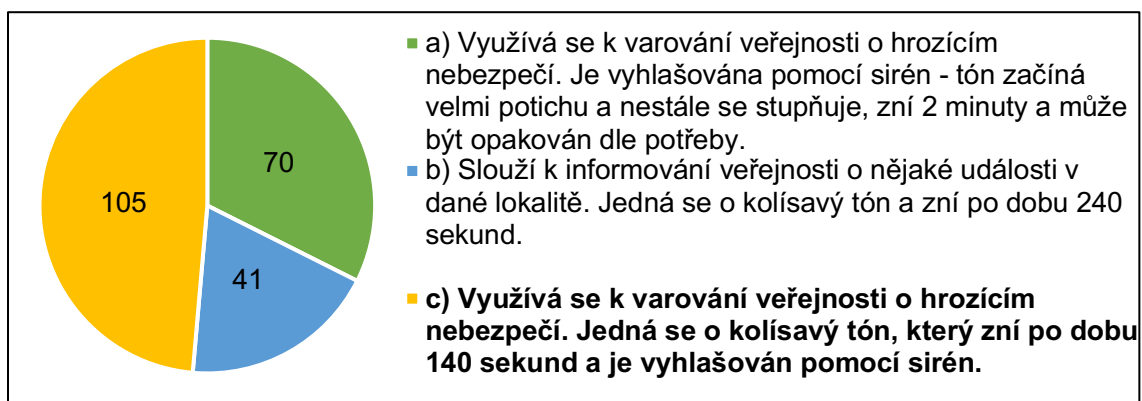

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Téměř polovina respondentů odpověděla správně. Zbylých 107 žáků a studentů pochybilo.

Otázka č. 11 - Co to je všeobecná výstraha a jak je vyhlášována?

Graf č. 10 – Otázka č. 11

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Otázka č. 11 zjišťovala informovanost žáků a studentů ohledně varovného signálu. Odpovědi byly opět z jedné poloviny správné a z druhé poloviny chybné. Je možné uvést, že polovina respondentů je dostatečně informována o tom, co to všeobecná výstraha je a jakým stylem se realizuje. 70 účastníků dotazníků tušilo,

k čemu je všeobecná výstraha určena, ale měli nedostatky ohledně délky a způsobu vyhlásování.

Otázka č. 12 - Víte, k čemu můžete využít čísla, která jsou uvedena na lampách veřejného osvětlení? Pokud ano, dopište, k čemu mohou sloužit.

Na obrázku č. 14 je možné vidět číslo, které bylo vloženo i do dotazníku, aby respondentům byla otázka ještě více přiblížena.

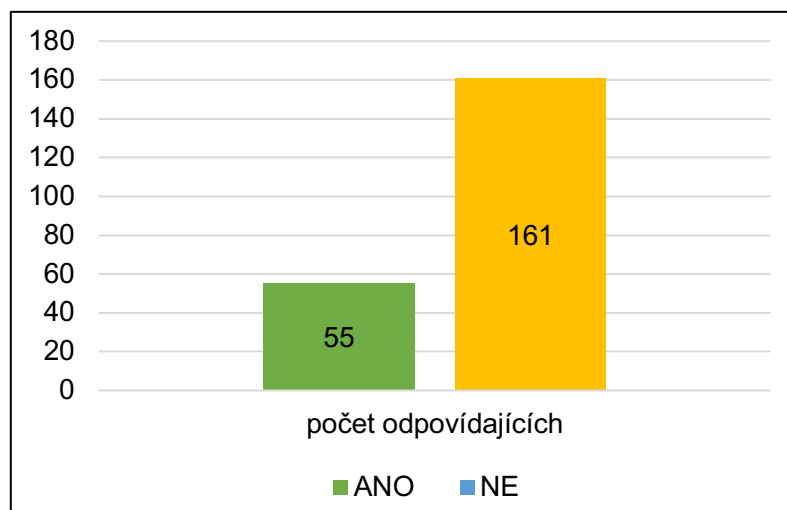
Obr. č. 14 – Číslo na lampě veřejného osvětlení

(Zdroj: archiv autora)

Čísla, která jsou uvedena na lampách veřejného osvětlení, mohou sehrávat zcela klíčovou roli nejen při poskytování první pomoci. Toto číslo je možné nahlásit složkám IZS a dispečink ihned zjistí, kde se přesně dotyčný nachází.

Graf č. 11 – Otázka č. 12

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Na grafu č. 11 je vyobrazeno, jak odpovědi žáků a studentů dopadly. Z 216 respondentů správnou odpověď uvedlo pouze 55 osob. Zbylých 161 osob netušilo, za jakým účelem by čísla na lampách mohla být využita.

Otázka č. 13 – K čemu slouží prostředky improvizované ochrany dýchacích cest a povrchu těla? U každé vypsané části těla uveďte příklad improvizované ochrany:

U této otázky byl vytvořený obrázek (viz. příloha č. 5, kde je celý dotazník uveden), na kterém je znázorněna postava člověka. K té postavě směřuje šest šipek k různým částem těla. Žáci a studenti měli za úkol ke každé šípce vypsat vhodnou ochrannou pomůcku. Dalším úkolem bylo, aby uvedli, k čemu se takové improvizované ochranné prostředky mohou využívat.

Správnou odpověď uvedlo 132 odpovídajících (zbylých 84 odpověď nevědělo nebo uvedlo chybně). V následující tabulce č. 5 bude uvedena vždy daná část těla a poté nejčastější odpovědi, které odpovídající zvolili.

Tab. č. 5 – Odpovědi k otázce č. 13

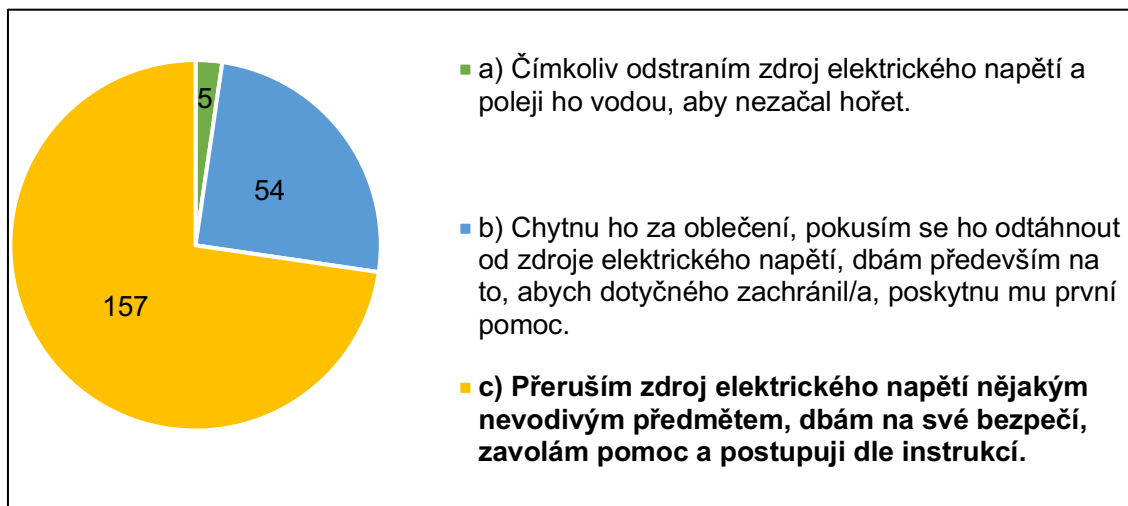
ČÁST TĚLA	NEJČASTĚJŠÍ ODPOVĚDI
Hlava	čepice, kukla, šátek, lyžařská helma
Oči	lyžařské brýle, plavecké brýle, brýle
Dýchací cesty	rouška, šátek, šála, kus oblečení
Ruce	rukavice, obmotání kusem látky
Nohy	vysoké boty, vysoké ponožky, kalhoty bez děr
Povrch těla	více vrstev oblečení, zalepit mezery mezi kusy oblečení

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Otázka č. 14 - Pokud se někomu stane úraz elektrickým proudem, jak budete postupovat při poskytnutí pomoci?

Výsledek této otázky je znázorněn v grafu č. 12, kde je přehledně uveden poměr odpovědí. U této otázky výsledek dopadl chvályhodně, jelikož 157 odpovídajících uvedlo správnou odpověď, že by nejdříve přerušili zdroj elektrického napětí pomocí nevodivého předmětu a poté by poskytli zraněnému první pomoc.

Graf č. 12 – Otázka č. 14

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

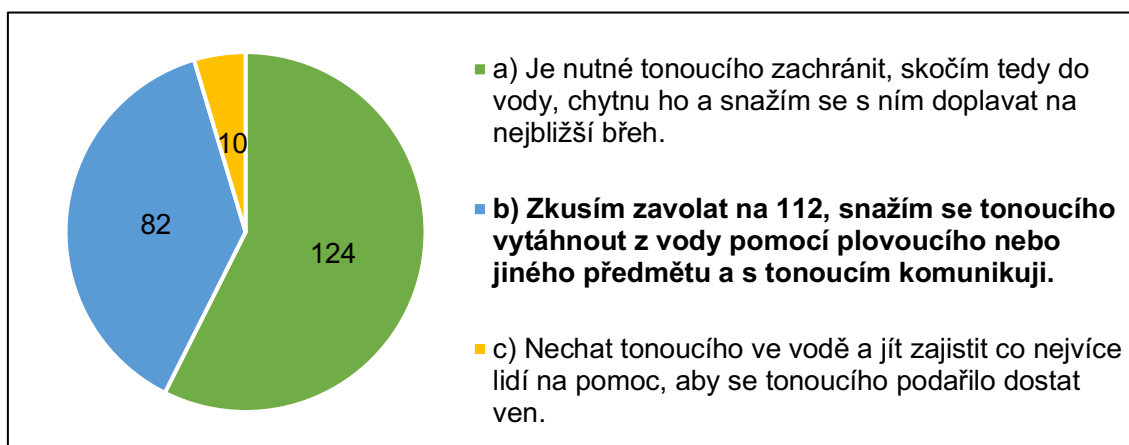
Otázka č. 15 - Jaké nebezpečné vlastnosti mohou mít nebezpečné látky a směsi? (Napište jich co nejvíce a také uveďte, jak byste postupovali, kdybyste se nebezpečnou látkou potřísnil.)

Výsledek této otázky otevřeného charakteru byl pro autora překvapivý, jelikož málokdo z odpovídajících měl odpověď zcela v pořádku. Správnou odpověď uvedlo 98 žáků a studentů a zbylých 118 bylo nedostatečných. Autor pochopil a ocenil odpovědi nižších ročníků (osoby ve věku 11 let až 13 let), které nebyly úplně správné, ale vzhledem k věku se jednalo o velmi dobré myšlenkové pochody (děti uváděly např. Savo, benzín, mnohokrát zmiňovaly, že se zde může také jednat o hořlavé nebezpečné látky, které by neměly přijít do kontaktu s kůží a s očima). Na druhou stranu bylo lehké zklamání u vyšších ročníků, jelikož byl pro ně problém vypsát tři a více možných nebezpečných vlastností. Také nevěděli postup, který by zvolili při potřísnění. Samozřejmě se objevily i zcela excelentní odpovědi, které byly obsáhlé až na několik řádků.

Otázka č. 16 - Jak se správně zachovat při situaci, když se někdo topí?

Na tuto otázku odpovědělo 62 % chybně. Pouhých 38 % by zvolilo záchranu tonoucího z bezpečí z břehu, zbytek by tonoucího nechal ve vodě a běžel by pro pomoc nebo by skočil do vody a snažil se tonoucímu pomoci osobně.

Graf č.13 – Otázka č. 16

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

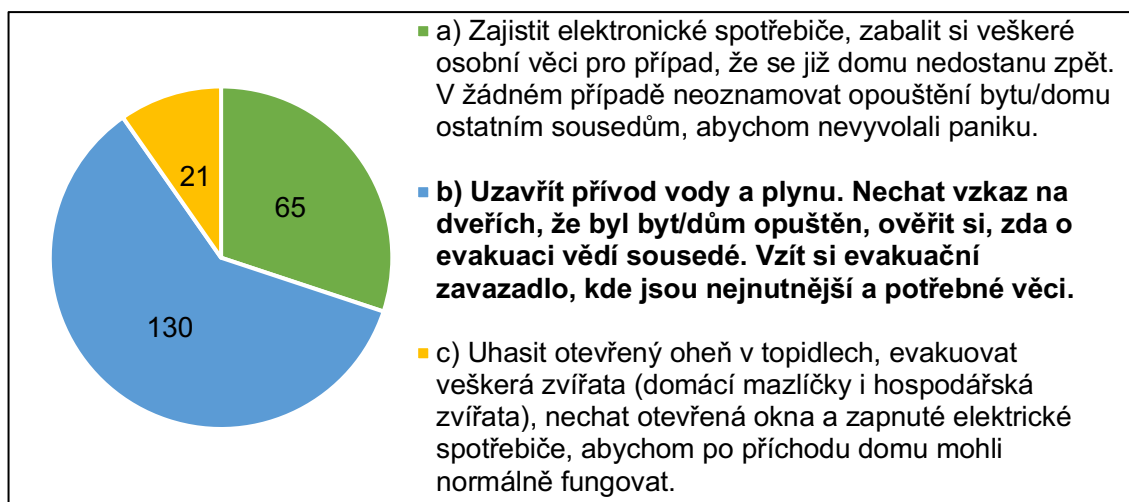
Snažit se tonoucímu pomoci bez zavolání odborné pomoci a jak se říká „na vlastní pěst“ je velmi riskantní. Takové řešení by se mělo volit až v krajním řešení, jelikož tonoucí je v panice a mohl by potenciálního záchránce stáhnout pod vodu a tíhou svého těla ho utopit. Je dokázáno, že v takovém momentě je i 11 leté dítě, schopné svou vahou dospělému jedinci značně ztížit možnost pohybu. Nejvhodnější je zavolat 112, poradit se s nimi, co dále dělat, dokud nedorazí na pomoc. Tonoucímu by se primárně měl hodit nějaký plovoucí předmět např. dlouhý klacek, aby se nechytl přímo dotyčného, ale zároveň měl šanci se vytáhnout nebo alespoň něčeho přidršet. Samotná záchrana tonoucího jedince je velmi psychicky i fyzicky vysilující, a proto je více než nutné, aby záchránce odhadl své síly.

Otázka č. 17 - Které živelné pohromy mohou v České republice vzniknout? Alespoň u dvou uveďte, jak byste se před jejich působením ochránil/a.

Celkem 144 žáků a studentů dokázalo popsat možné živelné pohromy, které se v České republice mohou stát. Dokonce správně uváděli i způsob ochrany před jejich působením. 72 zbylých osob nedokázalo vymyslet nic nebo uvedlo např. jen „povodeň“ a žádné další možné živelné pohromy a ani způsob ochránění se. V rámci správných odpovědí bylo často zmiňováno: povodeň, požáry, velmi silný vítr/tornádo, lavina na horách a také méně závažné zemětřesení.

Otázka č. 18 - Jaké jsou zásady při opuštění bytu při evakuaci?

Graf č. 14 – Otázka č. 18

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

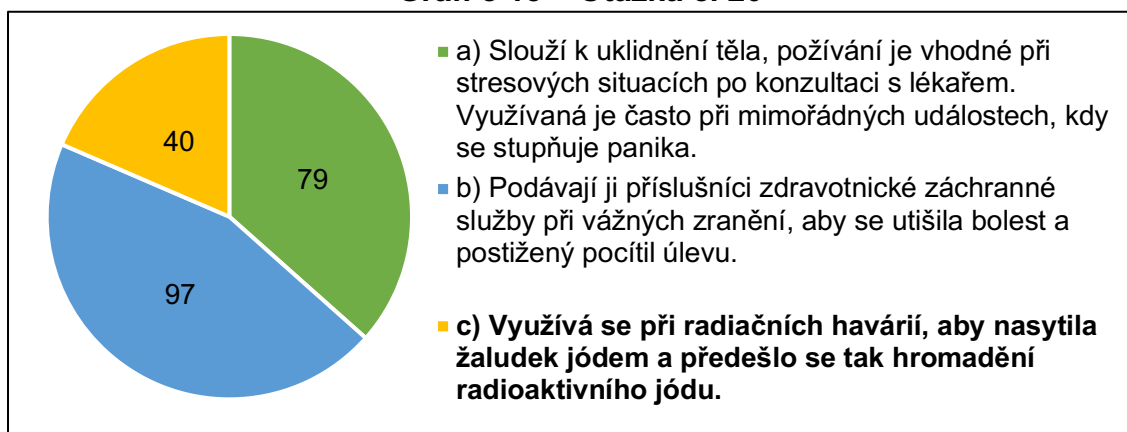
V momentě, kdy je nutné opustit dům/byt a provést rychlou evakuaci není prostor na chaos a paniku. Přípravenost při evakuaci je velmi důležitá, tudíž jedna z otázek v rámci dotazníkového šetření ověřovala, zda osoby od 11–19 let tuší, jak by se měly zachovat. Otázku zodpovědělo správně 130 odpovídajících. Zbytek osob chybně uvedl, že by neoznamoval sousedům nutnost evakuace a zabalil by si s sebou veškeré své osobní věci nebo že by nechal zapnuté elektrické spotřebiče a evakuoval by veškerá zvířata.

Otázka č. 19 - Napište, co to je branná výchova.

Tato otevřená otázka potrápila mnoho odpovídajících. Přesně 182 respondentů nedokázalo odpovědět na to, co to je branná výchova nebo se snažili nad touto otázkou zamyslet a jejich směr myšlenek byl špatný. Toto slovní spojení znalo pouze 34 odpovídajících. V chybných odpovědích se nejčastěji vyskytl názor, že se jedná o sebeobranu (chápáno jako obrana před napadením jiným člověkem), o nauku, jak se chovat při vzniku požáru nebo o výklad první pomoci. Naopak do správných odpovědí se řadily věty typu: „příprava a nácviky na obranu státu, bylo to dříve povinné“ nebo „branná výchova byla za našich rodičů, kteří např. házeli granátem, zkoušeli si masky, s kterými pak prováděli i nácviky apod.“

Otázka č. 20 – K čemu se využívá jodová tableta neboli jodová profylaxe?

Graf č. 15 – Otázka č. 20

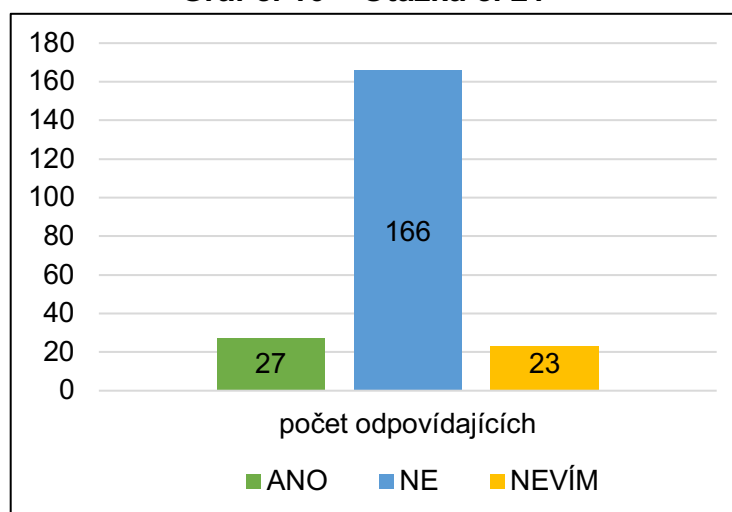

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Tato otázka se řadí mezi ty složitější v celém dotazníku. Autor ji zařadil, jelikož chtěl obtížnost dotazníkového šetření vyvážit, aby nebylo pro starší jedince moc jednoduché. Na grafu č. 15 je možno vidět, že otázka byla opravdu komplikovaná, jelikož správně odpovědělo pouze 40 lidí. Zbytek lidí evidentně tipoval, a tak označoval odpovědi, které mu přišli nejvíce vhodné a odpovídající.

Otázka č. 21 - Myslíte si, že je ochrana obyvatelstva dostatečně řešena na základních/středních školách?

Graf č. 16 – Otázka č. 21

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

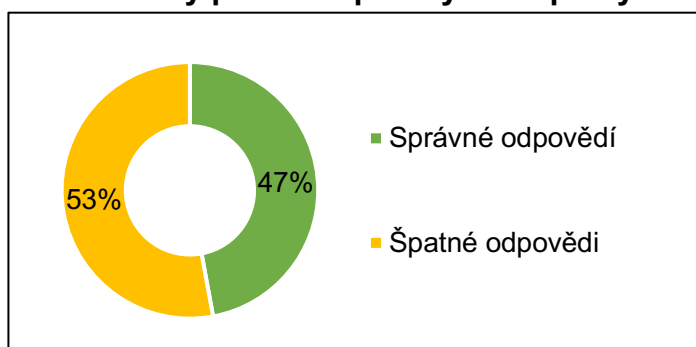
Poslední otázka byla opět otevřeného charakteru. V této otázce byl prostor pro názor každého jedince, který se zapojil do dotazníkového šetření. Otázka

nebyla nijak komplikovaná. Výsledek je velmi znepokojující, jelikož 166 žáků a studentů uvedlo, že si nemyslí, že by problematika ochrany obyvatelstva byla dostatečně řešena. Za tuto odpověď někteří uváděli, že by byli vděční za zavedení této tematiky do výuky. Dalších 27 lidí odpovědělo, že je dle jejich názoru tato problematika dostatečně řešena a zbylých 23 lidí napsalo, že neví, jak se k otázce vyjádřit.

5.2. Celkové zhodnocení dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření, které bylo zadáno k vyplnění dětem a mládeži ve věku 11-19 let, mělo ověřit znalosti, které mají současní žáci a studenti v problematice ochrany obyvatelstva. Očekávané předpokládané výsledky, které autor měl, se téměř shodují s finálními výsledky a s celkovou úspěšností dotazníku. Výsledek dotazníkového šetření je zaznamenán v grafu č. 17, kde je procentuální vyjádření všech správných a chybných odpovědí.

Graf č. 17 – Celkový přehled správných a špatných odpovědí

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Je zjevné, že se jedná o vyváženost chybných a správných odpovědí, tedy celkový výsledek úspěšnosti je 47 %. Když se autor práce zamyslel nad celkovým složením všech otázek a vzal v potaz, že pro mladší ročníky byly některé otázky těžké, naopak pro starší ročníky bylo pár otázek jednoduchých, došel k závěru, že se nejedná o odpovídající a adekvátní výsledek. Dle uvedených grafů, které vyhodnocují jednotlivé otázky, je patrné, že některé otázky byly záludné a při nedůsledném přečtení mohlo dojít k záměně chybných a správných odpovědí pouze z důvodu nepozornosti. U dotazníkového šetření, kde jsou k dispozici uzavřené odpovědi, tedy respondenti volí mezi uvedenými možnostmi, může dojít k tipování.

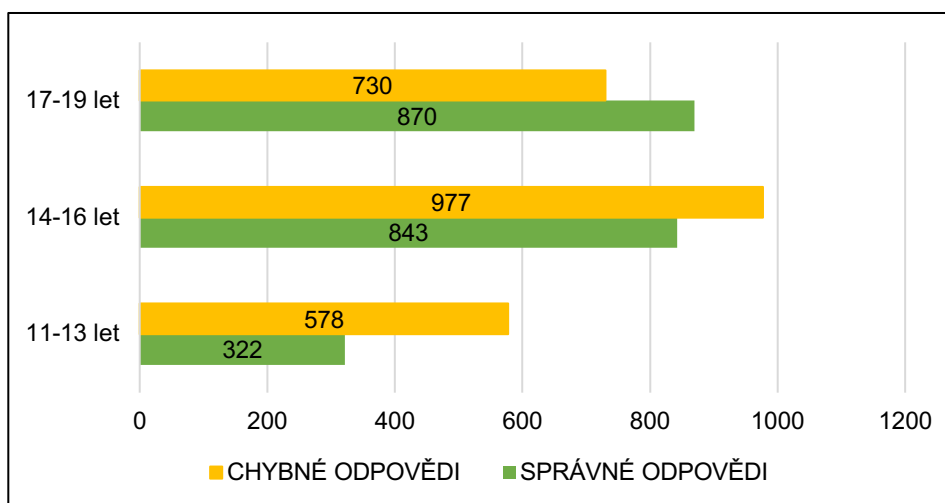
U některých mladších respondentů (11 a 12 let) se dalo předpokládat, že potřebné znalosti nemají, ale na druhou stranu dokázali velmi nečekaně překvapit při otázkách, které na jejich věk mohly působit složitěji. Takto by se autor práce vyjádřil i u starších ročníků, kde se ale jednalo o opačný druh překvapení. U starších ročníků docházelo spíše k nemilému zjištění. Některé otázky, které pro ně byly věkově a znalostmi odpovídající, nedopadly vůbec dobře. Samozřejmě závisí i na informovanosti jednotlivců, jelikož jak vyplývá z poslední otázky, která se zaměřuje na subjektivní názor každého respondenta, tato problematika se zas tak dostatečně ve školství nevyskytuje, a tudíž jsou znalosti ohledně ochrany obyvatelstva brány z velké části jako součást všeobecného přehledu. Autor respondenty rozdělil do tří skupin: 11-13 let, 14-16 let a 17-19 let. V rámci těchto věkových kategorií vyhodnotil počet chybných a správných odpovědí, aby dotazníkové šetření bylo více vypovídající. V následující tabulce a grafu jsou výsledky podrobněji rozepsány.

Tab. č. 6 – Výsledky dle věku respondentů

VĚKOVÁ KATEGORIE	POČET RESPONDENTŮ	SPRÁVNÉ ODPOVĚDI	CHYBNÉ ODPOVĚDI	CELKEM ODPOVĚDÍ
11-13 let	45	322	578	900
14-16 let	91	843	977	1 820
17-19 let	80	870	730	1 600

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Graf. č.18 – Výsledky dle věku respondentů

(Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

V tabulce č. 6 a poté i na grafu č. 18 je zaznamenán rozdíl mezi správnými a chybnými odpovědi dle věkových kategorií, které autor z celkového počtu respondentů vytvořil. Autor vybral tři věkové kategorie, jelikož si myslí, že se jedná vždy o věk, kde respondenti mají podobné znalosti. Výsledky dopadly dle autorova očekávání. Nejmladší odpovídající, tedy ve věku 11-13 let, chybovali nejvíce a měli více chyb než správných odpovědí. Jak již ale autor psal, dle složitosti dotazníkového šetření se daly některé chybné odpovědi předpokládat. Věková kategorie 14-16 let měla počet chybných a správných odpovědí velmi vyvážený. Autor by celkově tento věk shrnul tak, že se jedinci začínají více osamostatňovat a jejich zájmy a spektrum znalostí ovlivňují již více sami než děti v předchozí věkové kategorii. Mají tedy základní znalosti, které odpovídají jejich věku, ale u některých otázek by autor čekal více snahy a přemýšlení. Poslední věková kategorie 17-19 let, což jsou v podstatě téměř všichni už dospělí jedinci, uvedla více správných odpovědí než chybných, v což autor doufal a takový výsledek očekával. Bohužel se i v tomto věku vyskytlo mnoho chybných odpovědí, které byly v zcela zásadních a základních otázkách týkajících se ochrany obyvatelstva.

5.2.1. Diskuse po dotazníkovém šetření

Na jedné ze škol, konkrétně na ZŠ Burešova, proběhla po vyplnění dotazníků diskuse na téma ochrana obyvatelstva. Během diskuse byla dodržena veškerá ochranná opatření, která byla vyhlášena skrze pandemii. Po dotazníkovém šetření došlo k diskusi s žáky z 9. tříd, kdy po vyplnění dotazníku byly s dětmi rozebrány jednotlivé otázky, byly jim osvětleny některé pojmy z problematiky ochrany obyvatelstva, byla jim přiblížena definice ochrany obyvatelstva a také jim byly zodpovězeny otázky, které byly autorovi položeny.

Žáci z 9. tříd a třídní pedagogové hodnotili velmi kladně celé dotazníkové šetření. Pedagogům byla dána zpětná vazba o znalostech, které žáci mají nebo naopak nemají a mohli si tak vytvořit přehled o informovanosti své třídy. Žáky celkově zaujala probíraná problematika, měli dotazy převážně na covidovou pandemii, jelikož je to aktuální téma. Po představení definice ochrany obyvatelstva byla jejich pozornost směřována především na možnosti ukrytí, způsob realizace varování veřejnosti a nejdlejší část diskuse, do které se žáci velmi živě zapojovali, byla část ohledně evakuace. V části pojednávající o evakuaci byl detailně

rozebrán obsah evakuačního zavazadla a jednotlivé postupy, které jsou při evakuaci žádoucí. Autor práce tuto diskusi považuje za velmi důležitou součást praktické části, jelikož dostal možnost hlouběji prozkoumat znalosti žáků a sám byl svědkem toho, že děti tato problematika zajímá a svým způsobem láká, jelikož jak řekl jeden ze studentů: „Přišlo mi, že se s tímto lze setkat pouze ve filmu a doufám, že se někdy do takových krytů podívám.“. Bohužel bylo ale prokazatelné, že některé správné odpovědi děti pouze tipovali. Při ověřování znalostí docházelo často ze stran žáků k mlčení, jelikož si nebyli svou odpovědí jistí a celkově působili jejich vědomosti chaoticky a neuceleně.

Jelikož se jednalo o žáky závěrečného ročníku základní školy, zajímali se, zda je možnost studia oboru na středních školách, které se problematikou ochrany obyvatelstva a bezpečnosti zabývají. Při kladné odpovědi autora bylo vidět nadšení některých jednotlivců. Autor práce také navrhl třídním pedagogům tipy na exkurzi (prohlídka krytů, Muzeum Policie ČR, oslovení stanic HZS nebo výlet do Karlových Varů do již zmiňovaného areálu Svět záchranářů).

Obdobná diskuse byl v plánu i na ZŠ Školní v Chomutově, kde by se jednalo o žáky prvního stupně. Na této škole nemělo být provedeno dotazníkové šetření, jelikož se jednalo o děti kolem 9 let, tudíž zde měla proběhnout pouze diskuse na téma ochrana obyvatelstva. Diskuse měla být provedena zábavnou a hravou formou, aby děti zaujala, ale nakonec nebylo možné ji zrealizovat, jelikož se zpřísnila opatření a ředitelka školy s omluvou diskusi odmítla. Autor poprosil o diskusi alespoň některé pedagogy, aby se k tématu vyjádřili. Jednalo se o diskusi tří učitelek, kde se autor práce zajímal především o jejich názory na vzdělanost dětí v problematice ochrany obyvatelstva. Jedna z těchto učitelek bude společně s jinými pedagogy z jiných škol zmíněna v další kapitole, kde se autor snažil zjistit pomocí rozhovorů více informací o vzdělávání dětí a mládeže a také se zajímal o znalosti samotných pedagogů.

Do rozhovoru byla zapojena pouze jedna z učitelek, jelikož měla možnost věnovat autorovi velké množství času, a také protože názory těchto učitelek byly velmi podobné, ne-li totožné, tudíž by se jednalo o stejné odpovědi.

6. ROZHOVORY

Další složkou praktické části této práce jsou rozhovory. Autor přemýšlel, jakým stylem nejlépe zhodnotit současný stav vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a jak se dozvědět co nejvíce informací. Nakonec se rozhodl oslovit MŠMT, HZS ČR a některé pedagogy. Autor práce se rozhodl rozdělit rozhovory na dvě sekce. První část obsahuje rozhovor se zástupci HZS ČR a MŠMT, kterým byly kladeny podobné otázky, aby mohlo dojít k porovnání odpovědí. Druhá část obsahuje rozhovor s pedagogy (učitelé, zástupce školy a ředitel školy), kterým byly stejně jako v první část, kladeny podobné dotazy, aby opět mohlo dojít k srovnání jejich odpovědí.

6.1. Rozhovor se zástupci MŠMT a HZS ČR

V rámci ověření některých načerpaných informací, pro ucelení pohledu na probíranou oblast a pro doplnění znalostí, autor práce oslovil MŠMT a HZS ČR, zda by bylo možné zodpovědět na pár dotazů. Za MŠMT probíhala komunikace s Mgr. Bc. Radkou Slovákovou, která působí na odboru základního vzdělávání mládeže na oddělení základního vzdělávání. Na straně HZS ČR na dotazy odpovídala kpt. PaedDr. Luďka Palzerová, která je koordinátorkou preventivně výchovné činnosti HZS hl. m. Prahy.

Autor se snažil položit oběma respondentkám několik podobných otázek, aby je mohl porovnat. Jeden rozhovor obsahoval devět otázek (rozhovor s Mgr. Bc. Radkou Slovákovou), druhý rozhovor měl o jednu otázku méně, tedy obsahoval 8 otázek (rozhovor s kpt. PaedDr. Luďkou Palzerovou). Otázky byly zaměřeny především na názory dotazovaných, obsah RVP, na budoucí kroky v rámci vzdělávání v oblasti OČMU a na různé záležitosti, které autora zajímaly. Autor položil otázky tak, aby se dozvěděl i některé neznámé skutečnosti a podrobnosti.

Autor se z důvodu velké obsáhlosti všech rozhovorů rozhodl vybrat pouze tři otázky. U těchto otázek následně porovnal, zda se shodují nebo vyvracejí a také je slovně okomentoval. Nejprve jsou otázky a odpovědi uvedeny a poté je níže uveden shrnující komentář. Celé rozhovory jsou k dispozici v příloze č. 6 a v příloze č. 7.

První otázka pro srovnání:

Myslíte si, že je téma ochrany obyvatelstva (respektive OČMU) dostatečně obsaženo v platných RVP a že je vzdělávání dětí a mládeže v této oblasti dostačující?

Odpověď Mgr. Bc. Radky Slovákové: Ano, RVP (není blíže specifikováno, hovořím tedy o ZV) má udávat rámeček. Každá škola si do svého ŠVP může toto téma rozšířit na základě své polohy a konkrétního nebezpečí, které žákům hrozí. Určitě bychom našli spoustu důležitých bodů, které by každý žák měl znát, musíme však myslet na to, že nelze objem učiva na žáka neustále zvyšovat a nechávat prostor pro rozhodnutí zařazení relevantních činností pro konkrétní místo a konkrétní žáky.

Odpověď kpt. PaedDr. Lud'ky Palzerové: Není, ve výuce chybí předmět, který by tuto problematiku učil systematicky a uceleně. Dnešní RVP – ŠVP navíc umožňuje velmi rozdílnou kvalitu a rozsah vzdělání v jednotlivých předmětech.

Druhá otázka pro srovnání:

Hasičský záchranný sbor ČR podniká mnoho projektů a akcí pro lepší informovanost a vzdělávání veřejnosti včetně dětí a mládeže. Nešlo by nějakým stylem „nařídít“ takové akce jako povinné pro školy? (Např. aby byl kurz první pomoci povinný v rámci tělesné výchovy apod.)

Odpověď Mgr. Bc. Radky Slovákové: Určitě v rámci revize RVP neplánujeme realizovat kroky, které něco takového nařizují. Učitelé by měli rozvíjet všechny žáky na jejich maximální (a zdravou) úroveň. Při revizi klademe důraz na propojování formálního a neformálního vzdělávání. Je skvělé uvádět příklady dobré praxe, kde školy takto fungují. RVP ZV obsahuje závazné výstupy, k jejichž dosažení škola žáky vede, ale způsob a využívání různých vzdělávacích akcí je na škole samotné.

Odpověď kpt. PaedDr. Lud'ky Palzerové: S takovým kurzem nelze než souhlasit. Pokud jde o aktivity HZS ČR, ty by nikdy neměly suplovat školu, měly by být vždy pouze nadstavbou, doplňovat školu tam, kde to již není v možnostech školy (např. konkrétní ukázky použití přenosného hasicího přístroje v rámci návštěvy hasičské stanice). V rámci povinného vzdělávání je v naší problematice zařazeno vše podstatné. Otázkou zůstává, kolik se z této látky skutečně odučí.

Třetí otázka pro srovnání:

Vidíte vy osobně nějaké místo pro zlepšení problematiky vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva?

Odpověď Mgr. Bc. Radky Slovákové: Využívat výzkumné, vývojové a inovační činnosti ve prospěch podpory ochrany obyvatelstva a úzce provázat teorii s praxí. Prostřednictvím diskuse mezi orgány státní správy, zástupci výzkumných pracovišť, akademické obce a aplikační sféry pak zajistit reálné směřování oblastí výzkumu., které bude využitelné v oblasti ochrany obyvatelstva v rámci systému vzdělávání a přípravy odborníků.

Odpověď kpt. PaedDr. Lud'ky Palzerové: Viz odpověď č. 1. Chybí integrující předmět, který by se systematicky věnoval problematikám bezpečnosti ve všech oblastech – požární ochrana, ochrana obyvatelstva, dopravní výchova, zdravotní výchova apod.

První otázka se zabývá názorem, zda si odpovídající myslí, že je vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva dostačující. U této otázky se názor liší již v prvním slově. Zatímco zástupce MŠMT Mgr. Bc. Radka Slovákova, uvádí, že je vše v pořádku a vzdělávání je v tomto směru dostačující, zástupce HZS kpt. PaedDr. Lud'ka Palzerová tvrdí, že je silně nedostačující a dle jejího názoru chybí ucelený a systematický předmět, který by problematiky celistvě řešil. Jak je patrné, odpovědi si tedy odporují. Autor práce se přiklání k názoru, že je v současnosti absence předmětu, který by žáky a studenty v těchto záležitostech vzdělával a spatřuje to jako obrovský problém.

Další otázka se zabývá činnostmi HZS ČR, kde se autor práce ptá, zda by nebylo možné zařadit např. do tělesné výchovy nácvik první pomoci. Zkrátka aby se předávalo více zkušeností v rámci ochrany člověka a jeho bezpečnosti. Opět se zde jedná o pozitivní a negativní odpověď, tedy o protichůdnost. Paní Mgr. Bc. Radka Slováková odpovídá, že se rozhodně nic takového neplánuje a že je to na každé škole samotné, jak si tyto akce zařídí. Oproti tomu, kpt. PaedDr. Luďka Palzerová návrh takového zavedení kvituje. Také lehce napadá skutečnost, že vzdělávání žáků a studentů tyto záležitosti obsahuje, ale otázkou je, kolik se takových informací doopravdy dětem a mládeži ve výuce dostane.

Třetí otázka dává prostor pro návrh řešení oběma odpovídajícím. Názor za stranu MŠMT je obsáhlý, obecný a dle autora nic konkrétně nevypovídající. Opět se tedy autor přiklání k zástupkyni HZS, která vyzdvihuje fakt, že chybí předmět, který by tuto problematiku řešil a tím naznačuje, že je tento způsob jednou z možností, jak výrazně zlepšit vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva.

Autor by celkově rozhovory zhodnotil tak, že MŠMT, jakožto přednostní orgán státní správy zabývající se školstvím a vzděláváním, který vydává závazné pokyny o implementaci učiva, hájí svou práci a nedává moc prostor pro jakoukoliv kritiku nebo návrh zlepšení. Na druhé straně stojí subjekt HZS ČR, který se zabývá velkým množstvím edukativních programů, ale jelikož není kompetentním orgánem v rámci školství, nemůže tak se současnou situací takřka nic udělat. Je více než jasné, že zástupce za HZS hl. m. Prahy, by uvítala jakýkoliv způsob zařazení tematiky ochrany obyvatelstva do vyučování, jelikož si je vědoma, že se jedná o velmi důležitou záležitost a spatřuje v současné situaci nedostatky.

6.2. Rozhovor s pedagogy

Pro další část rozhovorů byli zvoleni tři pedagogové. Pro rozmanitost vybral autor práce tři učitele, kdy každý učitel je z jiného města. V uvedené tabulce č. 7 jsou jednotliví pedagogové základních a středních škol uvedeni. Učitelům bylo položeno 15-16 otázek, které ověřovaly jednak jejich znalosti v problematice ochrany obyvatelstva, tak zjišťovaly jejich názory na současný stav.

Tab. č. 7 – Představení odpovídajících pedagogů

JMÉNA PEDAGOGŮ	NÁZEV ŠKOLY	PRACOVNÍ POZICE	ODUČENÉ ROKY
Mgr. Petr Jiráček	ZŠ Jirkov	Ředitel školy	42 let
Mgr. Jan Salamon	Karlínské gymnázium	Zástupce ředitele	9 let
Mgr. Věra Weinholdová	ZŠ Chomutov	Učitelka	30 let

(Zdroj: rozhovory, vlastní zpracování)

Autor práce si úmyslně vybral kromě jiných měst i různé pracovní pozice, jelikož by mohlo dojít k ovlivnění názorů skrze vykonávání jejich pracovních funkcí. Učitelka by mohla mít jiné názory než např. vedení školy. Autor si opět vybral tři otázky, které byly odpovídajícím položeny stejné, aby odpovědi mohl porovnávat. Celé rozhovory jsou k nalezení v příloze č. 8 (rozhovor s ředitelem školy Mgr. Petrem Jiráčkem), v příloze č. 9 (rozhovor se zástupcem ředitele školy Mgr. Janem Salamonem) a v příloze č. 10 (rozhovor s učitelkou Mgr. Věrou Weinholdovou).

První otázka pro srovnání:

Myslíte si, že jsou žáci a studenti v oblasti ochrany obyvatelstva (neboli v OČMU) dostatečně vzděláváni?

Odpověď Mgr. Petra Jiráčka: Určitě nejsou, někteří ani netuší, o čem to je. Já ostatně také moc ne. Informovanost občanů není příliš velká, natož informovanost žáků.

Odpověď Mgr. Jana Salamona: Nemyslím si. V rámci RVP respektive ŠVP bychom se k tomuto tématu měli dostat, není v našich silách se této problematice věnovat nějak podrobněji.

Odpověď Mgr. Věry Weinholdové: Nemyslím. Velmi okrajově se tématu dotkneme v předmětu Člověk a svět. Ale jak píšou, je to VELMI okrajově.

Druhá otázka pro srovnání:

Domníváte se, že sám/sama máte dostatek znalosti v rámci oblasti ochrany obyvatelstva?

Odpověď Mgr. Petra Jiráčka: Upřímně? Neřekl bych. Jak jsem psal v první otázce, informovanost není příliš velká a já osobně kromě první pomoci informace nemám.

Odpověď Mgr. Jana Salamona: Řekl bych že v rámci nějakého všeobecného přehledu a selského rozumu ano. Víím, jak poskytnout první pomoc. Jsem seznámen s různými druhy nebezpečí, které mohou ovlivnit můj osobní nebo profesní život a troufám si říct, že bych teoreticky věděl, jak reagovat. Otázkou je, jak se člověk zachová v ten daný moment.

Odpověď Mgr. Věry Weinholdové: Myslím si, že tak napůl. Jako dospělý člověk, který zažil brannou výchovu, že spíše ano. Neznám definice, ale mohu říct, že bych se nejspíše uměla náležitě zachovat dle dané situace. Samozřejmě závisí na okolnostech.

Z výše uvedených odpovědí a z odpovědí v celých rozhovorech by se dalo konstatovat, že pedagogové mají podobné odpovědi. V podstatě se jedná o negativní odpovědi, kdy pedagogové napadají fakt, že jsou děti a mládež neinformováni a nevzděláni v problematice ochrany obyvatelstva. Samozřejmě v některých odpovědích se lehce nebo zcela odlišují, ale obecném měřítku dochází ke shodě odpovědí. První otázka se ptá na názor pedagogů ohledně informovanosti žáků a studentů, zda si myslí, že je vzdělávání v této oblasti dostatečné. Všichni odpovídající na tuto otázku uvedli, že se si nemyslí, že se jedná o dostatečnou informovanost. Druhá otázka, kterou si autor vybral pro srovnání, se zabývá znalostmi samotných pedagogů. Zde došlo k úplné odlišnosti odpovědí. Mgr. Petr Jiráček uvedl, že on sám informovaný moc není, že je to celkově problém veřejnosti, jelikož chybí předávání znalostí v tomto směru. Pan Mgr. Jan Salamon uvedl, že si přijde dostatečně vzdělaný a že potřebné informace a vědomosti vlastní. Paní Mgr. Věra Weinholdová byla s odpovědí doslova uprostřed výše uvedených odpovědí, jelikož napsala, že se cítí být znalá

problematiku tak polovičně. Poslední otázka se zabývá tím, zda školy mají k dispozici letáčky nebo nějaké plakáty či brožurky, které by shrnovaly základní informace o ochraně obyvatelstva. Odpovědi jsou následující.

Třetí otázka pro srovnání:

Je ve třídě/třídách k dispozici žákům/studentům letáček nebo jiný podobný formát, který obsahuje nějaké informace o ochraně obyvatelstva? Pokud ano, prosím, uveďte stručně o jaké informace se jedná. Pokud ne, uvítal/a byste, kdyby takový letáček ve třídě byl? Jaké informace by podle Vás měl obsahovat?

Odpověď Mgr. Petra Jiráčka: Není, o žádném takovém materiálu nevím. Takovou pomůcku bych uvítal a myslím, že by to uvítali i ostatní pedagogové. Myslím, že by se tam měla stručně shrnout celá problematika ochrany obyvatelstva, protože jak jsem řekl, o tom děti neví skoro nic. Dobré by bylo, kdyby tam byla i zmínka o první pomoci.

Odpověď Mgr. Jana Salamona: Byl bych sám proti sobě a proti studentům, kdybych napsal ne. Takže ano, byl bych za takový letáček rád. Už i jako zástupce školy bych to uvítal. Takový letáček by mohl být dán do každé třídy a také na chodbu např. k automatům na pití. Tam studenti tráví hodně času a věřím, že by je při čekání na kávu pozornost letáčku věnovali.

Odpověď Mgr. Věry Weinholdové: Ne. A ano, uvítala bych něco na tento způsob. Úplně jsem nad tím nepřemýšlela, neboť nejsem odborník na krizové a mimořádné situace při ochraně obyvatel, tudíž nevím, co je nejdůležitější.

Všichni pedagogové odpověděli stejně a to tak, že žádný takový edukativní a poučný formát ve škole není. Tímto se autor utvrdil ve svém nápadu o navržení letáčku, který je určen do škol. Celkově by autor shrnul rozhovory jako velmi užitečné pro zpracování této práce a také pro závěrečnou kapitolu, která se zabývá zhodnocením současného stavu. Součástí poslední kapitoly jsou návrhy na zlepšení.

7. ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU

Téma vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva na základních a středních školách v České republice je velmi zajímavé. Z tohoto důvodu si také autor téma vybral, jelikož se jedná o záležitost, která se příliš neřeší, přitom stačí vteřiny a dotyční bez potřebných informací ohrožují sebe i ostatní na zdraví, životech a majetku. Cílem práce bylo zhodnocení vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva na základních a středních školách v České republice, jak již autor popisoval v kapitole 4, pro naplnění hlavního cíle diplomové práce si zvolil dílčí cíle. Tyto dílčí cíle autor postupně naplňoval, aby se dozvěděl o problematice co nejvíce a měl potřebné znalosti k vyhodnocení současného stavu.

Ověření znalostí dětí a mládeže na základních a středních školách provedl pomocí dotazníkového šetření a na jedné ze škol také diskusí na téma ochrana obyvatelstva. Ze zjištěných dat má autor práce celkový dojem rozporupný. Výsledky dotazníků dopadly dle očekávání, a to tedy tak, že si autor práce myslí, že děti a mládež nemají v oblasti ochrany obyvatelstva odpovídající znalosti jejich věku. Když autor jednal s žáky a studenty, bylo na nich znát, že téma ale není dostatečně probíráno, přitom by byl zájem z jejich strany. Ano, odpovídající víceméně věděli a znali odpovědi v dotazníku, ale i oni si myslí, že je téma málo řešeno. Studenti ve věku 17-19 let často u poslední otázky, což byla otázka, která se zajímala o jejich názor, uváděli, že potřebné informace mají jen díky jejich iniciativě nebo všeobecnému přehledu. Téměř všichni v tomto věku také uvedli, že si myslí, že se téma na základních školách probírá velmi málo a až na středních školách se k tomuto tématu dostávají.

Ačkoliv dotazníkové šetření nedopadlo úplně katastrofálně, nejedná se o uspokojivý výsledek. O tomto svědčí i poloviční úspěšnost. Veškerá tyto výše uvedená fakta potvrzují částečně i rozhovory, které autor práce provedl a následně vyhodnotil. Vybraní pedagogové mají na problematiku velmi podobné názory. V rámci platných RVP jsou pokyny o zapojení témat ochrany obyvatelstva do výuky uvedeny, ale jak z rozhovorů vyplývá, na celkovou dotaci hodin, kterou učitelé mají, není na toto téma v jednotlivých předmětech příliš prostoru. Autor očekával výsledky dotazníkového šetření takové, jaké nakonec byly, ale co

neočekával, byla částečná nevědomost pedagogů v dané problematice. Pedagogové samotní v některých odpovědích přiznávali, že netuší, co by dělali nebo o čem přesně ochrana obyvatelstva detailně je. Jejich názor na věc je jednotný. Současný stav vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva dle jejich názoru není dostatečný. Rozhovory proběhly také se zástupcem MŠMT a HZS ČR, kde názory byly velmi odlišné. Zatímco zástupce za MŠMT tvrdil, že je vše v pořádku a obsáhlost tohoto tématu je ideální, zástupce HZS ČR měl jiný názor, který se shodoval s názorem pedagogů.

Autor si je vědom, že není možné nahradit některý z předmětů v současném vzdělávání novým předmětem pojednávajícím o ochraně obyvatelstva, ale myslí si, že by se téma měla více objevovat. Poskytnout žákům a studentům více možností se o tématu dozvědět a hledat způsob, jak informovanost dětí a mládeže v tomto směru pozvednout na lepší úroveň, jelikož je to v zájmu celé veřejnosti a pro bezpečí všech.

7.1. Návrhy na zlepšení situace

Po provedené analýze všech dostupných dokumentů, které hodnotí a upravují současný stav vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a po načerpaných a zjištěných faktech, autor práce vytvořil pár návrhů, které by mohly sloužit ke zlepšení současné situace. Tyto návrhy jsou níže uvedeny.

1. Zavedení pravidelných návštěv složek IZS

Tímto autor práce myslí, že by se školy mohly dohodnout s blízkými stanicemi jednotlivých složek IZS. Poskytovatelé ZZS by předali žákům a studentům základní informace o poskytnutí první pomoci (např. na Karlínském gymnáziu v rámci tělesné výchovy toto každý rok pro vybrané ročníky provádí). PČR žákům a studentům mohou předvést ukázkou v podobě kynologického výcviku, sebeobrany, techniky apod. Také mohou předat dětem a mládeži znalosti v oblasti bezpečnosti např. formou besedy. Příslušníci HZS mají nepřeberné množství programů, které cílí na vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva, tudíž by stačilo se do projektů zapojit nebo využívat vytvořené materiály. Autor ví, že se takové projekty již provádí, ale doporučil by to všem

školám jako základ pro informovanost o ochraně obyvatelstva a o bezpečnosti, jelikož se žáci a studenti dozvídají zajímavé a velmi důležité věci a je to pro ně zpestření celé výuky.

2. Jednotné školení pro pedagogy

Z rozhovoru s pedagogy je zřejmé, že se zpravidla neúčastní nějakých školení ve zmiňované oblasti, tudíž dochází k neinformovanosti a neznalosti pedagogů. Autor práce by zavedl jednotné školení, které by podstoupili všichni učitelé. Autor si myslí, že by každý učitel měl mít základy ochrany obyvatelstva a první pomoci, jelikož tráví velké množství času s dětmi/mládeží a v tomto čase jsou za ně zodpovědní. Je tedy důležité, aby se v případě potřeby dokázali o děti a studenty postarat. Zároveň by s lepší informovaností mohli předávat kvalitní znalosti žákům a studentům v této problematice, a tím by došlo k rozšíření vědomostí i u mladší generace. Autor by navrhoval např. jednou za dva roky pedagogy podrobit školení, kde by byly shrnuty základní informace a v závěru školení by se ověřily jejich znalosti formou testu.

Např. HZS Libereckého kraje od roku 2006 pořádá školení k problematice výuky OČMU zpravidla pro pedagogy základních škol. Učitelé se mají možnost obohatit v oblastech požární ochrany a ochrany obyvatelstva a tyto nabyté znalosti poté předávat dětem. Autor by navrhoval takové školení dělat pravidelně a zapojit do něho všechny učitele v České republice.⁴⁶

3. Volitelný předmět ve školách

Autor sám osobně navrhuje vytvoření samostatného předmětu pro některé ročníky základních a středních škol, který by shrnoval základní informace v oblasti ochrany obyvatelstva. Pokud by došlo k zavedení takového předmětu, eliminovaly by se problémy s neinformovaností dětí a mládeže. Autor si myslí, že současné řešení v podobě roztříštění informací ohledně ochrany obyvatelstva do mnoha vyučovacích předmětů je neefektivní. Jak sám pan Mgr. Jan Salamon v rozhovoru uvedl, nezbývá na tyto informace čas, jelikož si učitelé nemohou dovolit upozadit

⁴⁶ MICHALÍČKOVÁ, Iva. Školení učitelů v Libereckém kraji. 112. 2019. roč. 18. č. 1, str. 28. ISSN: 1213-7057

klíčový obsah daného předmětu na úkor „nadbytečných“ informací, které se přímo netýkají dané řešené problematiky.

Jelikož autor práce v blízké době neočekává zavedení samostatného předmětu v oblasti ochrany obyvatelstva, navrhuje zavést na všech základních a středních školách možnost volitelného předmětu (na základních školách prvního stupně např. zájmový dobrovolný kroužek, který by byl součástí odpolední družiny). Tento předmět by mohl být jednou za 14 dní a žáci a studenti by si rozšiřovali své povědomí o problematice ochrany obyvatelstva. Jednou za čas by mohla být naplánovaná exkurze např. do úkrytů, na stanice jednotlivých složek IZS, do různých muzeí apod. Autor si myslí, že by tento předmět/zájmový kroužek mohl děti a mládež bavit. Samozřejmě by došlo k předávání informací dle věku žáků/studentů. Žáci a studenti by se učili např. jak funguje bezpečnost státu, co to znamená ochrana obyvatelstva, dostalo by se jim znalostí ohledně varování veřejnosti, evakuace apod. Mohlo by dojít také k vysvětlení poskytnutí první pomoci, aby dokázali včas reagovat v případě nutnosti. Menší žáci by měli vše formou her a starší studenti by mohli dělat referáty, projekty a účastnit se besed a diskusí. Mohlo by dojít i k uskutečnění projektových dnů pro celé školy.

4. Zdůraznění problematiky v médiích a na jiných místech

V dnešní době, kdy téměř každý využívá technická zařízení, by autor práce neváhal začlenit téma ochrany obyvatelstva v podobě reklamy/filmového spotu. Jednalo by se o krátké filmové úseky, které by stručně a jasně upozornily na důležitost problematiky. Autor by navrhuje vytvořit nějaké výstižné sdělení např. jako kampaň Nemyslíš, zaplatíš nebo poučné reklamy skrze covidové opatření. Zkrátka předání informací během několika vteřin. Autor věří, že by se tak rozšířilo povědomí o ochraně obyvatelstva nejen mezi dětmi, ale v celé široké veřejnosti.

Také by se mohly zajímavé informace o tomto tématu objevit na místech, kde se lidé často pohybují nebo kde čekají. Autor tímto myslí např. prostředky městské hromadné dopravy (jako je v MHD je často vyvěšen letáček se způsobem provádění první pomoci apod.) nebo čekárny v nemocnicích.

5. Vytvoření letáčku/brožurky

Autor se tázal pedagogů, zda mají ve školách nějaké letáčky nebo brožurky na téma ochrana obyvatelstva, které by dětem, jak se říká „bily do očí“. Všichni z dotazovaných uvedli, že nikoliv. Autor práce je přesvědčen o tom, že vše, co člověk má kolem sebe a je součástí jeho prostředí, ho nějakým stylem ovlivňuje. Autor se domnívá, že by bylo přínosné, aby v každé třídě nebo alespoň někde na chodbách byly vyvěšeny plakáty nebo letáčky, které by shrnovaly základní informace. Tímto způsobem by se tak problematika dostala do povědomí žáků a studentů, kteří by si tak rozšířili znalosti o dané téma. Při diskusi, která proběhla s třemi učitelkami, bylo zpracování letáčku/brožurky rozebíráno. V rámci této diskuse byl autor opět utvrzen, že znalosti mladé generace navštěvující základní a střední školy nejsou dostatečné. Autor práce původně zamýšlel vytvoření brožurky. Autor byl však učitelkami upozorněn, že brožurku by si každý žák nebo student musel vzít do ruky a začít v ní listovat, s čímž se pojí menší pravděpodobnost, že by si žák informace opravdu přečetl. Nakonec se autor společně s učitelkami rozhodl pro zpracování letáčku, který by ve větším formátu mohl sloužit i jako plakát nebo popřípadě při rozčlenění na více listů jako brožurka.

Při tvorbě se autor soustředil na hravý a poutavý způsob zpracování, aby letáček děti zaujal již na první pohled. Autor se také snažil popsat informace takovým způsobem, aby jim rozuměli i neznalí v problematice. Prvně si autor zvolil jednotlivé oblasti, které chtěl v letáčku uvést a následně v každé oblasti stručně vyzdvihl nejnutnější záležitosti. K jednotlivým částem poté autor navrhl kreslené obrázky, které souvisí s tematikou. Celý letáček je znázorněn na obrázku č. 15. V příloze č. 11 je leták rozpracován do čtyřech částí, aby bylo vše lépe čitelné.

Obr. č. 15 – Návrh letáku

NECO SE DEJE?!

Co to je ochrana obyvatelstva?

Jedná se především o varování, evakuaci, ukrytí, nouzové přežití a další úkoly v souvislosti s ochranou života, zdraví, majetku a životního prostředí.

VAROVÁNÍ

Znamená, rychle a jasně předat všem informaci, že se blíží nebezpečí. Varování se provádí pomocí sirén, rozhlasu a například i sms.

Víš, co to je všeobecná výstraha? Je to jediný varovný signál v ČR. Tento tón zní 140 sekund.

Každou první středu v měsíci se provádí zkouška sirén. Je to vždy ve 12 h. Jen v Olomouci se zkouška sirén provádí ve 12:10. VÍŠ proč? Protože ve 12 h zní Olomoucký ortoj.

CO TO JE IZS?

= integrovaný záchranný systém

ZÁKLADNÍ SLOŽKY IZS

- Hasičský záchranný sbor ČR
- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany
- Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby
- Policie České republiky

Složky IZS zajišťují a provádí záchranné a likvidační práce, označují nebezpečné oblasti, provádí dekontaminaci atd. Existují i **OSTATNÍ SLOŽKY IZS**

Tyto složky pomáhají u záchranných a likvidačních prací, pokud jsou o to požádány. Jedná se např. o Celní správu ČR, Vězeňskou službu, Armáda ČR, horskou službu, neziskové organizace apod.

EVAKUACE

To znamená, že se musíš rychle dostat do bezpečí ty i tvoji blízcí. K tomu, abyste měli vše potřebné ti poslouží evakuační zavazadlo.

Co je obsahem evakuačního zavazadla?

Doklady, léky, pitná voda, trvanlivé potraviny, peníze, důležité dokumenty, zápalky, baterka, hygienické potřeby, ale také oblečení, deka, miska a příbor, cennosti, šití a kapesní nož.

Jak se chovat při evakuaci?

- vzít si evakuační zavazadlo
- vypnout elektrické spotřebiče
- uzavřít přívod vody a plynu
- ujistit se, že o evakuaci vědí sousedi
- kočky a hafany vezmi s sebou
- ostatním zvířatům dej dostatek vody a potravy

PRVNÍ POMOC

První pomoc poskytni prvně těm, kteří hodně krváčí nebo jsou v bezvědomí a vždy zavolej na 155.

Toto znáš?

Když má člověk omrzliny, postižená místa netřeme a rychle nezahříváme! Z popálenin neodstraňuj seškvažené oblečení, nenanášej žádné krémy a neleduj! Při otravě alkoholem nevyvolávej zvracení, nenech dotyčného usnout a neďávej mu kávu! Když se někdo topí, neskákej za ním hned do vody! Při resuscitaci musí být napnuté ruce, jinak není masáž srdce dostatečně efektivní! Zapadnutý jazyk vyřešíš zakloněním hlavy, nestřež prsty dotyčného do pusy!

UKRYTÍ

To znamená, že na pár dní budeš se svými blízkými schovávat někde v úkrytu. Záleží, jaké nebezpečí hrozí. Může uniknout nebezpečná látka nebo nás někdo válečně ohrozit.

Jak se chovat v případě ukrytí doma? Utěsnit ventilaci a okna,

Znáš nějaký stálý úkryt?

Strahovský tunel v Praze je jedním z největších úkrytů. Ale můžeš to být také pražské metro nebo například úkryt s názvem Bezovka. Zkus navrhnout svému učiteli, jestli byste nemohli nějaký z úkrytů navštívit.

NOUZOVÉ PŘEŽITÍ

Když z nějakého důvodu musíš být přemístěn na jiné místo, kde musíš pár dní strávit nějaký čas, říká se tomu nouzové přežití. Vždy naslouchej pokyny od zodpovědných osob.

MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST

Jedná se o nebezpečnou situaci, která tě může ohrozit na zdraví a životě. Může ji způsobit člověk nebo příroda.

Tušíš, o co se jedná?

Je to například povodeň, požár, dlouhotrvající sucho, zeměřesení, pandemie, velká dopravní nehoda, havárie v chemické, znečištění vodních toků, terorismus

TYTO ČÍSLA URČITĚ ZNÁŠ,

ŘÍKÁ SE JIM ČÍSLA TÍŠŇOVÉHO VOLÁNÍ:

158

PČR

Policie České republiky

155

ZZS

Zdravotnická záchranná služba

150

HZS

Hasičský záchranný sbor

Znáš také číslo 112 a 156?

Na 112 můžeš zavolat z jakéhokoliv místa EU, když potřebuješ nutnou pomoc od záchranných nebo bezpečnostních složek.

Když zavoláš na 156, dovoláš se na městskou policii.

Také myslí na to, že když pomoc nepotřebuješ ty, potřebuje ji třeba někdo jiný. Z tohoto důvodu nikdy nevolej na linku tísňového volání, když ji nepotřebuješ.

Když stojíte v koloně, upozorni řidiče, že musí utvořit volný pruh pro případ, že by potřebovala rychle projet záchranka nebo jiná složka IZS.

(Zdroj: vlastní zpracování)

ZÁVĚR

Problematika vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva je velmi nesjednocená a neucelená, přestože se jedná o velmi důležité téma, s kterým je nutné děti seznamovat již od útlého věku. Čím dříve se děti s touto tematikou seznámí, tím více budou mít znalostí o možných druzích nebezpečí. Autor si vybral toto téma diplomové práce, jelikož chtěl nalézt odpovědi na otázky, které si ohledně vzdělávání žáků a studentů v tomto směru pokládal. Autorovi přijde toto téma velmi důležité, avšak velmi málo zmiňované. Cílem práce bylo zhodnocení vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva na základních a středních školách v České republice. Aby autor naplnil hlavní cíl práce, nejprve načerpal potřebné informace, které souvisí s tématem, aby následně mohl s nabytými vědomostmi ověřit vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva v praxi.

Celá práce byla rozdělena do dvou částí. První část je jakýmsi teoretickým základem, který je rozdělen do tří kapitol. V první kapitole jsou zmíněny základní pojmy a stěžejní informace dané problematiky, nechybí zde ani právní a dokumentační rámec současného stavu. Druhá kapitola pojednává o samotném vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva. Součástí této kapitoly je historický exkurz, který poskytl nástin toho, jak vypadalo vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva dříve a jsou zde také zmíněny právní předpisy a dokumenty, které se se vzděláváním pojí. Obsahem druhé kapitoly je také vzdělávací systém, který je podrobněji rozebrán na úrovni základních a středních škol. Zmíněna je i velmi podstatná část této problematiky, a to příprava pedagogů v rámci oblasti OČMU. Třetí, tedy poslední kapitola teoretické části je tvořena činnostmi kompetentních subjektů, mezi které patří především MŠMT, HZS ČR a další aktéři.

V praktické části bylo provedeno dotazníkové šetření, které ověřovalo znalosti žáků a studentů v náctiletém věku. Po vyhodnocení dotazníků byla s žáky provedena na jedné ze škol diskuse na téma ochrana obyvatelstva. Diskuse podpořila výsledky dotazníkového šetření a autor tak byl dostatečně obeznámen se stávajícími znalostmi dnešních dětí a mládeže. Aby zjištěná fakta byla ověřena a autor si zmapoval problematiku vzdělávání ještě více hlouběji a přesněji, oslovil

pedagogy z různých škol a také zástupce kompetentních subjektů, MŠMT a HZS ČR. S oslovenými byl veden rozhovor, který zjišťoval subjektivní názory a také ověřoval jejich znalosti na dané téma. Autor následně veškeré zjištěné informace celkově vyhodnotil a pro zlepšení aktuální situace navrhl možnosti, jak docílit kvalitnější informovanosti žáků a studentů.

Autor navrhoval především aktivnější spolupráci škol se složkami IZS, jednotné školení pro pedagogy, začlenění volitelných předmětů na školách pro žáky a studenty a častější a viditelnější zdůrazňování problematiky ochrany obyvatelstva. Posledním návrhem byl vytvořený leták, který autor ztvárnil jakožto shrnutí důležitých informací pro základní přehled v oblasti ochrany obyvatelstva. Tento letáček by mohl sloužit jako stručný a výstižný zdroj informací pro žáky a studenty ve školách.

Autor na začátku praktické části formuloval čtyři hypotézy, které po provedení výzkumné části vyhodnotil následovně:

Tab. č. 8 – Výsledek hypotéz

HYPOTÉZA	VÝSLEDEK
Žáci a studenti na vybraných základních a středních školách nemají dostatečné znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva odpovídající jejich věku.	verifikováno
Oslovení pedagogové mají dostatek informací v oblasti ochrany obyvatelstva a jsou znalí v této problematice.	falzifikováno
Zástupci MŠMT a HZS ČR mají odlišné názory na vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva.	verifikováno
Oslovené školy nemají dostatek pomůcek pro vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva.	verifikováno

(Zdroj: autor práce)

Ze čtyř stanovených hypotéz byly tři potvrzeny, tedy verifikovány a jedna vyvrácena, tedy falzifikována. Autor práce předpokládá, že se jedná o natolik prioritní téma pro veřejnost, že se tato oblast vzdělávání v blízké budoucnosti dostane do diskusí politiků a bude tak tato problematika podchycena dříve, než neznalost a neinformovanost v oblasti ochrany obyvatelstva bude mít fatální dopady.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. *Ochrana obyvatelstva*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005. ISBN 80-86634-70-1.

KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Ochrana obyvatelstva*. Praha: ARMEX PUBLISHING s. r. o., 2006. ISBN 80-86795-33-0.

MARTÍNEK, Bohumír et al. *OCHRANA ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ příručka pro učitelé základních a středních škol. 2 uprav. Vyd.* Praha: MV GR HZS ČR, 2003. ISBN: 80-86640-08-6.

MERTO VÁ, Markéta a Jitka SLANÁ-REISSMANNOVÁ. *Ochrana člověka za mimořádných událostí Metodický materiál pro učitelé ZŠ*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2021. ISBN 978-80-7616-091-0.

PLUCKOVÁ, Irena et al. *Jak se zachovat když*. Brno: NOVÁ ŠKOLA, s. r. o., 2017. ISBN: 978-80-7289-887-9.

ZEMAN, Miloš a Otakar J. MIKA. *Ochrana obyvatelstva*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2007. ISBN 978-80-214-3449-3.

Co dělat aneb Kapesní průvodce krizovými situacemi doma i v zahraničí. Praha: Centrum pro bezpečný stát, 2008. ISBN 978-80-904066-1-2.

Časopisecké články

BENEŠ, Ladislav a Lenka BASÁKOVÁ. Preventivně výchovná činnosti v zóně havarijního plánování. *112*. 2020. roč. 19. č. 9. str. 19. ISSN: 1213-7057.

MICHALÍČKOVÁ, Iva. Školení učitelů v Libereckém kraji. *112*. 2019. roč. 18. č. 1, str. 28. ISSN: 1213-7057.

Právní předpisy

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky v posledním znění

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů v posledním znění

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání v posledním znění

Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva v posledním znění

Elektronické zdroje

European Commission: *České republika organizace a struktura vzdělávacího systému* [online]. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-21_cs

HASÍK.CZ: *Preventivně výchovná činnosti v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva* [online]. [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.hasik.cz/mapa.htm>

HRADEC KRÁLOVÉ: *Rozdělení mimořádných událostí* [online]. [cit. 20. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/rozdeleni-mimoradnych-udalosti/gS-1622>

HZS ČR: *Činnost hasičského záchranného sboru v rámci přípravy obyvatelstva* [online]. [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/cinnost-hasickeho-zachranneho-sboru-v-ramci-pripravy-obyvatelstva.aspx>

HZS ČR: *Podíl HZS ČR na realizaci Pokynu MŠMT k výuce Ochrana člověka za mimořádných událostí* [online]. [cit. 12. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pomoc-skolam-podil-hzs-cr-na-realizaci-pokynu-msmt-k-vyuce-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti.aspx>

HZS ČR: *Podklady a učebnice* [online]. [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/podklady-a-ucebnice.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

HZS ČR: *Ochrana obyvatelstva v České republice* [online]. [cit. 20. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

HZS ČR: *Opatření pro nouzové přežití* [online]. [cit. 20. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/opatreni-pro-nouzove-preziti-558778.aspx>

HZS ČR: *Výchova a vzdělání obyvatelstva. Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti* [online]. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z:

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 [online]. MV-GR HZS ČR, 2013. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030-pdf.aspx>

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 [online]. MV-GR HZS ČR, 2021. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>

MŠMT: *Ochrana obyvatelstva* [online]. [cit. 20. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/ochrana-obyvatelstva>

MŠMT: *Podklady pro výuku témat dopravní výchovy a ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí* [online]. [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/16451/PODKLADY-K-VYUCE-TEMAT-OCHRANY-CLOVEKA-ZA-BEZNYCH-RIZIK-A-MIMORADNYCH-UDALOSTI-V-ZAKLADNICH-SKOLACH.html/>

MŠMT: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/4982_1_1/

SVETZACHRANARU.CZ: *O světě záchranářů* [online]. [cit. 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.svezachranaru.cz/#pro-skoly>

SVETZACHRANARU.CZ: *Programy světa záchranářů* [online]. [cit. 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.svezachranaru.cz/programy-sveta-zachranaru-2.html>

VÚP: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* [online]. [cit. 27. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/08/RVPG-2007-07_final.pdf

ZÁCHRANNÝ KRUH.CZ: *O nás* [online]. [cit. 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/>

Ostatní zdroje

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ MUZEUM A KNIHOVNA J. A. KOMENSKÉHO: Výstava. *Škola a válka. Branná výchova v české škole.*

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR – Česká republika

ČSN – Česká státní norma

DVPP – další vzdělávání pedagogických pracovníků

GŘ-HZS ČR – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

HOPKS – systém hospodářských opatření pro krizové stavy

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky

IZS – integrovaný záchranný systém

MHD – městská hromadná doprava

MŠ – mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MU – mimořádná událost

MV – Ministerstvo vnitra

MV-GŘ HZS ČR – Ministerstvo vnitra Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

NIDV – Národní institut dalšího vzdělávání

OČBRMU – ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

OČMU – ochrana člověka za mimořádných událostí

OO – ochrana obyvatelstva

PČR – Policie České republiky

RVP – rámcově vzdělávací program

RVP G – rámcově vzdělávací program pro gymnázia

RVP ZV – rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

SŠ – střední škola

SŠ ESOZ – Střední odborná škola energetická a stavební, Obchodní akademie a Střední zdravotnická škola v Chomutově

ŠVP – školní vzdělávací program

ZŠ – základní škola

ZZS – Zdravotnická záchranná služba

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Aktivity HZS ČR pro ZŠ a SŠ.....	str. 42
Graf č. 2 – Otázka č. 1.....	str. 49
Graf č. 3 – Otázka č. 4.....	str. 50
Graf č. 4 – Otázka č. 5.....	str. 51
Graf č. 5 – Otázka č. 6.....	str. 51
Graf č. 6 – Otázka č. 7.....	str. 52
Graf č. 7 – Otázka č. 8.....	str. 52
Graf č. 8 – Otázka č. 9.....	str. 53
Graf č. 9 – Otázka č. 10.....	str. 54
Graf č. 10 – Otázka č. 11.....	str. 54
Graf č. 11 – Otázka č. 12.....	str. 55
Graf č. 12 – Otázka č. 14.....	str. 57
Graf č. 13 – Otázka č. 16.....	str. 58
Graf č. 14 – Otázka č. 18.....	str. 59
Graf č. 15 – Otázka č. 20.....	str. 60
Graf č. 16 – Otázka č. 21.....	str. 60
Graf č. 17 – Celkový přehled správných a chybných odpovědí.....	str.61
Graf č. 18 – Výsledky dle věku respondentů.....	str. 62

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1 – Všeobecná výstraha.....	str. 12
Obr. č. 2 – Základní rozdělení MU.....	str. 14
Obr. č. 3 – Systém ochrany obyvatelstva.....	str. 17
Obr. č. 4 – Učebnice branných her: Chlapecké hry vojenské 1914.....	str. 19
Obr. č. 5 – Branné cvičení.....	str. 20
Obr. č. 6 – Signalizace – Morseova abeceda.....	str. 22
Obr. č. 7 – Systém kurikulárních dokumentů.....	str. 24
Obr. č. 8 – Ukázka z RVP G.....	str. 32
Obr. č. 9 – Pomůcky pro základní a střední školy.....	str. 38
Obr. č. 10 – Realizace projektu Hasík CZ.....	str. 39
Obr. č. 11 – Hasík CZ.....	str. 40
Obr. č. 12 – Výstava škola a válka Branná výchova v české škole.....	str. 41
Obr. č. 13 – Areál Svět Záchranářů.....	str. 44
Obr. č. 14 – Číslo na lampách veřejného osvětlení.....	str. 55
Obr. č. 15 – Návrh letáku.....	str. 77

SEZNAM TABULEK

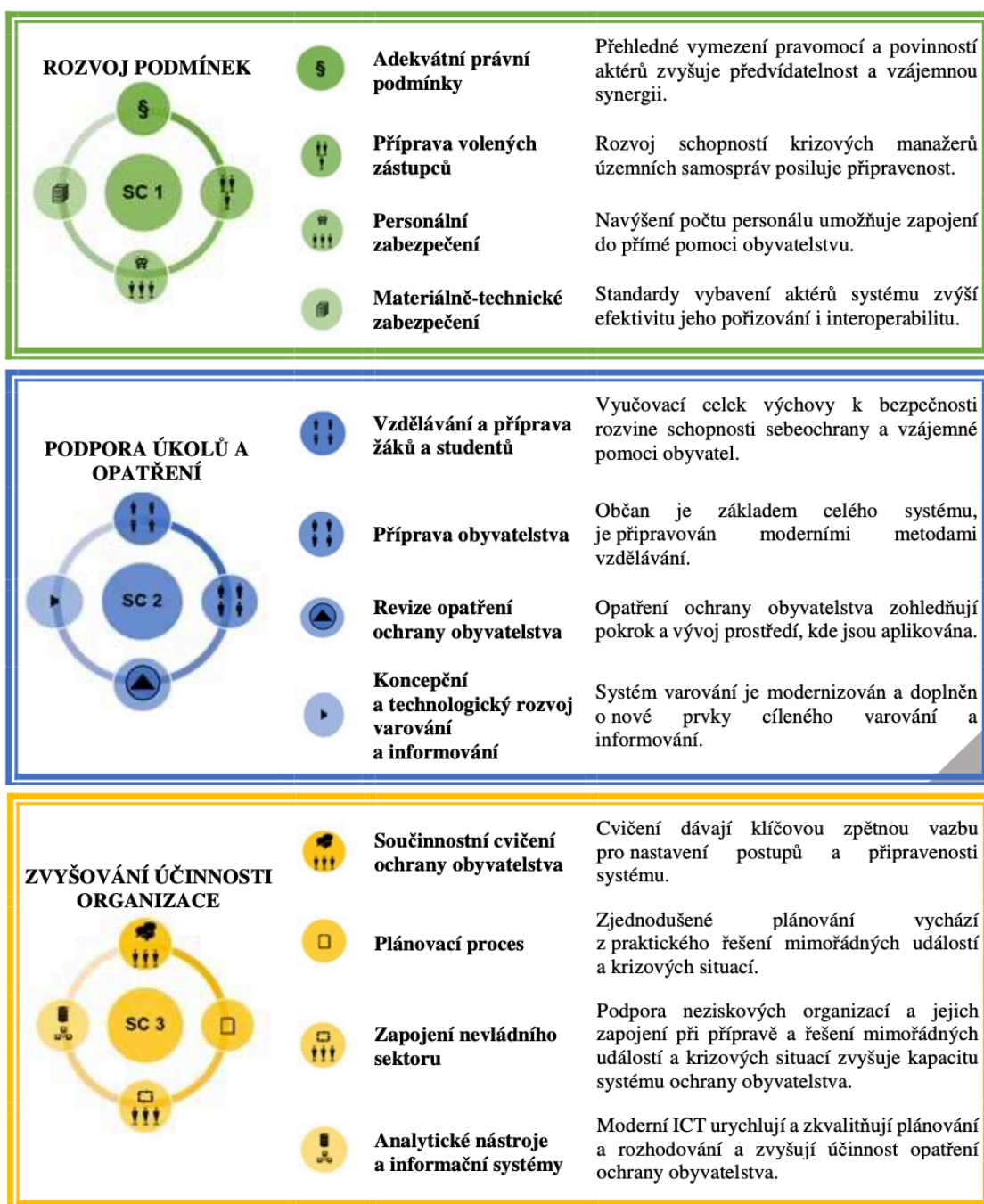
Tab. č. 1 – Obsah vyhlášky č. 380/2002 Sb.....	str. 16
Tab. č. 2 – Obsah OČMU Metodického materiálu pro učitelé ZŠ.....	str. 35
Tab. č. 3 – Oslovené školy.....	str. 47
Tab. č. 4 – Věk a počet respondentů.....	str. 48
Tab. č. 5 – Odpovědi k otázce č. 13.....	str. 56
Tab. č. 6 – Výsledky dle věku respondentů.....	str. 62
Tab. č. 7 – Představení odpovídajících pedagogů.....	str. 69
Tab. č. 8 – Výsledek hypotéz.....	str. 79

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

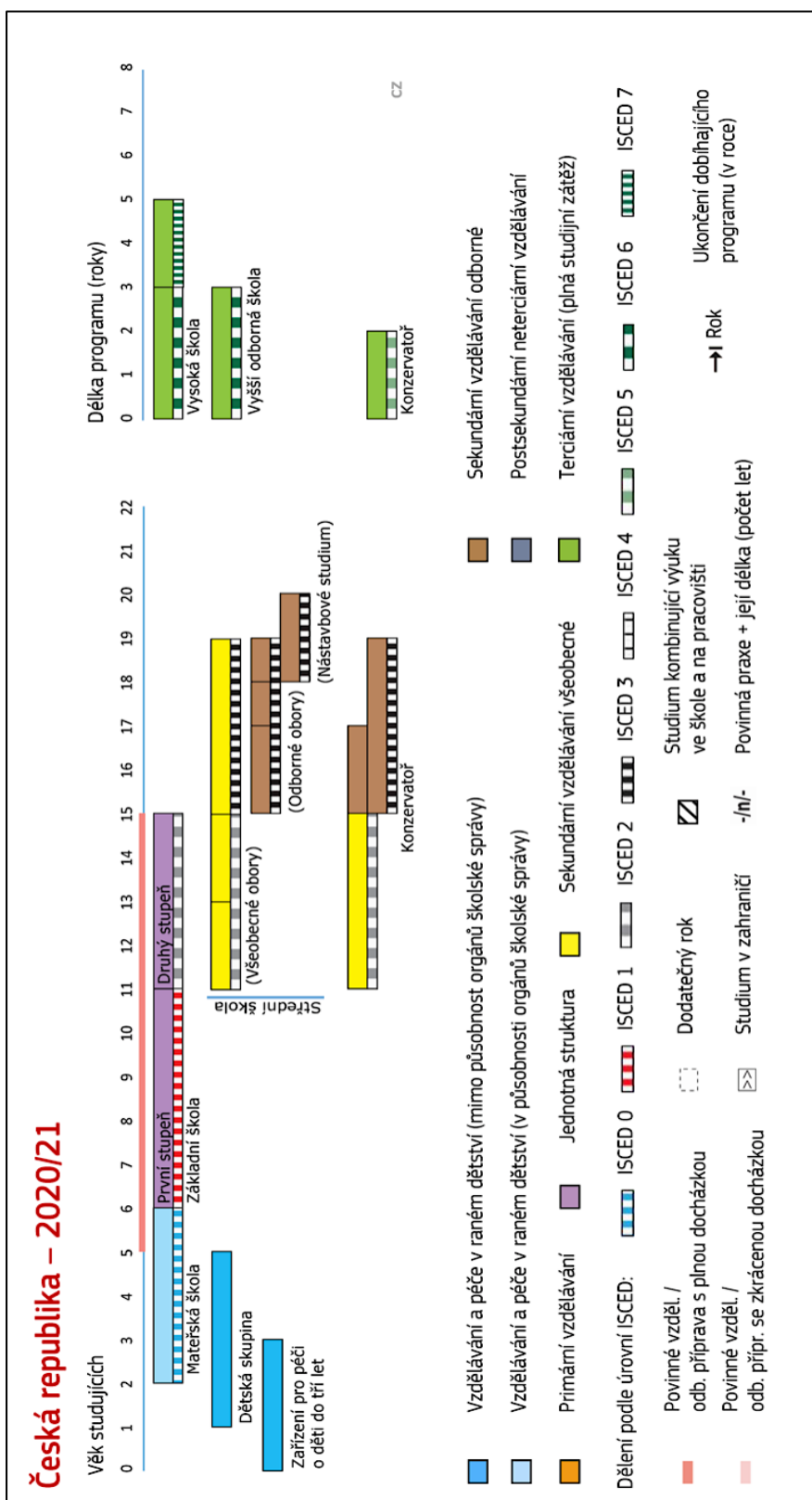
Příloha č. 1 – Aplikace vize ochrany obyvatelstva do úkolových oblastí.....	II
Příloha č. 2 – Schéma vzdělávacího systému České republiky.....	III
Příloha č. 3 – Náměty pro praktická cvičení.....	IV
Příloha č. 4 – Návrh druhé vyučovací hodiny.....	V
Příloha č. 5 – Dotazníkové šetření.....	VII
Příloha č. 6 – Rozhovor se zástupcem MŠMT.....	XI
Příloha č. 7 – Rozhovor se zástupcem HZS hl. m. Prahy.....	XIV
Příloha č. 8 – rozhovor s ředitelem školy Mgr. Petrem Jiráčkem.....	XVI
Příloha č. 9 – Rozhovor se zástupcem ředitele školy Mgr. Janem Salomonem..	XIX
Příloha č. 10 – Rozhovor s učitelkou Mgr. Věrou Weinholdovou.....	XXIV
Příloha č. 11 – Návrh letáku.....	XXVII

Příloha č. 1 – Aplikace vize ochrany obyvatelstva do úkolových oblastí

(Zdroj: Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030)

Příloha č. 2 – Schéma vzdělávacího systému České republiky

(Zdroj: European Commission: *České republika organizace a struktura vzdělávacího systému* [online]. [cit. 4. 1. 2022]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-21_cs)

Příloha č. 3 – Náměty pro praktická cvičení

Náměty pro praktická cvičení

Cílem praktického cvičení žáků základních a středních škol je ověřit znalosti a dovednosti získané výukou témat “Ochrana člověka za mimořádných událostí”.

Cvičení doporučujeme provést pro žáky najednou v rámci školy nebo po skupinách (ročnících nebo třídách).

O náplni cvičení a časovém rozsahu rozhodne ředitel školy.

Náměty pro praktická cvičení:

- prohlídka rozmístění protipožárních prostředků ve škole (praktická ukázka používání těchto prostředků),
- činnost učitele a žáků při vzniku požáru ve škole (evakuace školy),
- ověření znalosti obsahu evakuačního zavazadla,
- příprava prostředků k improvizované ochraně osob (dýchacích orgánů a povrchu těla),
- ověření znalostí zásad chování při opuštění bytu,
- ověření znalostí zásad chování v případě povodní,
- ověření znalostí zásad chování v případě havárie s únikem nebezpečných látek do životního prostředí,
- poskytování první pomoci.

Jednotlivé výše uvedené náměty cvičení lze provést praktickou ukázkou, procvičením, popřípadě s využitím testů. Některé části cvičení lze provést i formou soutěže mezi třídami, resp. jednotlivci.

Při přípravě cvičení (nejlépe pokud je praktické cvičení organizováno v rámci školy) doporučujeme požádat o pomoc především příslušníky a občanské zaměstnance hasičských záchranných sborů krajů nebo další odborníky z řad Policie ČR, Českého červeného kříže, Svazu civilní obrany ČR, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Svazu záchranných brigád kynologů ČR.

(Zdroj: MARTÍNEK, Bohumír et al. *OCHRANA ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ příručka pro učitelé základních a středních škol*. 2 uprav. Vyd. Praha: MV GŘ HZS ČR, 2003. ISBN: 80-86640-08-6.)

Příloha č. 4 – Návrh druhé vyučovací hodiny

Předpokládaná časová náročnost: 45 min

Fáze výuky	Popis činnosti	Metoda výuky	Forma výuky	Čas
Motivace	<ul style="list-style-type: none">• Aktivita č. 1: Evakuace – 1. část	Aktivizační metoda, diskuze	Hromadná	4 min
Expozice	<ul style="list-style-type: none">• Evakuace – pojem, průběh• Aktivita č. 1: Evakuace – 2. část• Evakuační zavazadlo• Evakuační a přijímací střediska• Ukrytí, nouzové přežití, humanitární pomoc	Výklad, diskuze, aktivizační metoda	Hromadná, samostatná	24 min
Fixace	<ul style="list-style-type: none">• Pracovní list č. 2	Práce s pracovním listem	Samostatná, hromadná	15 min
Aplikace	<ul style="list-style-type: none">• Zadání domácího úkolu	Vysvětlování	Hromadná	2 min

Motivace

Hodina bude zahájena první částí *aktivity č. 1* a názvem Evakuace, která má za úkol zopakovat poznatky, které by žáci měli mít z první vyučovací hodiny a zároveň naladit žáky na nové téma, kterým je právě evakuace obyvatelstva. Po přerušení aktivity bude vyučující se žáky diskutovat na téma evakuace.

Expozice

Na diskuzi v úvodní fázi hodiny naváže vyučující výkladem, kde žákům vysvětlí či upřesní, co je to evakuace, jak probíhá, koho se týká atd. Poté vyučující plynule naváže na přerušenu *aktivitu č. 1* a pokračuje její druhá část. Ta je již plně věnována tématu této hodiny a zaměřuje se na přípravu evakuačního zavazadla. Po aktivitě vyučující dokončí výklad, kde se bude věnovat zbývajícím tématům, kterými jsou evakuační zavazadlo, evakuační a přijímací střediska, ukrytí, nouzové přežití a humanitární pomoc.

Fixace

V rámci fixace žáci vypracují *pracovní list* č. 2. Vyplňování pracovního listu proběhne samostatně a poté bude následovat společná kontrola. Vyučující může dovysvětlit případné nejasnosti a opravit nepřesnosti.

Aplikace

Na závěr hodiny je žákům zadán domácí úkol. Nyní už žáci vědí, co vše by mělo být sbaleno v evakuačním zavazadle, proto se mají doma s rodiči podívat, kde mají jednotlivé věci uložené. Tento úkol plní tři zásadní funkce, žáci si lépe zapamatují, co do zavazadla patří, zjistí, kde tyto věci najdou, a zároveň informují rodiče o tom, co by mělo evakuační zavazadlo obsahovat.

(Zdroj: MERTO VÁ, Markéta a Jitka SLANÁ-REISSMANNOVÁ. Ochrana člověka za mimořádných událostí Metodický materiál pro učitelé ZŠ. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2021. ISBN 978-80-7616-091-0.)

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ OCHRANA OBYVATELSTVA

POHLAVÍ:

VĚK:

1. CO TO JE OCHRANA OBYVATELSTVA?

- a) Jedná se zejména o varování, evakuaci, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva.
- b) Jedná se o ukrytí obyvatelstva, pojednává se také o činnostech složek integrovaného záchranného systému a o spolupráci občanů s odborníky na nebezpečné situace.
- c) Tento pojem se pojí s válečným obdobím, kdy je potřeba ochránit obyvatelstvo.

2. NAPIŠTE, CO ZNAMENAJÍ JEDNOTLIVÉ ZKRATKY A JAKÉ MAJÍ SPRÁVNÉ ČÍSLO TÍŠŇOVÉHO VOLÁNÍ:

- a) ZZS: _____ číslo: _____
- b) PČR: _____ číslo: _____
- c) HZS: _____ číslo: _____

3. CO ZNAMENÁ ZKRATKA MU a IZS?

- a) MU _____
- b) IZS _____

4. PROČ KAŽDOU PRVNÍ STŘEDU V MĚSÍCI HOUKÁ SIRÉNA?

- a) Je to upozornění pro občany, že začíná nový měsíc.
- b) Jedná se o zkoušku sirén.
- c) Jedná se o všeobecnou výstrahu.

5. JAK SE PROVÁDÍ PRVNÍ POMOC?

- a) Zavolám zdravotnickou záchrannou službu, zjistím stav postiženého, spolupracuji a postupuji dle jejich pokynů. Starám se o postiženého, než pomoc dorazí.
- b) Zjistím stav postiženého, uvedu ho do stabilizované polohy, zjistím jméno a rok narození, abych mohl/a uvést o koho se jedná a zavolám na pomoc záchranku.
- c) Zahájím resuscitaci a dýchání z úst do úst, abych pomohl postiženému. Poté zavolám na tísňové volání o pomoc a objasním, jaké kroky už jsem provedl/a, dále s nimi spolupracuji.

6. JAK BUDETE SPRÁVNĚ REAGOVAT V PŘÍPADĚ ÚNIKU NEBEZPEČNÉ LÁTKY VE VENKOVNÍM OKOLÍ?

- a) Zůstanu doma, zajistím okna a ventilaci, podívám se na mobilní telefon nebo jiné zařízení, abych zjistil/a, co se děje a jak se mám dále chovat.
- b) Půjdu ven, obléknu si hodně vrstev oblečení, aby se ke mně nebezpečná látka nedostala a pokusím se od někoho zjistit, co se děje a jak se mám dále chovat.
- c) Vyrazím na policejní stanici a ohlásím to. Zeptám se jich, co mám dělat dále.

7. JAK SE SPRÁVNĚ ZACHOVÁTE, POKUD VZNIKNE POŽÁR V DOMĚ/BYTĚ?

- a) Zavřu se do pokoje, kde požár nevznikl, zkusím zabezpečit dveře, aby se ke mně požár nedostal a budu čekat na příjezd hasičů.
- b) Zavolám rodičům a hasičům, ohlásím jim, co se stalo a vyčkám, než dorazí domů a pomůžou mi.
- c) Zkusím vzít důležité dokumenty a vyběhnu ven, kde budu volat o pomoc. Dbám především na své bezpečí.

8. JAK SE POSTARÁM O KAMARÁDA, KTERÝ SE OTRÁVIL ALKOHOLEM A JE PŘI VĚDOMÍ?

- a) Položím ho na rovný povrch, zajistím mu teplo přikrytím nějakou látkou, aby neprochladl a nechám ho z toho vyspat, informuji o tom záchranku a jeho rodiče.
- b) Vyvolám zvracení, poté mu dám hodně jídla a je-li možnost tak i kávu, aby se alkohol v žaludku s něčím smíchal a udělalo se mu lépe. Informuji o tom záchranku a jeho rodiče.
- c) Budu na něj dohlížet, zjistím, jaké množství alkoholu vypil a jaký druh. Pokusím se ho udržet vzhůru a vsedě. Informuji o tom záchranku a jeho rodiče.

9. CO VŠE SI ZABALIT DO EVAKUAČNÍHO ZAVAZADLA A K ČEMU TAKOVÉ ZAVAZADLO SLOUŽÍ?

Evakuační zavazadlo slouží k: _____

Do evakuačního zavazadla patří: _____

10. CO TO JE KRIZOVÝ STAV A JAKÉ KRIZOVÉ STAVY JSOU?

- a) Krizový stav lze vyhlásit v případě vzniku krizové situace. Krizové stavy jsou 4 – stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav.
- b) Krizový stav lze vyhlásit kdykoliv, jsou 4 – stav nebezpečí, stav nouze, stav ohrožení státu, válečný stav.
- c) Krizový stav lze vyhlásit v případě vzniku krizové situace. Krizové stavy jsou 3 krizové stavy – stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu.

11. CO TO JE VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA A JAK JE VYHLAŠOVÁNA?

- a) Využívá se k varování veřejnosti o hrozícím nebezpečí. Je vyhlášována pomocí sirén – tón začíná velmi potichu a nestále se stupňuje, zní 2 minuty a může být opakován dle potřeby.
- b) Slouží k informování veřejnosti o nějaké události v dané lokalitě. Jedná se o kolísavý tón a zní po dobu 240 sekund.
- c) Využívá se k varování veřejnosti o hrozícím nebezpečí. Jedná se o kolísavý tón, který zní po dobu 140 sekund a je vyhlášován pomocí sirén.

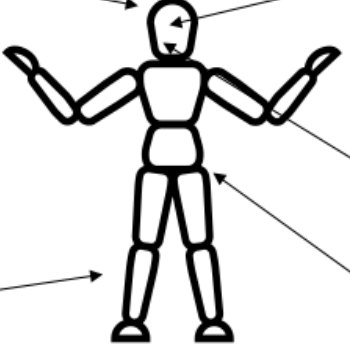
12. VÍTE, K ČEMU MŮŽETE VYUŽIT ČÍSLA, KTERÁ JSOU UVEDENA NA LAMPÁCH VEŘEJNÉHO OSVĚTLENÍ? Pokud ano, dopište, k čemu mohou sloužit.

- a) Ano. Mohu je využít: _____
 b) Ne

13. K ČEMU SLOUŽÍ PROSTŘEDKY IMPROVIZOVANÉ OCHRANY DÝCHACÍCH CEST A POVRCHU TĚLA? U KAŽDÉ VYPSANÉ ČÁSTI TĚLA UVEĎTE PŘÍKLAD IMPROVIZOVANÉ OCHRANY:

Slouží k: _____

Hlava:		Oči:
Ruce:		Dýchací cesty:
Nohy:		Povrch těla:

14. POKUD SE NĚKOMU STANE ÚRAZ ELEKTRICKÝM PROUDEM, JAK BUDETE POSTUPOVAT PŘI POSKYTNUTÍ POMOCI?

- Čímkoliv odstraním zdroj elektrického napětí a poleji ho vodou, aby nezačal hořet.
- Chytnu ho za oblečení, pokusím se ho odtáhnout od zdroje elektrického napětí, dbám především na to, abych dotyčného zachránil/a, poskytnu mu první pomoc.
- Přeruším zdroj elektrického napětí nějakým nevodivým předmětem, dbám na své bezpečí, zavolám pomoc a postupuji dle instrukcí.

15. JAKÉ NEBEZPEČNÉ VLASTNOSTI MOHOU MÍT NEBEZPEČNÉ LÁTKY A SMĚSI? (Napište jich co nejvíce a také uveďte, jak byste postupovali, kdybyste se nebezpečnou látkou potřísnil.)

16. JAK SE SPRÁVNĚ ZACHOVAT PŘI SITUACI, KDYŽ SE NĚKDO TOPÍ?

- a) Je nutné tonoucího zachránit, skočím tedy do vody, chytanu ho a snažím se s ním doplavit na nejbližší břeh.
- b) Zavolám na 112, snažím se tonoucího vytáhnout z vody pomocí plavoucího nebo jiného předmětu a s tonoucími komunikuji.
- c) Nechat tonoucího ve vodě a jít zajistit co nejvíce lidí na pomoc, aby se tonoucího podařilo dostat ven.

17. KTERÉ ŽIVELNÉ POHROMY MOHOU V ČESKÉ REPUBLICE VZNIKNOT? ALESPŇ U DVOU UVEĎTE, JAK BYSTE SE PŘED JEJICH PŮSOBENÍM OCHRÁNIL/A.

18. JAKÉ JSOU ZÁSADY PŘI OPUŠTĚNÍ BYTU PŘI EVAKUACI?

- a) Zajistit elektronické spotřebiče, zabalit si veškeré osobní věci pro případ, že se již domu nedostanu zpět. V žádném případě neoznamovat opouštění bytu/domu ostatním sousedům, abychom nevyvolali paniku.
- b) Uzavřít přívod vody a plynu. Nechat vzkaz na dveřích, že byl byt/dům opuštěn, ověřit si, zda o evakuaci vědí sousedé. Vzít si evakuační zavazadlo, kde jsou nejnnutnější a potřebné věci.
- c) Uhasit otevřený oheň v topidlech, evakuovat veškerá zvířata (domácí mazlíčky i hospodářská zvířata), nechat otevřená okna a zapnuté elektrické spotřebiče, abychom po příchodu domu mohli normálně fungovat.

19. NAPIŠTE, CO TO JE BRANNÁ VÝCHOVA.

20. K ČEMU SE VYUŽÍVÁ JODOVÁ TABLETA NEBOLI JODOVÁ PROFYLAXE?

- a) Slouží k uklidnění těla, požívání je vhodné při stresových situacích po konzultaci s lékařem. Využívána je často při mimořádných událostech, kdy se stupňuje panika.
- b) Podávají ji příslušníci zdravotnické záchranné služby při vážných zranění, aby se utišila bolest a postižený pocítil úlevu.
- c) Využívá se při radiačních haváriích, aby nasýtila žaludek jódem a předešlo se tak hromadění radioaktivního jódu.

OTÁZKA NA ZÁVĚR:

MYSLÍTE SI, ŽE JE OCHRANA OBYVATELSTVA DOSTATEČNĚ ŘEŠENA NA ZÁKLADNÍCH/STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH?

(Zdroj: autor, vlastní zpracování)

1. Myslíte si, že je téma ochrany obyvatelstva (respektive OČMU) dostatečně obsaženo v platných RVP a že je vzdělávání dětí a mládeže v této oblasti dostačující?

Ano, RVP (není blíže specifikováno, hovořím tedy o ZV) má udávat rámec. Každá škola si do svého ŠVP může toto téma rozšířit na základě své polohy a konkrétního nebezpečí, které žákům hrozí. Určitě bychom našli spoustu důležitých bodů, které by každý žák měl znát, musíme však myslet na to, že nelze objem učiva na žáka neustále zvyšovat a nechávat prostor pro rozhodnutí zařazení relevantních činností pro konkrétní místo a konkrétní žáky.

2. V RVP ZV je v několika vzdělávacích oblastech zmiňováno pár pokynů, které se týkají ochrany obyvatelstva (první pomoc, mimořádné události apod.) myslíte si, že v praxi se opravdu tyto záležitosti ve výuce probírají?

Problematika se vyskytuje v očekávaných výstupech, tudíž je závazná.

3. V Konceptu ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 se pojednává o vytvoření samostatné vzdělávací oblasti „Výchova k bezpečnosti“ v rámci vzdělávacích programů pro ZŠ a pro SŠ. Lze k tomuto něco více říci a „prozradit“?

Při revizi RVP ZV vycházíme ze Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+. Za základní vzdělávání mohou říci, že by se našlo mnoho témat, která jsou klíčová, nicméně není možné vše vložit do RVP. Ze S2030+ vyplývá, že by mělo docházet k redukci učiva, čímž by se vytvořil prostor pro individualizaci žáků i inovativní metody a formy výuky. Přidávání dalších vzdělávacích oblastí je s těmito cíli v rozporu. Přesto i nadále počítáme s tím, že témata ochrany obyvatelstva budou i nadále zastoupena.

4. MŠMT vydává RVP, podle kterých se vytváří školní vzdělávací programy. Jelikož ředitelé škol mají tzv. „volnější ruku“, nedochází u vytváření ŠVP až k moc velkým úpravám a odlišnostem od platných RVP? Nemělo by se přísněji dbát na dodržování stanovených požadavků v rámci RVP?

RVP stanovuje jasný rámec základu. Závazné jsou tak očekávané výstupy. Vzhledem k tomu, že cílem vzdělávání je „utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání“ je úprava na úrovni ŠVP naopak vyžadována. Každý žák tak může dosáhnout požadované úrovně klíčových kompetencí jiným způsobem, je tím umožněno využít místně zakotveného učení i zájmů jednotlivých žáků.

5. Od zrušení branné výchovy a základní vojenské služby neboli hovorověji „vojny“ uběhla již nějaká doba a zároveň není žádný samostatný předmět, který by pojednával o takové bezpečnosti. Zrušením tedy došlo částečně k neinformovanosti mladší populace. Myslíte si, že to má/může mít nějaké následky?

Brannou výchovu neplánujeme jako povinný předmět zavádět. Pozitivním charakterem RVP je právě to že si škola může a nemusí takový předmět vytvořit. Pokud se rozhodne udělat každý rok celoškolní projekt zaměřený na krizové situace, kde spolupracují žáci z různých ročníků, je to pozitivní. Ale ani skutečnost, že by problematika bezpečnosti a ochrany obyvatelstva byla v RVP ZV v jedné vzdělávací oblasti nezaručí to, že vznikne samostatný předmět.

6. Hasičský záchranný sbor ČR podniká mnoho projektů a akcí pro lepší informovanost a vzdělávání veřejnosti včetně dětí a mládeže. Nešlo by nějakým stylem „nařídit“ takové akce jako povinné pro školy? (Např. aby byl kurz první pomoci povinný v rámci tělesné výchovy apod.)

Určitě v rámci revize RVP neplánujeme realizovat kroky, které něco takového nařizují. Učitelé by měli rozvíjet všechny žáky na jejich maximální (a zdravou) úroveň. Při revizi klademe důraz na propojování formálního a neformálního vzdělávání. Je skvělé uvádět příklady dobré praxe, kde školy takto fungují. RVP ZV obsahuje závazné výstupy, k jejichž dosažení škola žáky vede, ale způsob a využívání různých vzdělávacích akcí je na škole samotné.

7. V dřívějších dobách byly cvičné požární poplachy téměř každoroční záležitostí. Jelikož mám známé ve školství, vím, že v posledních dobách (nejen kvůli covidu) nejsou takové záležitosti téměř vůbec uskutečňovány. Určíte si každá ze škol samostatně kolik takových nácviků provede a jestli vůbec? Pokud ano, nemělo by to být nařízeno celoplošně s nějakými určitými pravidly?

Vámi uvedený příklad nelze brát jako normu. ČŠI v rámci kontrol hodnotí dokumentace týkající se nastavení jednotlivých bezpečnostních pravidel zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí. Tato pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví žáků jsou uvedena ve školním vzdělávacím programu školy, ve školním řádu a případně ve vypracované směrnici k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků. Škola stanovuje pravidla pro činnost při mimořádné situaci a funkčnost těchto pravidel ověřuje při konání cvičných požárních poplachů. Nezapojení škol do každoroční praxe ověřování lze přičíst současné epidemiologické situaci.

8. Jaké jsou veškeré činnosti MŠMT v rámci vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva?

Veškeré potřebné informace k této otázce jsou k nalezení na našich stránkách. Příkladám odkaz: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/ochrana-obyvatelstva>

9. Vidíte vy osobně nějaké místo pro zlepšení problematiky vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva?

Využívat výstupy výzkumné, vývojové a inovační činnosti ve prospěch podpory ochrany obyvatelstva a úzce provázat teorii s praxí. Prostřednictvím diskuse mezi orgány státní správy, zástupci výzkumných pracovišť, akademické obce a aplikační sféry pak zajistit reálné směřování oblastí výzkumu., které bude využitelné v oblasti ochrany obyvatelstva v rámci systému vzdělávání a přípravy odborníků.

1. Myslíte si, že je téma ochrany obyvatelstva (respektive OČMU) dostatečně obsaženo v platných RVP a že je vzdělávání dětí a mládeže v této oblasti dostačující?

Není, ve výuce chybí předmět, který by tuto problematiku učil systematicky a uceleně. Dnešní RVP – ŠVP navíc umožňuje velmi rozdílnou kvalitu a rozsah vzdělání v jednotlivých předmětech.

1. Pořádáte mnoho projektů a akcí pro zlepšení informovanosti a vzdělávání veřejnosti včetně dětí a mládeže. Neměly by být tyto záležitosti povinné v rámci vzdělávání? (např. zařadit povinný kurz první pomoci v rámci tělesné výchovy apod.)

S takovým kurzem nelze než souhlasit. Pokud jde o aktivity HZS ČR, ty by nikdy neměly suplovat školu, měly by být vždy pouze nadstavbou, doplňovat školu tam, kde to již není v možnostech školy. Např. konkrétní ukázky použití přenosného hasičského přístroje v rámci návštěvy hasičské stanice. V rámci povinného vzdělávání je v naší problematice zařazeno vše podstatné. Otázkou zůstává, kolik se z této látky skutečně odučí.

2. Jaké jsou činnosti, které HZS ČR pořádá pro vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva?

Společně s těmito otázkami Vám v příloze zašlu Metodickou pomůcku, kde najdete odpovědi.

3. Vidíte nějaké nedostatky v rámci vzdělávání dětí a mládeže v tomto směru? Pokud ano, jaký nedostatek je podle Vás největší a jaké může mít negativní následky?

Viz odpověď č. 1. Výsledkem může být jediné – nedostatečná připravenost společnosti na běžná rizika a mimořádné události. Děti se mohou dostat do nepříjemné situace dostat každý den, připravenost by byla na místě a mohlo by se tak předejít katastrofickým scénářům. Současná epidemie ukázala mnoho dalších aspektů v souvislosti s nepřipravenou společností, ale to by bylo na poměrně dlouhou úvahu.

4. Vidíte vy osobně nějaké místo pro zlepšení problematiky vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva?

Viz odpověď č. 1. Chybí integrující předmět, který by se systematicky věnoval problematikám bezpečnosti ve všech oblastech – požární ochrana, ochrana obyvatelstva, dopravní výchova, zdravotní výchova apod.

5. V Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 se pojednává o vytvoření samostatné vzdělávací oblasti „Výchova k bezpečnosti“ v rámci vzdělávacích programů pro ZŠ a pro SŠ. Myslíte si, že to bude efektivní?

Jednoznačně. Viz předchozí odpovědi. To, co jsme se naučili v rámci systematického vzdělávání v ZŠ, příp. SŠ máme uložené celoživotně. Hlavně by došlo k informování žáků ve velmi důležitých oblastech.

6. Od zrušení branné výchovy a základní vojenské služby neboli hovorověji „vojny“ uběhla již nějaká doba a zároveň není žádný samostatný předmět, který by pojednával o takové bezpečnosti. Zrušením tedy došlo částečně k neinformovanosti mladší populace. Myslíte si, že to má/může mít nějaké následky?

Rozhodně chybí dětem přehled o možných rizicích. Tyto nedostatky poté způsobují silné nevědomosti a ohrožuje to tak děti i okolí. Zrušila se vojna, není nic jako branná výchova a jelikož není ani žádný jiný obdobný předmět (viz odpověď č. 4), je zde obrovská neinformovanost.

7. Jsou plánované nějaké nové aktivity nebo zajímavé projekty v blízké budoucnosti, které by se zabírali vzděláváním v oblasti ochrany obyvatelstva?

Nejzajímavějším projektem je „Svět záchranářů“. Jednotlivé kraje vyvíjejí snahu o vybudování tohoto „městečka bezpečí“ po vzoru Karlových Varů. Toto já osobně velmi vítám, jelikož děti by si společně s vědomosti nesly i zážitek z výletu, s čímž by vědomosti měly spojené a lépe by si vše mohly zapamatovat.

Více informací na stránkách: www.zachrannykruh.cz

1. Myslíte si, že jsou žáci a studenti v oblasti ochrany obyvatelstva (neboli v OČMU) dostatečně vzděláváni?

Určitě nejsou, někteří ani netuší o čem to je. Já ostatně také moc ne. Informovanost občanů není příliš velká, natož informovanost žáků.

2. Domníváte se, že máte ve škole dostatek pomůcek pro výuku tématiky ochrany obyvatelstva? Pokud ano, uveďte, jakými pomůckami škola disponuje.

Určitě ne, nebo o nich nevím. Maximálně se jedná o nějaké učebnice, které ale nejsou nijak zvlášť využívány.

3. Řekl/a byste, že by byly děti a mládež v dnešní době schopny správně reagovat např. v případě vzniku mimořádné události nebo v situaci, kdy by bylo nutné poskytnutí první pomoci a u jiných podobných situacích?

Řekl bych, že spíše ne. Upřímně si nedovedu představit, že by někteří z našich žáků měli pomáhat při mimořádné události nebo při poskytování první pomoci. Vše to souvisí s tím, že děti nemají znalosti.

4. Domníváte se, že sám/sama máte dostatek znalosti v rámci oblasti ochrany obyvatelstva?

Upřímně? Neřekl bych. Jak jsem psal v první otázce, informovanost není příliš velká a já osobně kromě první pomoci informace nemám.

5. V Konceptci ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 se pojednává o vytvoření samostatné vzdělávací oblasti „Výchova k bezpečnosti“ v rámci vzdělávacích programů pro ZŠ a pro SŠ. Vnímá/a byste tento krok jako užitečný? Pokud ano, v čem konkrétně?

Asi ano. Děti, žáci a studenti by měli mít alespoň povědomí o problematice. Ale nenavyšoval bych dotaci hodin učebního plánu. Muselo by se to celkově nějak upravit. Ale takový předmět by určitě nebyl na škodu.

6. Od zrušení branné výchovy a základní vojenské služby neboli hovorověji „vojny“ uběhla již nějaká doba a zároveň není žádný samostatný předmět, který by pojednával o takové bezpečnosti. Zrušením tedy došlo částečně k neinformovanosti mladší populace. Myslíte si, že to má/může mít nějaké následky?

Myslím si, že ano. Mladší generace je v mnoha situacích bezradná a nesamostatná. Mě třeba vojna naučila perfektně reagovat na zcela běžné ale také neznámé a zajímavé situace. Člověk se naučil samostatnosti, zodpovědnosti. V dnešní době nic takového není a děti mají priority úplně někde jinde, než by občas měly mít.

7. Hasičský záchranný sbor ČR podniká mnoho projektů a akcí pro lepší informovanost a vzdělávání veřejnosti (včetně dětí a mládeže). Jaký názor byste měl/a, kdyby takové aktivity byly povinné pro žáky a studenty? (Např. aby byl kurz první pomoci povinný v rámci tělesné výchovy apod.)

O projektech hasičů nic moc nevím, zařadit kurz do osnov TV se nabízí. Pokud by se tento nápad měl uskutečnit, s potěšením bych to podporoval.

8. Pokud by byla nutná evakuace v době výuky, věděl/a byste jak se zachovat? Prosím o nastínění kroků při takové situaci.

Škola má zpracovaný evakuační plán. Postup by byl následující: vyhlášení poplachu, organizovaný odchod na určená shromaždiště, kontrola počtu evakuovaných podle třídní knihy, odchod skupin (tříd) do bezpečí.

9. V případě potřeby ukrytí, víte, kam byste směřoval/a své kroky s dětmi/studenty?

Nevím, ale asi před 10-15 lety jsme měli od zřizovatele určené kryty v okolí školy. Teď už to není. Asi jsme v bezpečí nebo v to alespoň budu doufat.

10. Kde spatřujete největší problém v rámci vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva?

Nekompetentnost a neinformovanost pedagogů. To ale nelze vyčítat pedagogům, ale celkovému systému.

11. Je na Vaší škole dostatečné školení pro pedagogy v oblasti ochrany obyvatelstva? Kolik školení se ročně provádí?

To Vám řeknu přesně. Je to 0.

12. Prosím, popište jednotlivé předměty u Vás na škole, ve kterých dochází k předávání informací z oblasti ochrany obyvatelstva. Pokud by to bylo možné, uveďte vždy u jednotlivého předmětu způsob/formu předávání informací.

Jednou ročně probíhá ve škole pětihodinový kurz chování za mimořádných událostí.

13. MŠMT vydává RVP, které jsou závazné pro tvorbu ŠVP. Jak moc se z Vašeho pohledu tyto závazné pokyny v ŠVP naplňují? Řekl/a byste, že v realitě se tyto požadavky realizují a dostávají se tak potřebné znalosti k žákům a studentům?

RVP je závazné pro tvorbu ŠVP. Přes to vlak nejede. Co je dáno v RVP musí se odrazit v ŠVP. Kontroluje to Česká školní inspekce při každé inspekční návštěvě školy.

14. Je ve třídě/třídách k dispozici žákům/studentům letáček nebo jiný podobný formát, který obsahuje nějaké informace o ochraně obyvatelstva? Pokud ano, prosím, uveďte stručně o jaké informace se jedná. Pokud ne, uvítal/a byste, kdyby takový letáček ve třídě byl? Jaké informace by podle Vás měl obsahovat?

Není, o žádném takovém materiálu nevím. Takovou pomůcku bych uvítal a myslím, že by to uvítali i ostatní pedagogové. Myslím, že by se tam měla stručně shrnout celá problematika ochrany obyvatelstva, protože jak jsem řekl, o tom děti neví skoro nic. Dobré by bylo, kdyby tam byla i zmínka o první pomoci.

15. Pokud by se ve škole vyskytl aktivní střelec nebo jiný útočník, věděl byste, jak se zachovat? Uveďte postup.

Jako ředitel školy jsem často v kanceláři, tudíž bych se ukrýval v kanceláři a doufal, že pedagogové využili potřebné znalosti k ochraně sebe i dětí.

16. Jak moc jako ředitel školy můžete zasahovat do předávání informací ohledně ochrany obyvatelstva? Jaké činnosti vykonáváte/podnikáte v této oblasti?

Zasahovat můžu hodně. Když se ke mně nějaká informace s touto problematikou dostane, předám ji svým podřízeným. Je v zájmu všech, aby se to začalo více řešit.

1. Myslíte si, že jsou žáci a studenti v oblasti ochrany obyvatelstva (neboli v OČMU) dostatečně vzděláváni?

Nemyslím si. V rámci RVP respektive ŠVP bychom se k tomuto tématu měli dostat, není v našich silách se této problematice věnovat nějak podrobněji.

2. Domníváte se, že máte ve škole dostatek pomůcek pro výuku tematiky ochrany obyvatelstva? Pokud ano, uveďte, jakými pomůckami škola disponuje.

Nemáme žádné pomůcky, existují metodické portály, které se této problematice věnují, ale co se týče pomůcek, je toto téma mimo náš záběr.

3. Řekl/a byste, že by byly děti a mládež v dnešní době schopny správně reagovat např. v případě vzniku mimořádné události nebo v situaci, kdy by bylo nutné poskytnutí první pomoci a u podobných situacích?

Pokud mluvím za žáky našeho gymnázia, domnívám se, že ano. Pravidelně jsou u nás pořádány kurzy pomoci a to pro 1. a 4. ročníky. Co se týče mimořádných událostí, a reakce žáku na ně, domnívám se, že to je spojeno spíše s praktickou zkušeností anebo s vlastním zájmem o danou problematiku a krom nacvičování evakuace a invakuace nemáme žádnou zpětnou vazbu, abychom mohli určit, zda jsou žáci schopni správně reagovat.

4. Domníváte se, že sám/sama máte dostatek znalosti v rámci oblasti ochrany obyvatelstva?

Řekl bych že v rámci nějakého všeobecného přehledu a selského rozumu ano. Vím, jak poskytnout první pomoc. Jsem seznámen s různými druhy nebezpečí, které mohou ovlivnit můj osobní nebo profesní život a troufám si říct, že bych teoreticky věděl, jak reagovat. Otázkou je, jak se člověk zachová v ten daný moment.

5. V Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 se pojednává o vytvoření samostatné vzdělávací oblasti „Výchova k bezpečnosti“ v rámci vzdělávacích programů pro ZŠ a pro SŠ. Vnímá/a byste tento krok jako užitečný? Pokud ano, v čem konkrétně?

To je těžká otázka, pokud se změní celý způsob výuky na SŠ, pak by toto mohlo dávat smysl i vzhledem k stále větší možnosti nebezpečí, které nám hrozí ze všech stran. Na druhou stranu, je to tak důležité téma, že pro to bude vyhrazen celá vzdělávací oblast?

6. Od zrušení branné výchovy a základní vojenské služby neboli hovorověji „vojny“ uběhla již nějaká doba a zároveň není žádný samostatný předmět, který by pojednával o takové bezpečnosti. Zrušením tedy došlo částečně k neinformovanosti mladší populace. Myslíte si, že to má/může mít nějaké následky?

Nejsem plně obeznámen s obsahem branné výchovy. Příběhy a historky, které znám z vyprávění pamětníku mě vedli k závěru, že to nebylo moc efektivní. Každopádně budeme-li věřit, že to měla být nějaká osvěta v bezpečnostní oblasti, pak to jistě dopad má, nevím, zda jsou žáci naší školy reagovat na krizové situace a nebezpečí, ale na druhou stranu většina z nich není plnoletá a počítá se vždy s tím, že vedoucí roli převezme pedagogický pracovník. Něco jiného by bylo, kdyby se do dané situace dostal mimo půdu školy a měl by jednat samostatně, v tom případě ale stále razím myšlenku, že kdo chce, ten si to najde a komu to bude vnučováno, ten to stejně nikdy nepoužije.

7. Hasičský záchranný sbor ČR podniká mnoho projektů a akcí pro lepší informovanost a vzdělávání veřejnosti včetně dětí a mládeže. Jaký názor byste měl/a, kdyby takové aktivity byly povinné pro žáky a studenty? (Např. aby byl kurz první pomoci povinný v rámci tělesné výchovy apod.)

Ano s tímto plně souhlasím, věřím, že kurz první pomoci by měl být povinný, nebo alespoň ve formě částečné dobrovolnosti nicméně stále nějakým způsobem spojován se školou. Nemusí všichni zkoušet všechno, chápu, že někdo nikdy nebude schopen překonat svůj strach z krve a podobných věcí, ale jisté minimum, by měl mít asi každý, když už to nepoužije u cizí osoby kdesi na ulici, tak to jednou ocení, až se mu začne dusit dítě, nebo až mu jeho starý senilní otec spadne ze žebříku.

8. Pokud by byla nutná evakuace v době výuky, věděl/a byste jak se zachovat? Prosím o nastínění kroků při takové situaci.

Vzhledem ke své pozici, jsem jeden z mála osob, které mají na starost evakuační plán naší školy. Zástupce ředitele nebo ředitel školy rozhlasem vyhlásí evakuaci školy. Pro jistotu upřesňujeme, zda se jedná o rychlou evakuaci – co nejrychleji opustit školu, či o evakuaci, kdy je možné vzít si ze skříněk věci. Vyučující jsou školeni v tom, aby každý, kdo vyučuje, vyvedl svoji třídu po schodech předními dveřmi, pokud je tato cesta volná, pokud není, jsou tu i zadní dveře a možnost opuštění budovy přes dvůr. Vyučující, kteří učí nejbližší záchodům, provedou před opuštěním patra kontrolu záchodů. Pedagogové, kteří v dané době neučí, provedou kontrolu pater (opět záchody a ostatní kabinety) a pomáhají při evakuaci. Zástupci ředitele spolu s požárním preventistou kontrolují celou budovu. Aby nedošlo u ucpání evakuačních cest je stanoveno, že nejprve se evakuují vrchní patra. Shromážděště je v parku u zadní části kostela. Každý vyučující kontroluje počet žáků, které má na starosti. Druhý zástupce ředitele (tedy ten, který nehlásil evakuaci rozhlasem) tiskne docházku tříd z elektronické třídní knihy a na shromaždišti s pomocí jednotlivých vyučujících kontroluje počet žáků. V případě pochybností vyučující bez otálení předá informaci vedení školy. Každý vyučující je školen poskytnout první pomoc, nicméně vzhledem k tomu, že MUDr. Markéta Drtinová je vystudovaný lékař, je určena primárně k této činnosti. V případě potřeby zavolá zástupce ředitele rychlou záchrannou službu.

9. V případě potřeby ukrytí, víte, kam byste směřoval/a své kroky s dětmi/studenty?

Přesto že Magistrát hlavního města Prahy už ukrytí škol několik let neřeší, doposud pro nás bylo vyhrazeno metro Křižíkova a tunel pod Vítkovem.

10. Kde spatřujete největší problém v rámci vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva?

Dokud se nic nestane, nikdo to neřeší, jednou se ale může stát, že bude potřeba, aby všichni obyvatelé našeho státu věděli, co mají dělat, jak mají spolupracovat, kam se mají schovat, co si mají vzít s sebou a jak mají reagovat na různé druhy nebezpečí. Pravdou je, že větší informovanost by mohla zachránit lidské životy, problém je ale jasný, nikdy nikdo neřekne „kdyby byla větší informovanost, víc jsme děti vzdělávali tak tihle lidé mohli žít“, nikdo totiž nikdy nedokáže najít souvislost mezi mizerným povědomím o ochraně obyvatelstva u mrtvými, kteří nevěděli, co mají dělat.

11. Je na Vaší škole dostatečné školení pro pedagogy v oblasti ochrany obyvatelstva? Kolik školení jste se již tak zúčastnil/a?

Krom dobrovolných školení pedagogů je tu povinná první pomoc, povinné každoroční školení o bezpečnosti a pak samozřejmě nácvik situací. Všech se také účastním a přijdou mi přínosné. Díky tomuto mám alespoň nějaké informace.

12. Prosím, popište jednotlivé předměty u Vás na škole, ve kterých dochází k předávání informací z oblasti ochrany obyvatelstva. Pokud by to bylo možné, uveďte vždy u jednotlivého předmětu způsob předávání informací.

Podle výstupu ŠVP (nejsem schopný garantovat jejich plnění v celé míře), je to ZSV, B, TV. Často jen formou informativní a teoretické, věřím že v TV i formou praktickou.

13. Z dřívější komunikace vím, že máte na starosti záležitosti ohledně případného potřebného ukrytí. Mohl/a byste mi přiblížit pár informací ohledně tohoto? Jakou máte možnost ukrytí nyní a kde?

Magistrát hlavního města Prahy již negarantuje ukrytí v konkrétních stálých tlakově odolných úkrytech a doporučuje nám adresu: www.bezpecnost.praha.eu kde si sami máme nalézt ukrytí. Pro nás je nejlepší úkryt číslo 1080002 nebo 1080002.

14. MŠMT vydává RVP, které jsou závazné pro tvorbu ŠVP. Jak moc se z Vašeho pohledu tyto závazné pokyny v ŠVP naplňují? Řekl/a byste, že v realitě se tyto požadavky realizují a dostávají se tak potřebné znalosti k žákům a studentům?

Domnívám se, že ano. Samozřejmě některé výstupy není možné zcela naplnit, ale naše ŠVP reflektuje RVP pro G a vyučující mají, samozřejmě povinnost naplnit co možná nevíce výstupů, které jsou v našem ŠVP zahrnuty. Jak kvalitní je výuka v jednotlivých předmětech? Sice máme představu, nicméně s ohledem na naše personální možnosti si myslím, že splňujeme normy středoškolského gymnaziálního vzdělávání.

15. Pokud by se ve škole vyskytl aktivní střelec nebo jiný útočník, věděl byste, jak se zachovat? Uveďte postup.

Pokud bych byl zrovna ve třídě a učil bych, zabezpečil bych dveře, uklidnil žáky a spojil se s policií a ostatními učiteli skrze mobilní telefon. S žáky bychom nasunuly lavice, skříňky a jiné předměty tak, aby dveře nešly ani otevřít. Konkrétně toto téma jsme ve škole řešili jak s pedagogy, tak i se studenty, jelikož nejeden případ, kdy se toto v ČR stalo.

16. Je ve třídě/třídách k dispozici žákům/studentům letáček nebo jiný podobný formát, který obsahuje nějaké informace o ochraně obyvatelstva? Pokud ano, prosím, uveďte stručně o jaké informace se jedná. Pokud ne, uvítal/a byste, kdyby takový letáček ve třídě byl? Jaké informace by podle Vás měl obsahovat?

Byl bych sám proti sobě a proti studentům, kdybych napsal ne. Takže ano, byl bych za tokový letáček rád. Už i jako zástupce školy bych to uvítal. Takový letáček by mohl být dán do každé třídy a také na chodbu např. k automatům na pití. Tam studenti tráví hodně času a věřím, že by je při čekání na kávu pozornost letáčku věnovali.

1. Myslíte si, že jsou žáci a studenti v oblasti ochrany obyvatelstva (neboli v OČMU) dostatečně vzděláváni?

Nemyslím. Velmi okrajově se tématu dotkneme v předmětu Člověk a svět. Ale jak píšu, je to VELMI okrajově.

2. Domníváte se, že máte ve škole dostatek pomůcek pro výuku tématiky ochrany obyvatelstva? Pokud ano, uveďte, jakými pomůckami škola disponuje.

Pomůckami škola nedisponuje, pouze ve školní knihovně se nachází kniha Co dělat...- kapesní průvodce krizovými situacemi.

3. Řekl/a byste, že by byly děti a mládež v dnešní době schopny správně reagovat např. v případě vzniku mimořádné události nebo v situaci, kdy by bylo nutné poskytnutí první pomoci a u jiných podobných situacích?

Domnívám se, že by absolutně nevěděly, co mají dělat. Je to děsivé, ale člověk si to do té doby, než se ho někdo takto přímo nezeptá neuvědomuje, že dětem tento druh znalostí chybí.

4. Domníváte se, že sám/sama máte dostatek znalosti v rámci oblasti ochrany obyvatelstva?

Myslím si, že tak napůl. Jako dospělý člověk, který zažil brannou výchovu, že spíše ano. Neznám definice, ale mohu říct, že bych se nejspíše uměla náležitě zachovat dle dané situace. Samozřejmě závisí na okolnostech.

5. V Konceptci ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 se pojednává o vytvoření samostatné vzdělávací oblasti „Výchova k bezpečnosti“ v rámci vzdělávacích programů pro ZŠ a pro SŠ. Vnímala/a byste tento krok jako užitečný? Pokud ano, v čem konkrétně?

Asi vnímala. Je ovšem problém, na úkor kterých hodin by byl předmět zařazen. Všeobecně děti nejsou připraveny na žádné krizové situace, což je ovšem vina jak školy, tak především rodičů.

6. Od zrušení branné výchovy a základní vojenské služby neboli hovorověji „vojny“ uběhla již nějaká doba a zároveň není žádný samostatný předmět, který by pojednával o takové bezpečnosti. Zrušením tedy došlo částečně k neinformovanosti mladší populace. Myslíte si, že to má/může mít nějaké následky?

S odpuštěním, má to za následek neschopnost mladé generace čelit jakýmkoli problémům, počínaje fyzickou připraveností, konče psychickou odolností.

7. Hasičský záchranný sbor ČR podniká mnoho projektů a akcí pro lepší informovanost a vzdělávání veřejnosti (včetně dětí a mládeže). Jaký názor byste měl/a, kdyby takové aktivity byly povinné pro žáky a studenty? (Např. aby byl kurz první pomoci povinný v rámci tělesné výchovy apod.)

To bych jen uvítala. Myslím si, že by to bylo dobré jak pro znalost dětí v současnosti, tak pro veřejnost celkově do budoucna. Došlo by tím tak k předávání informací. V podstatě je udivující, že v dnešní době není ještě něco takového zavedeno.

8. Pokud by byla nutná evakuace v době výuky, věděl/a byste jak se zachovat? Prosím o nastínění kroků při takové situaci.

No, úplně přesně ne. Seřadím a spočítám děti. Odcházíme na určené místo. Jen nevím, kde je.

9. V případě potřeby ukrytí, víte, kam byste směřoval/a své kroky s dětmi/studenty?

Ne. To netuším.

10. Kde spatřujete největší problém v rámci vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva?

Neexistující metodika (knihy, naučná videa), podle které by se děti vzdělávaly. Nebo možná existuje, ale školy je z mě neznámého důvodu nevyužívají a nezařazují.

11. Je na Vaší škole dostatečné školení pro pedagogy v oblasti ochrany obyvatelstva? Kolik školení jste se již zúčastnil/a?

Ne. Žádného. Pokud se nepočítá povinné školení BOZP.

12. Prosím, popište jednotlivé předměty u Vás na škole, ve kterých dochází k předávání informací z oblasti ochrany obyvatelstva. Pokud by to bylo možné, uveďte vždy u jednotlivého předmětu způsob/formu předávání informací.

Člověk a svět – reagujeme na aktuální situaci ve světě.

13. MŠMT vydává RVP, které jsou závazné pro tvorbu ŠVP. Jak moc se z Vašeho pohledu tyto závazné pokyny v ŠVP naplňují? Řekl/a byste, že v realitě se tyto požadavky realizují a dostávají se tak potřebné znalosti k žákům a studentům?

Vcelku ano, ŠVP musí být postaven tak, aby odpovídal RVP. Ovšem realizovat v praxi to bývá obtížné, pokud je vám dítě schopno tvrdit, že kapradí je zvíře, To se učitel musí zaměřit pouze na základy předmětu.

14. Pokud by se ve škole vyskytl aktivní střelec nebo jiný útočník, věděli byste, jak se zachovat? Uveďte postup.

Zabarikádovala bych dveře do třídy. Uklidnila bych děti, usadila je do zadní části místnosti na zem, byly bychom všichni potichu, aby nás nebylo slyšet. Spojila bych se s vedením školy a s policií.

15. Je ve třídě/třídách k dispozici žákům/studentům letáček nebo jiný podobný formát, který obsahuje nějaké informace o ochraně obyvatelstva? Pokud ano, prosím, uveďte stručně o jaké informace se jedná. Pokud ne, uvítal/a byste, kdyby takový letáček ve třídě byl? Jaké informace by podle Vás měl obsahovat?

Ne. A ano, uvítala bych něco na tento způsob. Úplně jsem nad tím nepřemýšlela, neboť nejsem odborník na krizové a mimořádné situace při ochraně obyvatel, tudíž nevím, co je nejdůležitější.

NĚCO SE DĚJE?!

Co to je ochrana obyvatelstva?

Jedná se především o varování, evakuaci, ukrytí, nouzové přežití a další úkoly v souvislosti s ochranou života, zdraví, majetku a životního prostředí.

VAROVÁNÍ

Znamená, rychle a jasně předat všem informaci, že se blíží nebezpečí. Varování se provádí pomocí sirén, rozhlasu a například i sms.

Víš, co to je všeobecná výstraha? Je to jediný varovný signál v ČR. Tento tón zní 140 sekund.

Každou první středu v měsíci se provádí zkouška sirén. Je to vždy ve 12 h. Jen v Olomouci se zkouška sirén provádí ve 12:10. Víš proč? Protože ve 12 h zní Olomoucký orloj.

EVAKUACE

To znamená, že se musíš rychle dostat do bezpečí ty i tvoji blízcí. K tomu, abyste měli vše potřebné ti poslouží evakuační zavazadlo.

Co je obsahem evakuačního zavazadla?

Doklady, léky, pitná voda, trvanlivé potraviny, peníze, důležité dokumenty, zápalky, baterka, hygienické potřeby, ale také oblečení, deka, miska a příbor, cennosti, šití a kapesní nožík.

Jak se chovat při evakuaci?

- vzít si evakuační zavazadlo
- vypnout elektrické spotřebiče
- uzavřít přívod vody a plynu
- ujistit se, že o evakuaci vědí sousedi
- kočky a hafany vezmi s sebou
- ostatním zvířatům dej dostatek vody a potravy

UKRYTÍ

To znamená, že na pár dní budeš se svými blízkými schován někde v úkrytu. Záleží, jaké nebezpečí hrozí. Může uniknout nebezpečná látka nebo nás někdo válečně ohrozit.

Jak se zachovat v případě ukrytí doma? Utěsnit ventilaci a okna,

Znáš nějaký stálý úkryt?

Strahovský tunel v Praze je jedním z největších úkrytů. Ale může to být také pražské metro nebo např. úkryt s názvem Bezovka. Zkus navrhnout svému učiteli, jestli byste nemohli nějaký z úkrytů navštívit.

NOUZOVÉ PŘEŽITÍ

Když z nějakého důvodu musíš být přemístěn na jiné místo, kde musíš pár dní strávit nějaký čas, říká se tomu nouzové přežití. Vždy naslouchej pokyny od zodpovědných osob.

MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST

Jedná se o nebezpečnou situaci, která tě může ohrozit na zdraví a životě. Může ji způsobit člověk nebo příroda.

Tušíš, o co se jedná?

Je to např. povodeň, požáry, dlouhotrvající sucho, zemětřesení, pandemie, velká dopravní nehoda, havárie v chemičce, znečištění vodních toků, terorismus

TYTO ČÍSLA URČITĚ ZNÁŠ,
ŘÍKÁ SE JIM **ČÍSLA TÍSŇOVÉHO VOLÁNÍ:**

158

PČR
Policie České republiky

155

ZZS
Zdravotnická záchranná služba

150

HZS
Hasičský záchranný sbor

Znáš také číslo 112 a 156?

Na **112** můžeš zavolat z jakéhokoliv místa EU, když potřebuješ nutně pomoc od záchranných nebo bezpečnostních složek.

Když zavoláš na **156**, dovoláš se na městskou policii.

Také mysli na to, že když pomoc nepotřebuješ ty, potřebuje ji třeba někdo jiný. Z tohoto důvodu nikdy nevolej na linku tísňového volání, když ji nepotřebuješ.

Když stojíte v koloně, upozorni řidiče, že musí vytvořit volný pruh pro případ, že by potřebovala rychle projet záchranka nebo jiná složka IZS.

CO TO JE IZS?

= integrovaný záchranný systém

ZÁKLADNÍ SLOŽKY IZS

- Hasičský záchranný sbor ČR
- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany
- Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby
- Policie České republiky

Složky IZS zajišťují a provádí záchranné a likvidační práce, označují nebezpečné oblasti, provádí dekontaminaci atd. Existují i **OSTATNÍ SLOŽKY IZS**

Tyto složky pomáhají u záchranných a likvidačních prací, pokud jsou o to požádané. Jedná se např. o Celní správu ČR, Vězeňskou službu, Armáda ČR, horskou službu, neziskové organizace apod.

PRVNÍ POMOC

První pomoc poskytni prvně těm, kteří hodně krváčí nebo jsou v bezvědomí a vždy zavolej na 155.

Toto znáš?

Když má člověk omrzliny, postižená místa netřeme a rychle nezahříváme!

Z popálenin neodstraňuj seškvařené oblečení, nenanášej žádné krémy a neleduj!

Při otravě alkoholem nevyvolávej zvracení, nenech dotyčného usnout a nedávej mu kávu!

Když se někdo topí, neskákej za ním hned do vody!

Při resuscitaci musí být napnuté ruce, jinak není masáž srdce dostatečně efektivní!

Zapadnutý jazyk vyřešíš zakloněním hlavy, nestrkej prsty dotyčnému do pusy!

(Zdroj: autor, vlastní zpracování)